

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SPROGFORENINGENS

ALMANAK

FOR 1967

18. MAJ 1843 DROG SEKS TUSIND SØNDERJYDER
TIL DEN FØRSTE SPROGFEST PAA SKAMLINGSBANKEN

Parat til et godt køb, takket være

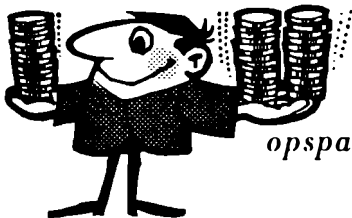
OPSPARINGSGLÅN

*Indsætter De
et fast beløb
hver måned
(mindst 50 kr.)
til højeste rente,*

*kan De efter
12 måneder låne
lige så meget,
som De har sparet op*

og efter 24 måneder det dobbelte

*- kom ind
og tal
opsparingsglån med*

HANDELSBANKEN

- også ungdommens bank

Sprogforeningens
ALMANAK 1967

Udgivet af
SPROGFORENINGEN

Redaktion: Morten Kamphövener

74. ÅRGANG

HEJMDALS BOGTRYKKERI . AABENRAA

INDHOLD

Formørkelser og planeterne i året 1967	4
Højvandet ved vestkysten	5
Kalender og notater 1967	6
Det danske kongehus	30
Forudnoteringer for 1968	31
De høje magter (<i>Af Cai M. Woel</i>)	33
Æ fisker (<i>Af Sigfred Andresen</i>)	51
En dejlig rejse med oplevelser. Fra Næsset over Immervad til Bommerlund (<i>Efter Nic. C. Nielsen: »Endnu en Gang paa Rejse«</i>)	54
For 100 år siden. En dramatisk sørejse fra Sønderho til Ribe (<i>Af Sprogforeningens formand fra 1897-99 Jacob Michel- sen</i>)	68
Norske tanker om Sønderjylland (<i>Af Audun Hierman</i>)	78
Da Laust var til bryllup (<i>Af Jens Lampe</i>)	84
Lavater i Slesvig (<i>Af Nic. C. Nielsen</i>)	89
En grum despot (<i>Af Martin N. Hansen</i>)	97
En gammel gård og gamle slægter (<i>Ved M. Kamphövener</i>)	100
Den bæ'est (<i>Af Inge Margrethe</i>)	104
Næ børn de spør' (<i>Af Thilde</i>)	105
En soldat fra 48 (<i>Af Marie Krabbe</i>)	106
 <i>Mindeord:</i>	
Nicolai Svendsen, Tønder	112
Mads Clausen, Elsmark	115
Gustav Lindstrøm, Tønder	117
Chr. Jepsen, Bylderup	119
Johan Skov, Aabenraa	121
Aage Schmidt, »Faarkrog«	122
Mads Hansen, Favnstrup	124
Peter Paulsen, Skærbæk	125
Ejnar Hansen, »Bjørnekær«	126
Andreas Hollensen, Skodborg	127
Hans Knudsen, Augustenborg	128
Jeppe Madsen, Roost	129
J. P. Lorenzen, Stubbæk	130
A. K. Jessen, Rømø	131
Fester Staugaard, Torp	132
Mads Krab, Haderslev	134
Inger Sofie Friis, Fjelstrup	135
Friedrich Christiansen, Flensborg	136
Regering, Folketing og Folketingsvalget 22. sept. 1964	137
Nationale foreninger og institutioner	141
Biblioteker og arkiver	145

Erhvervsinstitutioner og organisationer	
I. Statsinstitutioner	149
II. Private selskaber og landbrugsorganisationer	149
Handelsorganisationer	165
Håndværk og industri	171
Kreditinstitutioner	173
Danske organisationer og institutioner i Sydslesvig	177
Kgl. dansk konsulat i Flensborg og danske biblioteker i Sydslesvig	189
Undervisning, højskoler, landbrugsskoler, efterskoler og husholdningsskoler	191
Jagttabel	193
Porto-takster	197
Kendingsbogstaver for motorkøretøjer	205
Drægtighedstabel	207
Markedsfortegnelse	209—216

BLÅ NEM

med salmiak P 3 til rengøring

NEM

til opvask — det bløde uskadelige

We-Cit

til WC-kummen, renses, desinficerer. Diskret, behagelig duft.

MOTAX

død og udryddelse af lus og utøj
»o æ kre«.

Det er sønderjyske
fabrikater fra
Svend Holm, Aabenraa

— som man køber
hos købmanden

— ikke blot fordi de er
sønderjyske, men det er
reelle kvalitetsvarer,
der giver *fuld værdi for
pengene.*

Motto:

Køb ikke blot
på må og få!
Køb de rigtige
varer fra
Svend Holm, Aabenraa

— hos **KØBMANDEN**

Formørkelser i året 1967

1. **Total måneformørkelse** den 24. april, usynlig i Danmark.

2. **Partiel solformørkelse** den 9. maj, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i hele Nordamerika, Grønland og Island, i Norge og Sverige med undtagelse af de sydligste dele, i Finland og de nordlige områder af den europæiske del af U.S.S.R., samt i det arktiske hav.

3. **Total måneformørkelse** den 18. oktober, usynlig i Danmark.

4. **Total solformørkelse** den 2. november, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i Sydafrika og Antarktis samt i de mellemliggende havområder. Den bliver total i et bælte i den sydligste del af Atlanterhavet tæt ved Antarktis.

Planeterne i året 1967

MERKUR er i almindelighed solen så nær, at den ikke kan ses med blotte øjne. Den 16. februar, 12. juni og 9. oktober er planeten længst øst for solen og går omkring disse dage i København ned henholdsvis 2 timer, $1\frac{3}{4}$ time og $\frac{1}{4}$ time efter solen. Den 31. marts, 30. juli og 17. november er den længst vest for solen og står da op henholdsvis $\frac{1}{2}$ time, $1\frac{1}{2}$ time og 2 timer før denne.

VENUS lyser stærkest den 24. juli og den 6. oktober. Den 21. juni er planeten længst øst for solen og går da i København ned $2\frac{1}{2}$ time efter denne; den 9. november er Venus længst vest for solen og står op $4\frac{3}{4}$ time før denne. Venus er i nedre konjunktion med solen den 29. august.

MARS står ved årets begyndelse i Jomfruen. I begyndelsen af august går den ind i Vægten, i begyndelsen af september videre til Skorpionen, midt i september til Slangeholderen, midt i oktober til Skytten og i slutningen af november til Stenbukken, hvor den forbliver til årets slutning. Mars, som er i opposition til solen den 15. april, står i syd: ved årets begyndelse kl. $6\frac{1}{2}$, først i april kl. $1\frac{1}{2}$, først i juli kl. 19, sidst i september kl. $16\frac{1}{2}$ og ved årets udgang kl. $15\frac{1}{2}$.

JUPITER står ved årets begyndelse i Krebsen. Fra begyndelsen af februar til først i maj står den i Tvillingerne, hvorefter den atter går ind i Krebsen. I midten af august går den videre til Løven, hvor den forbliver til årets slutning. Jupiter er i opposition til solen den 20. januar, og den står i syd: ved årets begyndelse kl. 2, først i april kl. 19, først i juli kl. 14, først i oktober kl. $9\frac{1}{2}$ og ved årets slutning kl. 4.

SATURN står ved årets begyndelse i Vandmanden. Først i februar går den ind i Fiskene, i midten af april går den videre til Hvalfisken og sidst i juni går den igen ind i Fiskene. Midt i august går den tilbage til Hvalfisken, hvor den forbliver til årets udgang. Saturn er i opposition til solen den 2. oktober, og den står i syd: ved årets begyn-

delse kl. 17, sidst i marts kl. 12, sidst i juni kl. 6 $\frac{1}{2}$, først i oktober kl. 0 og ved årets udgang kl. 18.

URANUS, som under særligt gunstige omstændigheder kan skimtes med blotte øjne, står ved årets begyndelse i Jomfruen. Fra begyndelsen af marts til midt i august står planeten i Løven, og derefter går den atter ind i Jomfruen, hvor den forbliver til årets slutning. Uranus er i opposition til solen den 13. marts og står da omkring midnat i syd 38° over Københavns horisont.

NEPTUN, som ikke er synlig for blotte øjne, opholder sig hele året i Vægten. Den er i opposition til solen den 14. maj, og står da omkring midnat i syd 17 $\frac{1}{2}$ ° over Københavns horisont.

PLUTO opholder sig i Løven indtil begyndelsen af december. Derefter står den i Berenices Hår. Planeten, som kun ses i store kikkerter, er i opposition til solen den 10. marts.

Højvandet ved vestkysten

Højvandet er ligesom tidligere år her i almanakken beregnet for Havneby på Rømø. Udgangspunktet for beregningen er højvandet ved London Bridge, som er angivet i den almanak, der udgives af Københavns observatorium. Tidsangivelserne er mellemeuropæisk tid. Vil man kende vandtiderne ved andre punkter på vestkysten end Havneby, må man ved:

Nordslesvig:	Rømødæmningen	lægge 10 min. til
	Lakolk	trække 30 min. fra
	Højer sluse	lægge 40 min. til
	Koldby	lægge 30 min. til
	Ballum sluse	lægge 15 min. til
	Rejsby sluse	lægge 30 min. til
	Vester Vedsted	lægge 20 min. til
Fanø/Esbjerg:	Nordby, Fanø	lægge 35 min. til
	Esbjerg	lægge 30 min. til
	Sønderho, Fanø	trække 10 min. fra
Sydslesvig:	Dagebøl	trække 7 min. fra
	(forbindelsen til Før)	
	Bongsiel	trække 27 min. fra
	(forbindelsen til Halligerne)	
	Husum	trække 37 min. fra
	(forbindelsen til Pelvorm m. m.)	
	Frederiksstad	trække 13 min. fra
	Tønning	trække 1 time og 7 min. fra
St. Peter	trække 1 time og 46 min. fra	
Wyk	trække 26 min. fra	
Westerland	trække 1 time og 41 min. fra	

Willy Buch.

1. uge. Jesu navn, Luk. 2, 21. 2' række, Matth. 6, 5-13.

S.	1	Nytår	☾ nærmest jorden	8.42	15.45	22.01	11.33
M.	2	Abel	Jorden n. solen	8.41	15.46	23.32	11.43
Ti.	3	Enoch	Tusm. varer 52'	8.41	15.47	-	11.51
O.	4	Methusalem	☾ s. kv. 15. 19'	8.41	15.48	1.01	12.00
To.	5	Simeon		8.40	15.50	2.31	12.10
F.	6	Hellig 3 konger		8.40	15.51	4.03	12.23
L.	7	Knud hertug		8.39	15.53	5.35	12.41

2. uge. Jesus 12 år gammel i templet, Luk. 2, 42 til enden.
2' række, Mark. 10, 13-16.

S.	8	1. s. e. h. 3 k.	Erhardt	8.39	15.54	7.04	13.09
M.	9	Julianus		8.38	15.56	8.20	13.53
Ti.	10	Paul eremit	☉ n. m. 19. 6'	8.37	15.57	9.16	14.56
O.	11	Hyginus	Tusm. varer 51'	8.36	15.59	9.52	16.13
To.	12	Reinhold		8.35	16.01	10.15	17.35
F.	13	Hilarius		8.34	16.02	10.30	18.57
L.	14	Felix		8.33	16.04	10.40	20.16

3. uge. Brylluppet i Kana, Joh. 2, 1-11. 2' række, Luk. 19, 1-10.

S.	15	2. s. e. h. 3 k.	Maurus	8.32	16.06	10.48	21.32
M.	16	Marcellus	☾ fjernest jorden	8.31	16.08	10.55	22.46
Ti.	17	Antonius		8.30	16.10	11.01	23.59
O.	18	Prisca	{ Tusm. varer 49' ☾ 1. kv. 20. 41'	8.29	16.12	11.08	-
To.	19	Pontianus		8.28	16.14	11.16	1.14
F.	20	Fabian og Seb.		8.26	16.16	11.26	2.32
L.	21	Agnes		8.25	16.17	11.41	3.52

4. uge. Arbejderne i vingården. Matth. 20, 1-16.
2' række, Matth. 25, 14-30.

S.	22	Septuagesima	Vincentius	8.23	16.19	12.03	5.15
M.	23	Emerentius		8.22	16.22	12.38	6.35
Ti.	24	Timotheus		8.20	16.24	13.34	7.43
O.	25	Pauli omvend.	Tusm. varer 48'	8.19	16.26	14.51	8.33
To.	26	Polycarpus	☉ f. m. 7. 40'	8.17	16.28	16.24	9.05
F.	27	Chrysostomus		8.16	16.30	18.02	9.26
L.	28	Fred. 6. fødsel	{ Carolus Magnus ☾ nærmest jorden	8.14	16.32	19.39	9.40

5. uge. De fire slags sædejord, Luk. 8, 4-15. 2' række, Mark. 4, 26-32.

S.	29	Sexagesima	{ Chr. 7. føds., Valerius	8.12	16.34	21.14	9.50
M.	30	Adelgunde		8.10	16.36	22.46	9.59
Ti.	31	Vigilius		8.09	16.38	-	10.08

JANUAR 1967

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	5.25	18.00
2.	6.10	18.50
3.	6.58	19.43
4.	7.51	20.43
5.	8.55	21.52
6.	10.13	23.03
7.	11.27	-
8.	0.08	12.33
9.	1.06	13.32
10.	1.58	14.24
11.	2.44	15.11
12.	3.23	15.53
13.	4.00	16.31
14.	4.34	17.08
15.	5.07	17.42
16.	5.42	18.17
17.	6.16	18.51
18.	6.53	19.30
19.	7.34	20.16
20.	8.25	21.17
21.	9.32	22.33
22.	10.54	23.46
23.	-	12.08
24.	0.48	13.09
25.	1.40	14.01
26.	2.25	14.48
27.	3.06	15.33
28.	3.48	16.17
29.	4.50	17.02
30.	5.13	17.47
31.	5.57	18.32

Februar 1967			Blidemåned 28 dage	O. ☉ N.	O. ☾ N.
O.	1	Brigida	Tusm. varer 46'	8.05 16.43	0.18 10.17
To.	2	Kyndelmisse	☾ s. kv. 0. 3'	8.03 16.45	1.50 10.29
F.	3	Blasius		8.07 16.40	3.22 10.45
L.	4	Veronica		8.01 16.47	4.51 11.09
6. uge. Jesu dåb, Matth. 3, 13 til enden. 2' række, Luk. 18, 31 til enden.					
S.	5	Fastelavn	{Quinquagesima Esto mihi, Agathe	7.59 16.49	6.11 11.47
M.	6	Dorothea		7.57 16.51	7.12 12.43
Ti.	7	Hvide tirsdag	Richard	7.55 16.53	7.54 13.55
O.	8	Aske onsdag	{Corintha Tusm. varer 45'	7.53 16.56	8.20 15.16
To.	9	Apollonia	☉ n. m. 11. 44'	7.51 16.58	8.37 16.38
F.	10	Scholastica		7.49 17.00	8.48 17.58
L.	11	Euphrosyne		7.47 17.02	8.57 19.16
7. uge. Jesus fristes af djævelen, Matth. 4, 1-11. 2' række, Luk. 22, 24-32.					
S.	12	1. s. i fasten	{Quadragesima Invocavit, Eulalia	7.44 17.04	9.03 20.30
M.	13	Benignus	☾ fjernest jorden	7.42 17.07	9.10 21.44
Ti.	14	Valentinus		7.40 17.09	9.16 22.58
O.	15	Tamperdag	{Faustinus Tusm. varer 44'	7.38 17.11	9.23 -
To.	16	Juliane		7.36 17.13	9.31 0.14
F.	17	Findanus	☽ f. kv. 16. 56'	7.33 17.15	9.43 1.32
L.	18	Concordia		7.31 17.17	10.01 2.53
8. uge. Den kananæiske kvinde, Matth. 15, 21-28. 2' række, Mark. 9, 17-29.					
S.	19	2. s. i fasten	{Reminiscere. Ammon	7.29 17.20	10.29 4.13
M.	20	Eucharis		7.26 17.22	11.13 5.26
Ti.	21	Samuel		7.24 17.24	12.19 6.24
O.	22	Peters stol	Tusm. varer 43'	7.22 17.26	13.46 7.03
To.	23	Papias		7.19 17.28	15.23 7.28
F.	24	Matthias	☉ f. m. 18. 43'	7.17 17.30	17.03 7.45
L.	25	Victorinus	☾ nærmest jorden	7.14 17.32	18.42 7.57
9. uge. Jesus uddriver en uren ånd, Luk. 11, 14-28. 2' række, Joh. 8, 42-51.					
S.	26	3. s. i fasten	Oculi. Inger	7.12 17.35	20.18 8.06
M.	27	Leander		7.09 17.37	21.54 8.15
Ti.	28	Øllegaard		7.07 17.39	23.30 8.24

FEBRUAR 1967Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	6.40	19.18
2.	7.26	20.09
3.	8.22	21.14
4.	9.40	22.33
5.	11.08	23.49
6.	-	12.23
7.	0.54	13.27
8.	1.48	14.20
9.	2.33	15.04
10.	3.10	15.41
11.	3.43	16.14
12.	4.15	16.45
13.	4.47	17.15
14.	5.17	17.44
15.	5.47	18.12
16.	6.16	18.42
17.	6.49	19.20
18.	7.32	20.13
19.	8.34	21.25
20.	10.02	22.58
21.	11.06	-
22.	0.18	12.49
23.	1.18	13.46
24.	2.06	14.34
25.	2.48	15.18
26.	3.30	16.01
27.	4.12	16.44
28.	4.55	17.26

Marts 1967		Tordmånd	31 dage	O.☉N.		O.☾N.	
O.	1 Albinus	Tusm. varer 42'	7.05	17.41	—	8.35	
To.	2 Simplicius		7.02	17.43	1.06	8.49	
F.	3 Kunigunde	☾ s. kv. 10. 10'	7.00	17.45	2.39	9.11	
L.	4 Adrianus		6.57	17.47	4.04	9.44	
10. uge. Jesus bespiser 5000 , Joh. 6, 1-15. 2' række, Joh. 6, 35-51.							
S.	5 Midfaste	{ Lætare. Theophilus	6.55	17.49	5.11	10.35	
M.	6 Gotfred		6.52	17.51	5.58	11.43	
Ti.	7 Perpetua		6.49	17.53	6.27	13.02	
O.	8 Beata	Tusm. varer 42'	6.47	17.56	6.45	14.23	
To.	9 40 riddere		6.44	17.58	6.58	15.44	
F.	10 Ædel		6.42	18.00	7.06	17.02	
L.	11 Fred. 9. føds.	{ Thala. ☉ n. m. 5. 30'	6.39	18.02	7.13	18.17	
11. uge. Englen Gabriel bebuder Jesu fødsel , Luk. 1, 26-38. 2' række, Luk. 1, 46-56.							
S.	12 5. s. i fasten	Judica, Gregorius	6.37	18.04	7.19	19.31	
M.	13 Macedonius	☾ fjernest jorden	6.34	18.06	7.25	20.45	
Ti.	14 Eutychius		6.31	18.08	7.31	22.00	
O.	15 Zacharias	Tusm. varer 42'	6.29	18.10	7.39	23.18	
To.	16 Gudmund		6.26	18.12	7.49	—	
F.	17 Gertrud		6.24	18.14	8.04	0.37	
L.	18 Fred. 3. fødsel	Alexander	6.21	18.16	8.26	1.57	
12. uge. Jesu indtog i Jerusalem , Matth. 21, 1-9. 2' række, Mark. 14, 3-9.							
S.	19 Palmesøndag	Joseph. ☽ f. kv. 9. 31'	6.18	18.18	9.01	3.13	
M.	20 Gordius		6.16	18.20	9.56	4.15	
Ti.	21 Benedictus	Jævendøgn	6.13	18.22	11.12	5.00	
O.	22 Paulus	Tusm. varer 42'	6.11	18.24	12.43	5.30	
To.	23 Skærtorsdag	Fidelis	6.08	18.26	14.21	5.49	
F.	24 Langfredag	Ulrica	6.05	18.28	16.00	6.03	
L.	25 Mariæ bebud.		6.03	18.30	17.38	6.13	
13. uge. Kristi opstandelse , Mark. 16, 1-7. 2' række, Matth. 28, 1-8.							
S.	26 Påskedag	{ Gabriel ☉ f. m. 4. 21' ☾ nærmest jorden	6.00	18.32	19.17	6.22	
M.	27 2. påskedag	Kastor	5.58	18.34	20.56	6.30	
Ti.	28 Dr. Ingrid	Eustachius	5.52	18.38	—	6.53	
O.	29 Jonas	Tusm. varer 42'	5.50	18.40	0.15	7.11	
To.	30 Quirinus						
F.	31 Fred. 5. fødsel	Balbina	5.47	18.42	1.48	7.40	

MARTS 1967Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	5.37	18.08
2.	6.18	18.49
3.	7.02	19.36
4.	7.57	20.37
5.	9.15	22.01
6.	10.53	23.31
7.	-	12.15
8.	0.42	13.19
9.	1.36	14.08
10.	2.18	14.48
11.	2.52	15.20
12.	3.22	15.49
13.	3.52	16.17
14.	4.21	16.45
15.	4.50	17.11
16.	5.17	17.37
17.	5.44	18.04
18.	6.16	18.38
19.	6.58	19.27
20.	8.00	20.36
21.	9.30	22.13
22.	11.10	23.46
23.	-	12.27
24.	0.52	13.26
25.	1.42	14.14
26.	2.25	14.57
27.	3.08	15.40
28.	3.51	16.22
29.	4.34	17.03
30.	5.16	17.43
31.	5.58	18.33

April 1967		Fåremåned	30 dage	O.☉N.		O.☾N.	
L.	1 Hugo	☾ s. kv. 21. 58'	5.45	18.44	3.05	8.25	
14. uge. Den tvivlende Thomas, Joh. 20, 19 til enden. 2' række, Joh. 21, 15-19.							
S.	2 1. s. e. påske	} Quasimodo Theodosius	5.42	18.46	3.59	9.30	
M.	3 Nicætas.		5.39	18.48	4.33	10.47	
Ti.	4 Ambrosius	} Tusm. varer 43'	5.37	18.50	4.54	12.10	
O.	5 Irene		5.34	18.52	5.08	13.31	
To.	6 Sixtus	} Tusm. varer 45'	5.32	18.54	5.17	14.49	
F.	7 Egesippus		5.29	18.56	5.24	16.05	
L.	8 Chr. 9. fødsel.	Janus	5.27	18.58	5.30	17.19	
15. uge. Den gode hyrde, Joh. 10, 11-16. 2' række, Joh. 10, 22-30.							
S.	9 2. s. e. påske	} Misericordia Domini	5.24	19.00	5.36	18.33	
M.	10 Ezechiel						
Ti.	11 Leo	} ☾ fjernest jorden Julius	5.19	19.04	5.48	21.06	
O.	12 Chr. 4. fødsel		Tusm. varer 45'	5.16	19.06	5.57	22.25
To.	13 Justinus	} Olympia	5.14	19.08	6.10	23.45	
F.	14 Tiburtius		5.11	19.10	6.29	-	
L.	15 Chr. 5. fødsel		5.09	19.12	6.59	1.02	
16. uge. Jesus forbereder disciplene på sin bortgang til Faderen, Joh. 16, 16-22. 2' række, Joh. 14, 1-11.							
S.	16 3. s. e. påske	} Jubilate Pr. Margrethe Mariane	5.06	19.14	7.45	2.09	
M.	17 Anicetus						
Ti.	18 Eleutherius	} Tusm. varer 46'	5.01	19.18	10.16	3.33	
O.	19 Daniel		4.59	19.20	11.48	3.55	
To.	20 Sulpicius	} Florentius	4.57	19.22	13.23	4.10	
F.	21 Bededag		4.54	19.24	14.59	4.20	
L.	22 Cajus		4.52	19.26	16.36	4.29	
17. uge. Sandhedens ånd. Joh. 16, 5-15. 2' række, Joh. 8, 28-36.							
S.	23 4. s. e. påske	} Cantate Georgius ☾ nærmest jorden	4.49	19.28	18.14	4.37	
M.	24 Albertus						
Ti.	25 Mark. evang.	} Tusm. varer 48'	4.45	19.32	21.37	4.57	
O.	26 Cletus		4.42	19.34	23.17	5.12	
To.	27 Charl. Amalie	Ananias	4.40	19.36	-	5.36	
F.	28 Vitalis	} Ananias	4.38	19.38	0.46	6.14	
L.	29 Peter martyr		4.35	19.40	1.53	7.12	
18. uge. Bøn i Jesu navn, Joh. 16, 23-28. 2' række, Joh. 17, 1-11.							
S.	30 5. s. e. påske	Rogate. Severus	4.33	19.42	2.35	8.28	

APRIL 1967Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	6.43	19.07
2.	7.39	20.03
3.	8.57	21.24
4.	10.35	23.04
5.	11.58	-
6.	0.19	12.58
7.	1.13	13.44
8.	1.54	14.20
9.	2.27	14.50
10.	2.57	15.19
11.	3.24	15.47
12.	3.54	16.15
13.	4.23	16.43
14.	4.52	17.10
15.	5.22	17.39
16.	5.58	18.14
17.	6.44	19.02
18.	7.47	20.09
19.	9.12	21.39
20.	10.45	23.11
21.	12.00	-
22.	0.20	12.59
23.	1.14	13.48
24.	2.01	14.33
25.	2.45	15.17
26.	3.30	16.00
27.	4.15	16.41
28.	4.59	17.21
29.	5.44	18.01
30.	6.31	18.44

Maj 1967			Majmåned	31 dage	O. C. N.		O. C. N.	
M.	1	Philip og Jacob	{ Voldermisse ☿ s. kv. 11. 32'	4.31	19.44	3.01	9.52	
Ti.	2	Athanasius		4.29	19.46	3.17	11.15	
O.	3	Korsmisse	Tusm. varer 50'	4.26	19.48	3.27	12.36	
To.	4	Kr. himmelfart Danmarks befrielse		Florian	4.24	19.50	3.35	13.53
F.	5	Johannes ante portam	Gothard	4.22	19.52	3.41	15.07	
L.	6		{ Lyse nætter beg. ☿ fjernest jorden	4.20	19.54	3.46	16.21	
19. uge. Andens vidnesbyrd , Joh. 15, 26 til enden og 16, 1-4. 2' række, Joh. 17, 20 til enden.								
S.	7	6. s. e. påske	Exaudis Flavia	4.18	19.56	3.52	17.36	
M.	8	Stanislaus	☉ n. m. 15. 55'	4.16	19.58	3.59	18.52	
Ti.	9	Caspar		4.14	20.00	4.07	20.11	
O.	10	Gordianus	Tusm. varer 53'	4.12	20.02	4.18	21.32	
To.	11	Mamertus		4.10	20.04	4.35	22.52	
F.	12	Pancratius		4.08	20.05	5.01	-	
L.	13	Ingenius		4.06	20.07	5.42	0.03	
20. uge. Helligåndens komme , Joh. 14, 23 til enden. 2' række, Joh. 14, 15-21.								
S.	14	Pinsedag	Kristian	4.04	20.09	6.42	0.58	
M.	15	2. pinsedag	Sophie	4.02	20.11	8.00	1.36	
Ti.	16	Sara	{ Bruno Tusm. varer 57'	4.00	20.13	9.28	2.01	
O.	17	Tamperdag		3.59	20.15	11.00	2.17	
To.	18	Erik	☾ f. kv. 6. 18'	3.57	20.16	12.33	2.29	
F.	19	Potentiana		3.55	20.18	14.05	2.38	
L.	20	Angelica		3.53	20.20	15.39	2.46	
21. uge. Jesus og Nikodemus , Joh. 3, 1-15. 2' række, Matth. 28, 18 til enden.								
S.	21	Trinitatis	Helene	3.52	20.22	17.15	2.54	
M.	22	Castus	☿ nærmest jorden	3.50	20.23	18.55	3.03	
Ti.	23	Desiderius	☺ f. m. 21. 22'	3.49	20.25	20.37	3.15	
O.	24	Esther	Tusm. varer 60'	3.47	20.27	22.14	3.34	
To.	25	Urbanus		3.46	20.28	23.35	4.04	
F.	26	Beda		3.44	20.30	-	4.54	
L.	27	Lucian		3.43	20.31	0.30	6.04	
22. uge. Den rige mand og Lazarus , Luk. 16, 19 til enden. 2' række, Luk. 12, 13-21.								
S.	28	1. s. e. trin.	Vilhelm	3.42	20.33	1.03	7.28	
M.	29	Maximinus	{ Tusm. varer 64' ☿ s. kv. 2. 52'	3.40	20.34	1.23	8.54	
Ti.	30	Vigand		3.39	20.36	1.35	10.18	
O.	31	Petronella		3.38	20.37	1.44	11.37	

MAJ 1967Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	7.27	19.35
2.	8.38	20.44
3.	10.05	22.16
4.	11.24	23.39
5.	-	12.22
6.	0.36	13.07
7.	1.19	13.44
8.	1.54	14.16
9.	2.26	14.48
10.	2.57	15.19
11.	3.29	15.50
12.	4.02	16.21
13.	4.36	16.53
14.	5.12	17.26
15.	5.54	18.05
16.	6.44	18.53
17.	7.44	19.55
18.	8.57	21.11
19.	10.17	22.34
20.	11.29	23.46
21.	-	12.29
22.	0.46	13.21
23.	1.37	14.10
24.	2.27	14.57
25.	3.16	15.41
26.	4.03	16.24
27.	4.49	17.04
28.	5.35	17.43
29.	6.22	18.25
30.	7.13	19.11
31.	8.10	20.05

Juni 1967			Skærsommer 30 dage		O. ☉ N.		O. ☾ N.	
To.	1	Nikomedes		3.37	20.39	1.51	12.53	
F.	2	Marcellinus		3.36	20.40	1.56	14.07	
L.	3	Fred. 8. fødsel	{ Erasmus ☾ fjernest jorden	3.35	20.41	2.02	15.21	
23. uge. Den store nadver , Luk. 14, 16-24. 2' række, Luk. 14, 25 til enden.								
S.	4	2. s. e. trin.	Optatus	3.34	20.42	2.08	16.37	
M.	5	Grundlovsdag	{ Kong Hans' føds. Bonifacius	3.33	20.44	2.16	17.55	
Ti.	6	Norbertus		3.32	20.45	2.26	19.16	
O.	7	Jeremias	Tusm. varer 67'	3.32	20.46	2.41	20.37	
To.	8	Medardus	☉ n. m. 6. 13'	3.31	20.47	3.03	21.52	
F.	9	Primus		3.30	20.48	3.39	22.54	
L.	10	Onuphrius		3.30	20.49	4.34	23.38	
24. uge. Det tabte får , Luk. 15, 1-10. 2' række, Luk. 15, 11 til enden.								
S.	11	3. s. e. trin.	Barnabas apostel	3.29	20.50	5.49	-	
M.	12	Basilius		3.29	20.50	7.15	0.06	
Ti.	13	Cyrillus		3.28	20.51	8.46	0.24	
O.	14	Rufinus	Tusm. varer 69'	3.28	20.52	10.17	0.37	
To.	15	Valdemarsdag	{ Vitus	3.28	20.52	11.48	0.47	
F.	16	Tycho	{ ☽ f. kv. 12. 12'	3.27	20.53	13.18	0.55	
L.	17	Botolphus		3.27	20.54	14.50	1.02	
25. uge. Vær barmhjertige , Luk. 6, 36-42. 2' række, Matth. 5, 43 til enden.								
S.	18	4. s. e. trin.	{ Leontius ☾ nærmest jorden	3.27	20.54	16.25	1.11	
M.	19	Gervasius		3.27	20.54	18.04	1.21	
Ti.	20	Sylverius		3.27	20.55	19.42	1.36	
O.	21	Albanus	Tusm. varer 70'	3.27	20.55	21.10	2.00	
To.	22	10000 martyrer	{ ☉ f. m. 5. 57'	3.28	20.55	22.17	2.40	
F.	23	Paulinus	{ Solhverv, længste dag	3.28	20.55	23.00	3.41	
L.	24	St. Hansdag		3.28	20.55	23.25	5.01	
26. uge. Peters fiskedræt , Luk. 5, 1-11. 2' række, Matth. 16, 13-26.								
S.	25	5. s. e. trin.	Prosper	3.29	20.55	23.41	6.28	
M.	26	Pelagius		3.29	20.55	23.51	7.55	
Ti.	27	Syvsoverdag		3.29	20.55	23.59	9.17	
O.	28	Car. Amalie	{ Eleonora Tusm. varer 70'	3.30	20.55	-	10.35	
To.	29	Petrus Paulus	{ ☾ s. kv. 19. 39'	3.31	20.55	0.05	11.51	
F.	30	Lucina	{ ☾ fjernest jorden	3.31	20.54	0.11	13.05	

JUNI 1967Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	9.17	21.12
2.	10.27	22.31
3.	11.29	23.40
4.	-	12.19
5.	0.32	13.03
6.	1.15	13.42
7.	1.55	14.19
8.	2.33	14.56
9.	3.10	15.31
10.	3.48	16.06
11.	4.27	16.42
12.	5.09	17.20
13.	5.54	18.02
14.	6.43	18.49
15.	7.37	19.42
16.	8.38	20.44
17.	9.46	21.58
18.	10.56	23.13
19.	-	12.01
20.	0.20	12.59
21.	1.20	13.52
22.	2.16	14.42
23.	3.08	15.27
24.	3.58	16.09
25.	4.42	16.48
26.	5.25	17.27
27.	6.07	18.05
28.	6.50	18.45
29.	7.33	19.28
30.	8.21	20.16

Juli 1967			Ormestmåned 31 dage		O.☉N.		O.☾N.	
L.	1	Chr. 2. fødsel	{ Fred. 2. føds. Theobaldus	3.32	20.54	0.17	14.20	
27. uge. Kristi nye lov , Matth. 5, 20-26. 2' række, Matth. 19, 16-26.								
S.	2	6. s. e. trin.	Mariæ besøgelse	3.33	20.54	0.24	15.37	
M.	3	Cornelius		3.34	20.53	0.33	16.56	
Ti.	4	Ulricus	{ Jordan fjernest solen	3.35	20.53	0.45	18.18	
O.	5	Anshelmus		3.36	20.52	1.05	19.36	
To.	6	Dion	{ Tasm. varer 67'	3.37	20.51	1.35	20.45	
F.	7	Villebaldus	☉ n. m. 18. 0'	3.38	20.51	2.24	21.35	
L.	8	Kjeld		3.39	20.50	3.33	22.09	
28. uge. Jesus bespiser 4000 , Mark. 8, 1-9. 2' række, Matth. 10, 24-31.								
S.	9	7. s. e. trin.	Sostrata	3.40	20.49	4.58	22.30	
M.	10	Knud konge		3.41	20.48	6.30	22.45	
Ti.	11	Josva		3.42	20.47	8.03	22.55	
O.	12	Henrik	Tasm. varer 64'	3.44	20.46	9.34	23.03	
To.	13	Margarethe		3.45	20.45	11.04	23.11	
F.	14	Bonaventura	{ ☽ f. kv. 16. 53'	3.46	20.44	12.35	23.19	
L.	15	Apostl. deling	☾ nærmest jorden	3.48	20.42	14.07	23.28	
29. uge. De falske profeter , Matth. 7, 15-21. 2' række, Matth. 7, 22 til enden.								
S.	16	8. s. e. trin.	Susanne	3.49	20.41	15.43	23.41	
M.	17	Alexius		3.51	20.40	17.19	-	
Ti.	18	Arnolphus		3.52	20.39	18.50	0.01	
O.	19	Justa	Tasm. varer 61'	3.54	20.37	20.05	0.33	
To.	20	Elias		3.55	20.36	20.56	1.24	
F.	21	Evenus	☉ f. m. 15. 39'	3.57	20.34	21.27	2.37	
L.	22	Maria Magdal.		3.58	20.33	21.46	4.02	
30. uge. Den utro husholder , Luk. 16, 1-9. 2' række, Luk. 12, 32-48.								
S.	23	9. s. e. trin.	{ Apollinaris Hunded. beg.	4.00	20.31	21.58	5.30	
M.	24	Christina		4.02	20.29	22.07	6.55	
Ti.	25	Jacobus		4.03	20.28	22.13	8.16	
O.	26	Anna	Tasm. varer 57'	4.05	20.26	22.19	9.33	
To.	27	Martha		4.07	20.24	22.25	10.48	
F.	28	Aurelius	☾ fjernest jorden	4.08	20.23	22.31	12.03	
L.	29	Oluf	☾ s. kv. 13. 14'	4.10	20.21	22.39	13.18	
31. uge. Jesus græder over Jerusalem , Luk. 19, 41 til enden. 2' række, Matth. 11, 16-24.								
S.	30	10. s. e. trin.	Abdon	4.12	20.19	22.50	14.37	
M.	31	Germanus		4.14	20.17	23.06	15.57	

JULI 1967Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	9.15	21.15
2.	10.17	22.25
3.	11.21	23.35
4.	-	12.18
5.	0.35	13.09
6.	1.26	13.54
7.	2.13	14.35
8.	2.56	15.13
9.	3.37	15.51
10.	4.19	16.30
11.	5.02	17.12
12.	5.47	17.54
13.	6.33	18.37
14.	7.20	19.23
15.	8.12	20.17
16.	9.13	21.26
17.	10.24	22.47
18.	11.37	-
19.	0.04	12.42
20.	1.11	13.40
21.	2.11	14.31
22.	3.03	15.14
23.	3.49	15.54
24.	4.30	16.30
25.	5.08	17.05
26.	5.44	17.40
27.	6.17	18.14
28.	6.50	18.48
29.	7.25	19.26
30.	8.06	20.12
31.	9.00	21.14

August 1967		Høstmåned	31 dage	O. ☉ N.		O. ☾ N.	
Ti.	1 Peters fængsel			4.16	20.15	23.31	17.17
O.	2 Hannibal	Tusm. varer 54'		4.17	20.13	—	18.30
To.	3 Nikodemus			4.19	20.11	0.11	19.28
F.	4 Dominicus			4.21	20.09	1.12	20.09
L.	5 Osvaldus			4.23	20.07	2.32	20.34
32. uge. Farisæeren og tolderen , Luk. 18, 9-14. 2' række, Luk. 7, 36 til enden.							
S.	6 11. s. e. trin.	{ Kristi forklarelse ☉ n. m. 3. 48'		4.25	20.05	4.04	20.51
M.	7 Donatus		Lyse nætter ender	4.27	20.03	5.40	21.03
Ti.	8 Ruth	{ Tusm. varer 51' ☾ nærmest jorden		4.29	20.01	7.14	21.12
O.	9 Romanus			4.31	19.59	8.48	21.19
To.	10 Laurentius			4.32	19.56	10.20	21.27
F.	11 Herman			4.34	19.54	11.53	21.36
L.	12 Chr. 3. fødsel	{ Clara ☽ f. kv. 21. 44'		4.36	19.52	13.28	21.47
33. uge. Jesus helbreder en døvstum , Mark. 7, 31 til enden. 2' række, Matth. 12, 31-42.							
S.	13 12. s. e. trin.	Hippolytus		4.38	19.50	15.04	22.04
M.	14 Eusebius			4.40	19.47	16.37	22.31
Ti.	15 Mariæ himmelf.			4.42	19.45	17.56	23.15
O.	16 Rochus	Tusm. varer 48'		4.44	19.43	18.54	—
To.	17 Anastatus			4.46	19.41	19.30	0.20
F.	18 Agapetus			4.48	19.38	19.52	1.41
L.	19 Sebaldus			4.50	19.36	20.06	3.08
34. uge. Den barmhjertige samaritan , Luk. 10, 23-37. 2' række, Matth. 20, 20-28.							
S.	20 13. s. e. trin.	{ Bernhard ☉ f. m. 3. 27'		4.52	19.33	20.15	4.34
M.	21 Salomon			4.54	19.31	20.22	5.57
Ti.	22 Symphorian	{ Tusm. varer 46' Hundred. ender		4.55	19.29	20.28	7.15
O.	23 Zakæus			4.57	19.26	20.33	8.31
To.	24 Bartholomæus			4.59	19.24	20.39	9.46
F.	25 Ludvig	☾ fjernest jorden		5.01	19.21	20.46	11.02
L.	26 Irenæus			5.03	19.19	20.55	12.19
35. uge. De ti spedalske , Luk. 17, 11-19. 2' række, Joh. 5, 1-15.							
S.	27 14. s. e. trin.	Gebhardus		5.05	19.16	21.08	13.38
M.	28 Lovise	{ Augustinus ☾ s. kv. 6. 35'		5.07	19.14	21.28	14.58
Ti.	29 Johs. halshug.			5.09	19.11	22.00	16.14
O.	30 Benjamin	Tusm. varer 45'		5.11	19.09	22.51	17.18
To.	31 Bertha			5.13	19.06	—	18.06

AUGUST 1967

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	10.11	22.34
2.	11.29	23.54
3.	-	12.36
4.	1.00	13.29
5.	1.54	14.14
6.	2.40	14.54
7.	3.22	15.32
8.	4.04	16.12
9.	4.46	16.54
10.	5.29	17.36
11.	6.12	18.17
12.	6.55	18.59
13.	7.41	19.50
14.	8.39	20.58
15.	9.54	22.29
16.	11.18	23.55
17.	-	12.31
18.	1.07	13.30
19.	2.05	14.19
20.	2.53	14.59
21.	3.33	15.34
22.	4.08	16.06
23.	4.40	16.38
24.	5.10	17.09
25.	5.38	17.39
26.	6.06	18.08
27.	6.34	18.40
28.	7.09	19.21
29.	7.57	20.20
30.	9.05	21.03
31.	10.35	23.16

September 1967			Fiskemåned 30 dage	O.☉N.	O.☾N.
F.	1	Ægidius		5.15 19.04	0.02 18.36
L.	2	Elisa		5.17 19.01	1.30 18.56
36. uge. Bekymrer Eder ikke , Matth. 6, 24 til enden. 2' række, Luk. 10, 38 til enden.					
S.	3	15. s. e. trin.	Seraphia	5.19 18.59	3.06 19.10
M.	4	Juliane Marie	{ Theodosia ☉ n. m. 12. 37'	5.20 18.56	4.43 19.19
Ti.	5	Regina		5.22 18.53	6.19 19.27
O.	6	Magnus	{ Tusm. varer 44' ☾ nærmest jorden	5.24 18.51	7.55 19.35
To.	7	Louise	Robert	5.26 18.48	9.31 19.43
F.	8	Mariæ fødsel		5.28 18.46	11.09 19.54
L.	9	Gorgonius		5.30 18.43	12.48 20.09
37. uge. Enkens søn fra Nain , Luk. 7, 11-17. 2' række, Joh. 11, 19-45.					
S.	10	16. s. e. trin.	Burchhardt	5.32 18.40	14.24 20.32
M.	11	Hillebert	☽ f. kv. 4. 6'	5.34 18.38	15.50 21.10
Ti.	12	Guido		5.36 18.35	16.54 22.08
O.	13	Cyprianus	Tusm. varer 43'	5.38 18.33	17.35 23.26
To.	14	† ophøjelse		5.40 18.30	18.00 -
F.	15	Eskild		5.42 18.27	18.15 0.51
L.	16	Euphemia		5.44 18.25	18.25 2.17
38. uge. Jesus som gæst hos farisæeren , Luk. 14, 1-11. 2' række, Mark. 2, 14-22.					
S.	17	17. s. e. trin.	Lambertus	5.45 18.22	18.32 3.40
M.	18	Chr. 8. fødsel	{ Titus ☉ f. m. 17. 59'	5.47 18.20	18.38 5.00
Ti.	19	Constantia		5.49 18.17	18.43 6.16
O.	20	Tamperdag	{ Tobias Tusm. varer 42'	5.51 18.14	18.48 7.32
To.	21	Matthæus		5.53 18.12	18.55 8.47
F.	22	Mauritius	☾ fjernest jorden	5.55 18.09	19.03 10.04
L.	23	Linus	Jævndøgn	5.57 18.06	19.14 11.22
39. uge. Det store bud , Matth. 22, 34 til enden. 2' række, Joh. 15, 1-11.					
S.	24	18. s. e. trin.	Tecla	5.59 18.04	19.30 12.42
M.	25	Cleophas		6.01 18.01	19.56 13.59
Ti.	26	Chr. 10. fødsel	{ Adolph ☾ s. kv. 22. 44'	6.03 17.58	20.37 15.08
O.	27	Cosmus	Tusm. varer 42'	6.05 17.56	21.38 16.01
To.	28	Venceslaus		6.07 17.53	22.58 16.37
F.	29	St. Michael		6.09 17.51	- 17.01
L.	30	Hieronymus		6.11 17.48	0.29 17.16

SEPTEMBER 1967

Højvande ved
vestkysten nr. 8. 5

1.	11.59	-
2.	0.33	13.01
3.	1.31	13.48
4.	2.18	14.28
5.	3.00	15.07
6.	3.41	15.47
7.	4.22	16.29
8.	5.04	17.11
9.	5.44	17.52
10.	6.26	18.35
11.	7.10	19.27
12.	8.07	20.40
13.	9.25	22.18
14.	11.00	23.48
15.	-	12.18
16.	0.57	13.16
17.	1.51	14.01
18.	2.33	14.37
19.	3.07	15.08
20.	3.37	15.37
21.	4.05	16.06
22.	4.33	16.35
23.	5.00	17.04
24.	5.25	17.32
25.	5.52	18.03
26.	6.25	18.44
27.	7.10	19.42
28.	8.14	21.04
29.	9.42	22.41
30.	11.17	-

40. uge. **Den værkbrudne**, Matth. 9, 1-8. 2' række, Joh. 1, 35 til enden.

S.	1	19. s. e. trin.	Remigius	6.13	17.45	2.04	17.27
M.	2	Ditlev		6.15	17.43	3.41	17.35
Ti.	3	Mette	☉ n. m. 21. 24'	6.17	17.40	5.17	17.43
O.	4	Franciscus	{ Tasm. varer 42' ☾ nærmest jorden	6.19	17.38	6.55	17.51
To.	5	Placidus		6.20	17.35	8.35	18.00
F.	6	Fred. 7. fødsel	Broderus	6.22	17.32	10.18	18.13
L.	7	Fred. 1. fødsel	Amalie	6.24	17.30	12.00	18.32

41. uge. **Kongesønnens bryllup**, Matth. 22, 1-14.
2' række, Matth. 21, 28-44.

S.	8	20. s. e. trin.	Ingeborg	6.26	17.27	13.35	19.05
M.	9	Dionysius		6.28	17.25	14.50	19.58
Ti.	10	Gereon	☽ f. kv. 13. 11'	6.30	17.22	15.39	21.11
O.	11	Fred. 4. fødsel	Tasm. varer 42'	6.32	17.20	16.07	22.36
To.	12	Maximilian		6.34	17.17	16.24	-
F.	13	Angelus		6.37	17.15	16.35	0.03
L.	14	Calixtus		6.39	17.12	16.43	1.27

42. uge. **Den kongelige embedsmand**, Joh. 4, 46-53.
2' række, Joh. 4, 34-42.

S.	15	21. s. e. trin.	Hedevig	6.41	17.10	16.49	2.47
M.	16	Gallus		6.43	17.07	16.54	4.04
Ti.	17	Florentinus		6.45	17.05	16.59	5.19
O.	18	Lukas evang.	{ Tasm. varer 42' ☉ f. m. 11. 11'	6.47	17.02	17.05	6.34
To.	19	Balthasar	☾ fjernest jorden	6.49	17.00	17.12	7.50
F.	20	Felicianus		6.51	16.57	17.22	9.08
L.	21	11000 jomfruer		6.53	16.55	17.36	10.28

43. uge. **Den gældbundne tjener**, Matth. 18, 23 til enden.
2' række, Matth. 18, 1-14.

S.	22	22. s. e. trin.	Cordula	6.55	16.53	17.58	11.46
M.	23	Søren		6.57	16.50	18.32	12.59
Ti.	24	FN's dag	Proclus	6.59	16.48	19.25	13.57
O.	25	Crispinus	Tasm. varer 43'	7.01	16.46	20.37	14.38
To.	26	Amandus	☾ s. kv. 13. 4'	7.03	16.43	22.01	15.05
F.	27	Sem		7.05	16.41	23.32	15.22
L.	28	Marie Sophie Frederikke	Simon og Judas	7.08	16.39	-	15.34

44. uge. **Skattens mønt**, Matth. 22, 15-22.
2' række, Mark. 12, 41 til enden.

S.	29	23. s. e. trin.	Narcissus	7.10	16.36	1.05	15.43
M.	30	Absalon		7.12	16.34	2.39	15.51
Ti.	31	Louise	{ Reformationens beg.	7.14	16.32	4.14	15.58

OKTOBER 1967

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	0.01	12.25
2.	1.00	13.15
3.	1.48	13.57
4.	2.31	14.38
5.	3.13	15.20
6.	3.54	16.03
7.	4.36	16.46
8.	5.17	17.30
9.	5.58	18.16
10.	6.43	19.12
11.	7.38	20.27
12.	8.55	22.03
13.	10.34	23.30
14.	11.54	-
15.	0.35	12.51
16.	1.24	13.33
17.	2.01	14.07
18.	2.33	14.37
19.	3.02	15.06
20.	3.30	15.35
21.	3.58	16.04
22.	4.26	16.34
23.	4.54	17.05
24.	5.22	17.40
25.	5.56	18.24
26.	6.39	19.22
27.	7.39	20.37
28.	8.58	22.04
29.	10.29	23.23
30.	11.42	-
31.	0.24	12.38

November 1967		Slagtemåned 30 dage	O. ☉ N.	O. ☾ N.
O.	1 Alle helgen	Tusm. varer 45'	7.16 16.30	5.52 16.06
To.	2 Alle sjæle	☉ n. m. 6. 48' ☾ nærmest jorden	7.18 16.28	7.35 16.17
F.	3 Hubertus		7.20 16.26	9.20 16.33
L.	4 Otto		7.22 16.23	11.03 16.59
45. uge. Saligprisninger, Matth. 5, 1-12. 2' række, Matth. 5, 13-16.				
S.	5 24. s. e. trin.	Malachias	7.24 16.21	12.32 17.44
M.	6 Leonhardus		7.27 16.19	13.34 18.52
Ti.	7 Engelbrecht		7.29 16.17	14.11 20.17
O.	8 Claudius	Tusm. varer 46'	7.31 16.15	14.32 21.46
To.	9 Theodor	☉ f. kv. 2. 0'	7.33 16.13	14.45 23.12
F.	10 Luther		7.35 16.11	14.53 -
L.	11 Morten bisp		7.37 16.10	14.59 0.34
46. uge. Ødelæggelsens vederstyggelighed, Matth. 24, 15-28. 2' række, Luk. 17, 20-33.				
S.	12 25. s. e. trin.	Torkild	7.39 16.08	15.05 1.52
M.	13 Arcadius		7.41 16.06	15.10 3.07
Ti.	14 Frederik		7.43 16.04	15.15 4.21
O.	15 Leopold	☉ Tusm. varer 47' ☾ fjernest jorden	7.45 16.02	15.22 5.37
To.	16 Othenius		7.47 16.01	15.31 6.54
F.	17 Anianus	☉ f. m. 5. 52'	7.49 15.59	15.43 8.14
L.	18 Hesychius		7.51 15.57	16.02 9.34
47. uge. Kom hid til mig, Matth. 11, 25 til enden. 2' række, Matth. 25, 31 til enden.				
S.	19 26. s. e. trin.	Elisabeth	7.53 15.56	16.33 10.49
M.	20 Volkmarus		7.55 15.54	17.20 11.52
Ti.	21 Mariæ ofring		7.57 15.53	18.25 12.39
O.	22 Cecilia	Tusm. varer 49'	7.59 15.51	19.45 13.09
To.	23 Clemens		8.01 15.50	21.13 13.29
F.	24 Chrysogonus		8.03 15.49	22.42 13.42
L.	25 Catharina	☾ s. kv. 1. 23'	8.05 15.47	- 13.51
48. uge. Forklarelsen på bjerget, Matth. 17, 1-9. 2' række, Matth. 17, 1-9.				
S.	26 27. s. e. trin.	Conradus	8.07 15.46	0.12 13.59
M.	27 Facundus		8.09 15.45	1.42 14.06
Ti.	28 Sophie Magdal.		8.11 15.44	3.15 14.13
O.	29 Saturninus	Tusm. varer 50'	8.12 15.43	4.52 14.22
To.	30 Chr. 6. fødsel	☉ Andreas ☾ nærmest jorden	8.14 15.42	6.34 14.35

NOVEMBER 1967

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	1.15	13.25
2.	2.01	14.11
3.	2.45	14.56
4.	3.29	15.42
5.	4.12	16.28
6.	4.55	17.15
7.	5.37	18.04
8.	6.21	19.01
9.	7.13	20.09
10.	8.18	21.33
11.	9.46	22.54
12.	11.11	23.56
13.	-	12.11
14.	0.43	12.56
15.	1.22	13.22
16.	1.56	14.05
17.	2.28	14.37
18.	3.00	15.09
19.	3.31	15.42
20.	4.02	16.16
21.	4.33	16.51
22.	5.05	17.30
23.	5.41	18.15
24.	6.24	19.09
25.	7.17	20.13
26.	8.23	21.26
27.	9.40	22.40
28.	10.57	23.45
29.	-	12.01
30.	0.42	12.57

December 1967 Kristmåned 31 dage			O.☉N.	O.☾N.	
F.	1	Arnold	☉ n. m. 17. 10'	8.16 15.41	8.19 14.55
L.	2	Bibiana		8.17 15.40	9.58 15.30
49. uge. Jesus i Nazareth Synagoge, Luk. 4, 16-30. 1' række, Matth. 21, 1-9.					
S.	3	1. s. i advent	Svend	8.19 15.39	11.17 16.28
M.	4	Charl. Fred.	Barbara	8.21 15.38	12.06 17.49
Ti.	5	Sabina		8.22 15.38	12.34 19.20
O.	6	Nikolaus	Tusm. varer 52'	8.24 15.37	12.51 20.51
To.	7	Agathon		8.25 15.36	13.01 22.16
F.	8	Mariæ undf.	☽ f. kv. 18. 57'	8.27 15.36	13.09 23.37
L.	9	Rudolph		8.28 15.35	13.14 -
50. uge. De 10 brudejomfruer, Matth. 25, 1-13. 1' række, Luk. 21, 25-36.					
S.	10	2. s. i advent	Judith	8.29 15.35	13.20 0.53
M.	11	Damasus	☾ fjernest jorden	8.30 15.35	13.25 2.08
Ti.	12	Epimachus		8.32 15.35	13.31 3.23
O.	13	Lucia	Tusm. varer 53'	8.33 15.34	13.39 4.40
To.	14	Crispus		8.34 15.34	13.50 5.58
F.	15	Nikatius		8.35 15.34	14.07 7.19
L.	16	Lazarus		8.36 15.34	14.34 8.36
51. uge. Zakarias' lovsang, Luk. 1, 67 til enden. 1' række, Matth. 11, 2-10.					
S.	17	3. s. i advent	{ Albina	8.37 15.34	15.16 9.45
M.	18	Lovise	{ ☉ f. m. 0. 21'	8.37 15.35	16.17 10.37
Ti.	19	Nemesius		8.38 15.35	17.34 11.12
O.	20	Tamperdag	{ Abraham	8.39 15.35	19.00 11.35
To.	21	Thomas	{ Tusm. varer 53'	8.39 15.36	20.28 11.49
F.	22	Japetus	{ Solhverv,	8.40 15.36	21.57 12.00
L.	23	Torlacus	{ korteste dag	8.40 15.37	23.24 12.08
52. uge. Han bør vokse, men jeg forringes, Joh. 3, 25 til enden. 1' række, Joh. 1, 19-28.					
S.	24	4. s. i advent	{ Alexandrine.	8.41 15.37	- 12.15
M.	25	Juledag	{ Adam	8.41 15.38	0.53 12.21
Ti.	26	St. Stephan	{ ☾ s. kv. 11. 48'	8.41 15.39	2.25 12.29
O.	27	Joh. evangelist	Tusm. varer 53'	8.42 15.39	4.01 12.40
To.	28	Børnedag	☾ nærmest jorden	8.42 15.40	5.41 12.55
F.	29	Noah		8.42 15.41	7.22 13.21
L.	30	David		8.42 15.42	8.51 14.06
53. uge. Simeons lovsang, Luk. 2, 25-32. 1' række, Luk. 2, 33-40.					
S.	31	S. m. jul og nytår	{ Sylvester	8.42 15.43	9.54 15.17
			{ ☉ n. m. 4. 38'		

DECEMBER 1967

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	1.34	13.50
2.	2.23	14.41
3.	3.10	15.30
4.	3.55	16.18
5.	4.38	17.06
6.	5.20	17.55
7.	6.03	18.46
8.	6.49	19.42
9.	7.41	20.45
10.	8.43	21.54
11.	9.59	22.59
12.	11.12	23.53
13.	-	12.08
14.	0.39	12.54
15.	1.21	13.36
16.	2.00	14.14
17.	2.37	14.51
18.	3.12	15.28
19.	3.46	16.05
20.	4.20	16.43
21.	4.55	17.24
22.	5.33	18.08
23.	6.14	18.55
24.	6.59	19.47
25.	7.52	20.48
26.	8.57	21.59
27.	10.15	23.11
28.	11.32	-
29.	0.17	12.39
30.	1.16	13.40
31.	2.10	14.35

Det danske kongehus

Kong *Frederik IX* til Danmark, de Venders og Goters, hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Dilmarsken, Lauenborg og Oldenburg, født 11. marts 1899, succederede 20. april 1947, formælet 24. maj 1935 med dronning *Ingrid Victoria Sofia Louise Margareta*, prinsesse af Sverige, født 28. marts 1910.

Døtre: 1. Tronfølgeren *Margrethe Alexandrine Thorhildur Ingrid*, født 18. april 1940. 2) *Benedikte Astrid Ingeborg Ingrid*, født 29. april 1944. 3) *Anne-Marie Dagmar Ingrid*, født 30. august 1946, formælet 18. september 1964 med kong *Konstantin af Grækenland*.

Broder: Arveprins *Knud Christian Frederik Michael*, født 27. juli 1900, formælet 8. septbr. 1933 med *Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid* (se nedenfor). Børn: a) *Elisabeth Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Désirée*, født 8. maj 1935. b) *Ingolf Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage*, født 17. februar 1940. c) *Christian Frederik Franz Knud Harald Carl Oluf Gustav Georg Erik*, født 22. oktober 1942.

Faders søskendes børn: a) *Feodora Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne*, født 3. juli 1910, formælet 9. september 1937 med *Christian Nikolaus Wilhelm Friedrich Albert Ernst Stephan*, prins af Schaumburg-Lippe, født 20. februar 1808. b) *Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid*, født 27. april 1912, formælet 8. september 1933 (se ovenfor). c) *Gorm Christian Frederik Hans Harald*, født 24. februar 1919.

Farfaders broders børn: 1) *Viggo* (se nedenfor) 2) *Margrethe Françoise Louise Marie Helene*, født 17. september 1895, formælet 9. juni 1921 med *Renatus Karl Maria Joseph*, prins af Bourbon-Parma, født 17. oktober 1894, død 30. juli 1962.

Farfaders brodersøn: *Georg Valdemar Carl Axel*, født 16. april 1920, formælet 16. september 1950 med *Anne Ferelith Fenella*, født Bowes-Lyon, født 4. december 1917.

Viggo Christian Adolph Georg, født 25. december 1893, prins, greve af Rosenborg, formælet 10. juni 1924 med dr. med James O. Greens datter *Eleanor Margaret*, prinsesse Viggo, grevinde af Rosenborg, født 5. nov. 1895. Død 3. juli 1966.

JANUAR 1968

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

FEBRUAR 1968

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

(B.)

Postkontrahent Christiansens store gule karosse indtog de sidste sammenbundne pakker, som efterhånden fyldte hele taget. Post-Jæns spændte presenningen ud over det alt sammen og kravlede ned ad bagstigen. Fortrædeligt så han ind gennem den lukkede dør – joe, hun sad godtnok helt sammenkrøben i krognen og stirrede frem for sig, bleg og skræmt var ansigtsudtrykket og fingrene kriblede uafbrudt i de kolde trådhandsker. Det var osse en julegæst a' annamme! tænkte Jæns og sendte en tanke hjem til Andrea og Gina. Galt ku' det jo selvfølgelig være, når de onge blev alt for hvisnæsedede, men hellere lidt humør end denne blege stirren, måske var hun syg? Jæns standsede et øjeblik og grundede, men blev så brat revet ud af sine meditationer af en vrede, lidt snærende og hæs stemme, der spurgte, om det var dagvognen til fjordbyen?

– Dagvognen! Jæns strøg en finger hen under næsen og tørrede den af på ærmet af den røde kavaj – det er smænds den kongelige oktrojerede post, men værsgo' – Jæns åbnede døren, vi kører om ti minutter! –

Ind steg en lille svær person, velklædt, lidt gammeldags i antrækket, med dokumentmappe og lille kuffert, den tog Jæns og anbragte bag i magasinrummet. Manden hilste mut, satte sig til rette i hjørnet over for den unge pige, tog adresseavisen op af frakkens inderlomme, fandt med besvær brillerne frem og begyndte at læse. Søren Staldkarl kom med de to svære heste og spændte for. Jæns knappede op for vamsen og halede det store kronometer op af vestelommen, holdt det langt frem for sig – joe, nu var det tiden. Han så sig om på pladsen, og dér kom netop to herrer og en dame ud fra købmand Severinsens kontor og stillede hen mod vognen, ivrigt snakkende. De hilste venligt på Jæns, han syntes, han skulle kende dem, men var ikke helt sikker, men det var godt nok skovrider

Rolfens sønner, så var damen vel en kæreste eller kone, det var længe siden, de legede som smådrengs hjemme. Jæns opkrævede betalingen og krøb op på bukken: – Kom så da, tøserne! han strammede linerne, den tunge vogn skramlede ud gennem porten, ned gennem gaden og drejede ved møllen ud i landskabet.

Hja, smænds! sukkede Jæns, så gik det hjemad endnu engang. Hestene kendte vejen, han behøvede ikke at skænke dem megen opmærksomhed. Han skævede til himlen, den hang lavt og kunne godt se ud til at ville åbne sig med en ordentlig dragt sne, som det hørte sig til op mod højtiden, men se om det blev til noget. Gråvej, lidt regn og surhed, det var, hvad december hidtil hade bragt – mildt vejr, joe, det ku' være godt for fattigfolk, som hade småt med lidebrand, men Jæns længtes nu efter at trække pusten uden den tunge fugtighed, der efterhånden som dagen led fortættede sig til store tågeperler på hans røde kuskleslag.

Inde i vognen var samtalen lidt efter lidt døet hen. De tre sidst-ankomne hade fortsat i nogen tid, men den ældre herre hade set op fra avisen med alt andet end venlige øjne, og den unge pige i hjørnet over for hade set helt forskrækket på dem. Damen hade målt hende, og hendes to ledsagere hade også set hende an, omend med større forsigtighed. Vognens støjende rumlen dyssede efterhånden passagererne i døs, sløve sad de og glippede med øjnene, hvis de ikke forlængst hade overgivet sig til søvnen. Time efter Time rullede vognen gennem det flade hedelandskab, den endeløse vej skjulte sig langt om længe i den høje, susende fyrreskov, og her begyndte terrænet at gå i bakke og dal, lange dybe drag op og ned i landskabet, beplantet med ung og gammel skov, dybe grøfter til begge vejsider, nede i dalene skyggede bredkronede fyr over vejen og tog den sidste rest af det svindende dagslys. Jæns måtte af og tænde lygterne, som loven bød, skønt det jo var det rene tosseri; ingen ku' ta' fejl af den kongelige post, det skulle da være rene tåber, og de regnede smænds heller ikke lygtelyset.

Køre og køre i mange timer. Endelig nåede de frem til Hultenborg Kro og måtte alle ud og røre benene. Stort glædeligt gensyn med en mand i en wienvogn, det var selveste skovrideren, der i egen høje person hentede sine sønner og sin datters studenterkammerat, frk. Kvaade, som skulle holde jul i skovridergården. Snakken gik livligt. Skovrideren bredte tæpper om og over sine gæster: – Aftenluften er kølig! formanede han, og vi skal et godt stræk frem endnu. Så kørte de.

Den blege dame fra hjørnet stod og så vognen forsvinde i mørket,

så sænkede hun hovedet og gik tilbage til diligencen. Jæns hade tændt en baglanterne, der kastede et svagt skær ud over vognrummet og over den ældre herre, der med hænderne foldede på maven sov med lange hivende brysttoner.

Sent nåede vognen frem til fjordbyen. Herren pilede besværet og hjulbenet over på Hotel Postgården, den unge pige samlede sine to kufferter og spurgte, hvor Højskolehjemmet lå, træt slæbte hun sig op gennem bygaden, måtte sætte kufferterne nu og da og puste ud, op ad den stejle stentrappe satte hun de sidste kræfter til, og da hun endelig stod inden for døren, segnede hun om på en stol og brast i gråd. Stuepigen stod og stirrede forfærdet på det fremmede kvindemenneske, der kom til huse på den måde, til endelig medfølelsen brød gennem hendes indignation ved nærmere at tage den unge pige i øjesyn, bleg og hulkindet, lidt forpjusket efter den lange rejse anstrengelser lignede hun mere en død end en levende. Pigen lagde sin hånd på hendes skulder: – Så, så! er der noget, jeg kan hjælpe Dem med? – Langsomt vendte pigebarnet tilbage til virkeligheden, som hun overvældet af træthedens fortvivlelse et øjeblik havde forladt, så taknemmelig op og mumlede: – Et billigt værelse, jeg er så træt! – Pigen tog kufferterne: – Denne vej, De skal blot én trappe op – – langsomt gik hun foran, åbnede en dør, satte kufferterne og tændte et lys på et lille bord ved sengen, så vendte hun sig mod gæsten: – Mad? De må nøjes med smørrebrød, kaffe eller the? – så var hun borte.

Hjælpeløs så hun sig om, hængte overtøjet, fik sig vasket, sad på en stolekant og rensede sine negle, da pigen kom tilbage med opdækningen. Da hun havde placeret det hele på bordet og ville gå igen, spurgte gæsten: – Véd De, hvor villa »Brinken« ligger? – Pigen så nysgerrigt på hende: – Der hvor dr. Schrøder bor, den gale doktor – joe, det er let at finde, jeg skal vise Dem vej, skal De ud til ham så sent? –

– Først i morgen –

– Nå, gudskelov da – men jeg ska' nok vise Dem vej, godnat! –

Gæsten blev siddende længe uden at røre maden – den gale doktor! hun gyste, mormoderen hade så ofte fortalt om den mærkelige mand, men hun hade jo intet valg – –

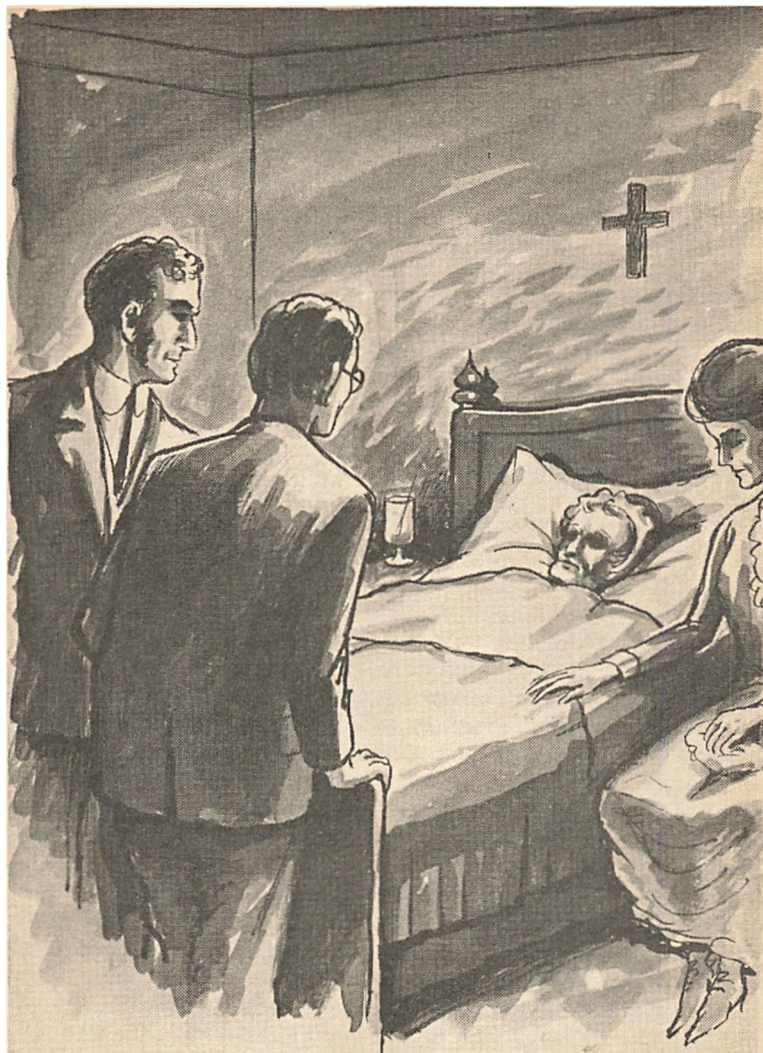
Endelig skænkede hun theen, tog et stykke mad og spiste, og – det var egentlig underligt, det smagte hende velsignet. Hun kom til at smile, og det blege, magre ansigt fik både liv og farve – var det egentlig så underligt! Sidst hun hade spist var i morges på færgen, det var mere end 12 timer siden. Alle stykkerne gled ned, og the-

kanden tømt. Så sukkede hun, gik til ruden og så ud i nattemørket. Vinden peb om huset, underligt klagende, syntes hun og kom til at gyse. Hun klædte sig hurtigt af og gik i seng, pustede lyset ud, skubbede sig godt til rette under den tunge dyne og foldede hænderne. Sådan lå hun længe, så mumlede hun: – Den gale Doktor! Hun gyste. Lidt efter sov hun.

•

Wienervognen kørte ind gennem skovmørket. Hjulenes rumlen blev dæmpet af den bløde jordbund, det var ikke landevej, skovrideren kørte på, men en af skovens mange genveje, som kun kendtes af lokale folk, og som ikke stod på noget kort. Det, at lyden forsvandt samtidig med at det tætte mørke lagde sig over dem, fik en ubevidst sammenhæng og stemte ligesom til andagt, naturandagt, som er den eneste rigtig ægte andagtsfølelse, menneskene rent umiddelbart huser. Snakken, som var gået livlig mellem de fire personer, standsede af sig selv, man hørte kun hestens prusten og lædertøjets knirken. Vognen hade god fart på, for hestene ville gerne hjem – de lugter stalden! påstod skovrideren – og vognens hjul hoppede nu og da ublidt over rødder og sten i sporet, det gav rystende bump i vognen, men det tog man med humør. Længe kørte man, og hele tiden gennem mørk, tæt skov. Frk. Kvaade spurgte, hvor stor skoven var, hvorlænge man kunne køre mellem træer og træer og atter træer – det meste af et døgn, mente skovrideren, men tilstod, at han aldrig hade prøvet det. – Nu varer det ikke så længe, trøstede han, og lidt efter skimtede man lys mellem træerne forude, vognen drejede op foran hoveddøren, som dog ikke blev åbnet. Sønnerne sprang af og gav frøkenen hånden, det var en hel pantomime, ingen af dem sagde et ord. Med forsigtig tøyen gik de op ad trappen og åbnede døren, blev stående et øjeblik på dørrinet og trak vejret dybt – jo, det var der allsammen igen, lugten af hjemmet, deres hjem, det eneste sted i verden, hvor der lugtede sådan, det vidste de, og de huskede i dette øjeblik, hvor ofte de gennem årene var kommet hjem på ferier og hver gang hade stået spændt og ventet på denne modtagelse, på denne hjemmets lugt, som var den eneste, sande velkomst.

Så gik de ind, famlede sig af overtøjet, åbnede døren til den mørke dagligstue, listede gennem gangen og hørte pigerne larme i køkkenet, så standsede de uden for en dør og lyttede, bankede svagt på, og på søsterens lave komind, åbnede den første af dem langsomt døren, stod et øjeblik tøvende og gik så frem til sengens fodende,

- de stod og stirrede på det gamle gråhenvissnede menneske ...

fulgt af den anden. Der stod de så og stirrede på det gamle, gråhenvissnede menneske, der lå mellem puderne, med rallende ånde og stirrende blik, der intet så – herregud ja, det var deres mor, deres syge mor, de huskede hende kun som et svagt og sygt menneske, af hensyn til hende hade de aldrig måttet tale højt, le eller råbe op i deres barndom, af hensyn til hende hade de aldrig haft et hjem som andre unge i deres ungdom, af hensyn til hende – – det vældede op i dem, det bandt dem, dette stakkels væsen, som de aldrig hade kendt anderledes, de kunne i hvert fald ikke huske det, og som hade præget hele deres forhold til hjemmet, også til faderen, selv om de senere erkendte, at de hade dømt ham hårdt og uretfærdigt. Dette hjælpeløse og fraværende væsen hade givet dem livet, men også i nogen grad taget det igen, hæmmet det, uden at hun naturligvis hade gjort det med vilje. Det var underligt at tænke på.

– Er der noget særligt i aften? det var skovrideren, der sammen med frk. Kvaade var kommet til. Else fo'r veninden om halsen og græd lidt ved hendes kind, så fik brødrene hver et knus, faderen også sit – nær, det er som ellers, svarede hun omsider, vi kan godt spise, hun er alt for kraftesløs til at kunne røre sig, men jeg har alligevel bedt gamle Trine sidde ved hende, og hun har lovet mig det, selv om det er lillejuleaften, måske er hun allerede ude i køkkenet, jeg bad hende komme og spise, inden vi gik til bords, så jeg kunne være med. –

Lidt efter spiste man i den store, mørke spisestue med de mange geværer på væggene, Schwartzwalderkrus på små hylder, terrakotta-platter i blanke messingrammer og et par gamle flinter over kors. Man spiste uden mange ord. Else nødte husets gæster passende, skovrideren spiste meget og mærkelig omhyggeligt, uden blik for andet, lod bordets øvrige personer ude af betragtning, og da han var færdig, rejste han sig uden ord og gik ind i kontoret, som hans stue kaldtes.

De unge blev siddende lidt og småsnakke, det faldt besværligt. Poul sagde så godt som intet, Andreas kunne nu og da spørge til egnens mennesker eller til folkene i huset, så svarede Else på en underlig artig måde, som et duksebarn, der lirer sin lektie af, og med små indskudte bemærkninger til brødrene, mens hun holdt samtalen med frk. Kvaade gående. De talte teater, og det var et både langt og svært emne, ikke mindst fordi Else intet hade set i flere år.

Endelig rejste de sig og gik ind til faderen. Stuen, kontoret, var husets hyggeligste. Den halvhøje messing-stålampe kastede et blødt og mildt lys ud over rummet, møblerne stod i en tone af dæmpet lys,

gennem bogskabenes dørglas øjnede man pragtbindenes guld, patienteret pragt på de gamle tyske klassikere, Schiller, Goethe, Hoffmann, Höltz, Miller og Bürger, sammen med den kortfattede Stafeldt og den rigtsnakkende Oehlenschläger og gamle Frankenau – herregud ja! Poul rystede på hovedet, åbnede skabsdøren og tog den gamle smalle bog ud fra hylden: – Skjönt under Trængselstid at lade Harpens Toner lyde – – jaja, det var meget længe siden – – han gik mod væggen, hvor det blegede farvetryk af Watteaus berømte maleri »L'assemblée Dans un Parc« endnu hængte; faderen hade købt det i Paris, da han gæstede byernes by med sin unge hustru lige efter brylluppet, det lykkelige år, som faderen kaldte det, når han hade talt om denne deres eneste rejse. Poul så nøje på det falmede tryk – jo, det ejede endnu hele sin mærkelige fortryllelse! Hvor hade han ikke drømt foran dette billede i sine drengeår! Det slørede, rødgyldne lys over parkens træer, med den grøngule himmelbid i baggrunden og det elegante par ved den irgrønne sø i forgrunden. Det hade givet ham en bestemt stemning, en forestilling om Paris, der svarede yderst dårligt til den virkelighed, han senere under sin studierejse hade oplevet dér. Han blev stående længe foran billedet, mens de andre samlede sig om kaffebordet. Skovrideren talte med Andreas om moderens tilstand, Else skænkede kaffe og kaldte på ham, nu måtte han løsrive sig, det følte som en smerte. Endelig gik han hen til bordet, kom sukker og fløde i sin kop og satte sig. Han åndede dybt ud – så var man hjemme igen, forsigtigt nippede han til kaffen, hørte fjernt de andres tale, helt opslugt af stuens ro, af det underlige trykke, atter at være hjemme.

•

Tidligt næste morgen gik en ung pige gennem bygaden ud til villaerne i Provstevænget. Hun gik med hurtige, små skridt og så sig ikke om. Hun forvissede sig om vejskiltenes indhold, og da hun endelig nåede frem til villaen, hvor distriktslæge Schrøders store messingskilt prangede på døren, åbnede hun langsomt lågen og gik ind over fliserne, tøvede lidt, inden hun ringede på, men gjorde det så, holdt vejret, mens hun lyttede efter skridt inde i huset, og da døren endelig blev åbnet og en hvidkappet pige så med strikse øjne på hende, hade hun besvær med at få fremmumlet sit ærinde, hun skulle tale med distriktslægen personlig.

– Det er uden for konsultationstid, svarede pigen, De må komme om en time –

- Det er ikke som patient, jeg søger distriktslægen, jeg skulle meget gerne tale med ham nu -

Pigen gik og kom lidt efter tilbage: - Anden dør til højre, sagde hun.

Så tog hendes hjerte pludselig til at banke, så hun syntes, det sad hende i halsen, hun snappede efter luft, stod og pustede og fik endelig banket på. En høj stemme sagde komind, og hun stod inden for den lukkede dør og så en ældre mand med meget rødgråt skæg i et vejrbitdt ansigt se hende an med stærke øjne: - Hvem er De? spurgte han uden venlighed.

- Jeg er Cæcilie, svarede hun tonløst.

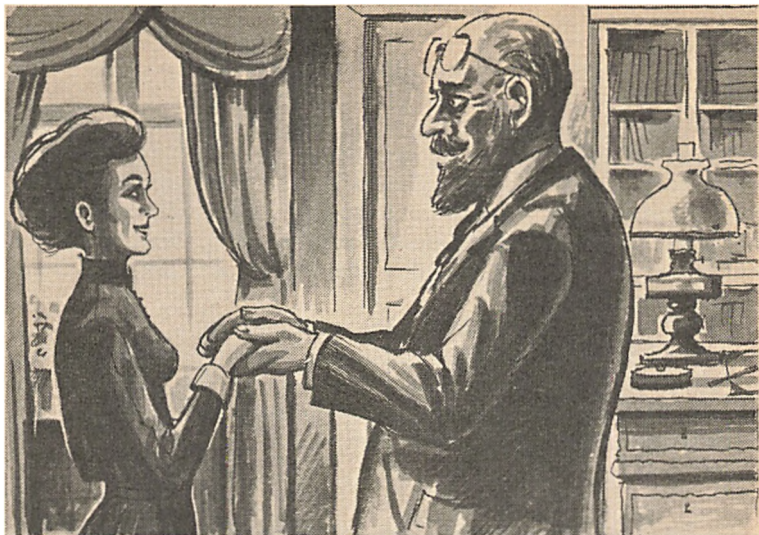
- Cæcilie - - hm, hm - doktoren virrede med hovedet - hvilken Cæcilie? -

- Cæcilie Schrøder - - hun ventede nogle sekunder - - jeg er Deres datter -

Doktoren sad tavs længe, urimelig længe, syntes hun, så endelig rejste han sig, rejste sig på en besværlig måde, tog med begge hænder i stolens armlæn og ligesom stemte sig op, gik med underlige benstillinger hen imod hende, blev stående et skridt fra og så forskende på hende - er du - - ordene blev borte for ham - hvordan kommer du her?

Hun rakte ham det brev, som mormor hade givet hende, dagen før hun døde. Doktoren vendte og drejede det, holdt det ud fra sig, gik hen til bordet og fandt sine briller, flængede konvolutten op, foldede det sammenlagte papir ud og begyndte at læse. Han læste kun nogle få linier, så bladede han om og så på underskriften, udstødte et langt, utilfreds grynt og begyndte forfra. Han læste langsomt. Cæcilie syntes, det varede en evighed, inden han kom gennem den første side. Hun vidste ikke, hvad der stod i brevet, men mormor hade nøje indprentet hende, hvad hun skulle gøre, når hun ikke var mere: - Rejs straks til fjordbyen, opsøg doktor Schrøder, han er din far, han har aldrig givet dig en øre, tag dette brev med, så vil du være hjulpet. Nu stod hun altså og ventede på sin skæbne.

Doktoren var endelig blevet færdig med brevet; han sad og stirrede frem for sig, langt borte i fortiden så han, og meget både godt og ondt passerede hans bevidsthed. Ja, der hade været mest ondt, det forstod han nu, hade egentlig altid følt det sådan. Dengang, for mere end tyve år siden, kom tilværelsen ham venligt imøde et kort øjeblik, men så var det hele så underligt smulret for ham, onde, forglemte ord og scener flagrede i sekunder gennem hans erindring, så strøg han sig med hånden over ansigtet og var tilbage i virkelig-

Doktoren tog hendes hånd og beholdt den mellem begge sine ...

heden. Han drejede langsomt ansigtet mod den unge pige, der stadig stod på samme plet, lige inden for døren. Pludselig vældede en vældig bølge af noget ømt og dirrende gennem ham. Han vidste ikke, hvad det var, hvorledes det gik til, hvad der skete med ham, men han blev i dette øjeblik mærktbart forandret. Han rejste sig og gik frem mod hende og rakte hånden frem: – Velkommen, Cæcilie, du kommer sent, det er nok min skyld, det er min skyld, men – han standsede og slog hen med hånden, som viftede han noget bort fra sig – lad det nu være, det kan jeg måske senere forklare dig, og det vil ikke hjælpe stort, nej – hvor kommer du fra nu? –

– Jeg har boet på Højskolehjemmet, jeg kom med diligencen sent i aftes –

– Hent dit tøj, har du penge? –

– Joe, jeg klarer det –

– Lad karlen komme med dine sager, jeg skal sørge for, at du får et par værelser ovenpå, og så – så må vi se, om vi kan finde os i hinanden, om du kan holde mig ud, jeg er en gammel særling, det er vist for sent at få mig væsentligt forandret, men jeg skal gøre mig umage, i det mindste. Blir du ikke ordentligt behandlet her i

huset, må du sige til – jeg skal nu nok gi' besked, og man plejer at lystre –

– Tak; sagde Cæcilie og blev stående, hun syntes ikke, hun kunne gå allerede.

Doktoren så hjælpeløs på hende, gik frem over gulvet, standsede, gik igen, tog ligesom tilløb og stoppede op, greb med begge hænder om det halvlange skæg og halede fortvivlet i det, gik til vinduet, stod et øjeblik og så tomt ud i decembergråvejret, sukkede besværet og vendte sig mod hende og smilte for første gang. Tøvende gik han hende nær, rørte forsigtigt ved hende, tog hendes hånd og beholdt den mellem begge sine:

– Min datter! han lo stille, det var godt, du kom! –

Han gik til døren og kaldte på pigen: – Sæt et par kopper ekstra på morgenbordet – det er min datter, han så vist på pigen, frk. Cæcilie Schrøder, hun bor her i huset nu. Sørg for, at midterværelserne ovenpå bliver gjort i stand, forstået? –

•

Da Else tidligt på morgenen kom ind til moderen, fandt hun Trine vågekone sovende og moderen død. Hun stod et øjeblik bundet af synet, det lille indskrumpne legeme med ansigtets fugleagtige træk, de stive øjne og den halvåbne mund, så gik hun til vinduet og trak gardinet fra: – Gudskelov, så fik hun fred, hviskede hun, det var også på tide. – Ved morgenbordet fortalte hun faderen det, og de gik sammen ind til moderen; efterhånden som brødrene og frk. Kvaade kom til, drøftede man dødsfaldet. Sorg skabte det ikke, de mange års sygeleje og den dødes svære lidelser havde forlængst slidt hjemmets følelser op, man havde kun ventet på forløsningens øjeblik, og dog stod de bundne ved den døde. Brødrene påtog sig at tale med præsten om begravelsen. Skovrideren skulle efter gammel skik der i distriktet en tur rundt til skovfogederne. Frk. Kvaade ville gerne med til præstegården, og Else slog følge, hun skulle ned med en kory til Rasmine ved Kæret.

Vejret var køligt, himlen hang truende lavt, nu og da hvirvlede sneen ned, men kun et øjeblik, det var ligesom naturen ikke kunne tage sig sammen. Ingen af dem sagde stort undervejs, kun Andreas henvendte med lange mellemrum et par ord til frk. Kvaade, som gik med Else under armen. Poul gik nogle skridt bagefter de tre, optaget af sine tanker. Hos ham voldte moderens død heller ingen større sorg, så langt han kunne huske tilbage havde hun ligget til sengs, ikke altid helt klar. Det måtte have været tungt for faderen at gen-

nemleve alle disse års lidelser, uden at kunne hjælpe, kun ventende på dødens nådige komme.

I præstegården blev de modtaget af pastorinden, hun kom fra køkkenet og gjorde undskyldninger for sin påklædning, men højtiden var jo krævende i et præstehjem: – Min mand ruger over sin prædiken, jeg vil nødtigt forstyrre ham. – Hun udbød i beklagelser over dødsfaldet: – Det blir en tung jul i skovridergården! Men på den anden side var det vel det bedste, der kunne hænde – joe, hun skulle nok give sin mand papirerne, dødsattesten, den kom senere, javel, begravelsen skulle først finde sted efter juledagene, det ville også nok passe bedst, travl tid netop nu, man må jo osse tænke på de levende, vel mest på dem, endda – – De tog hurtigt afsked.

Poul hade set sig om i den store, kolde stue og gyste en smule. Julehygge var ikke at oplede, og fruhen hade haft noget underligt forretningsmæssigt over sig, noget sæsonfortravlet, som han ikke kunne få til at passe sammen med sine forestillinger om et præstehjem, men dem hade han vist også kun fra romaner, han hade læst i sine drengeår.

Mens Else gik til Rasmine i Kæret, hun ville ikke have dem med på det besøg, gik de langsomt hjemefter. Else hade et godt stykke vej at gå, og kurven var tung, men endelig nåede hun gennem hulvejen frem til det lange, lave hus, hvor Rasmine boede med sine mange børn. Manden var blevet invalid i 64 og hade ikke været til stort siden, men det tog dog mere end et tiår, inden sygdommen hade fået bugt med ham, og i de fleste af disse år vedblev Rasmine at få børn; mange i sognet undrede sig over Larses duelighed på dette område, mens onde tunger påstod, at han ingen lod eller del hade i de sidste fem-seks stykker. Rasmine kæmpede bravt for at holde sulten fra døren; de største af børnene var ude at tjene, selv drev hun det mådelige landbrug, der hørte til stedet, en tre-fire tønder sur mosejord, der kun gav ringe igen i forhold til hendes mange anstrengelser. Hun måtte påtage sig adskilligt arbejde ude omkring i sognet for at mætte de små og sig selv, men hun gjorde det med humør.

Else satte forpustet kurven på det hvidskurede bord og sank ned på bænkeenden, mens Rasmine og en tre-fire småroller flokkedes om hende: – Det er dov rent forgalt at frækningen kommer her på selveste helligaftningsdagen, dar ka' nok være brug for Dem hjemme, er det lige skralt med Døres mor? –

Else rystede på hovedet: – Mor døde i nat, joe – og det var kun godt, Rasmine –

Rasmines ansigt blev passende alvorligt: – Joe vel, det kan nok være rigtigt, men det er ligodt strengt, her til højtiden – akak, døden er en grim hersker, det sagde Lars osse altid, og han vidste om de dele. –

Else pakkede op for kurven, den indeholdt et godt stykke kød, hjemmebagte kager, en krukke syltetøj, bolsjer til børnene, kaffe, smør, en flaske saft, mel, risengryn og andre køkkensager. Rasmine udbrød i fryderåb for hver ting, der kom til syne, og da alt var pakket ud, tog hun Elses hånd mellem begge sine: – Hels nu skovrideren og sig ham så mange tak, det blir en lykkelig aftning for os, både Herman og Jenny kommer hjem, de ander er jo for langt borte, men så ser vi dem vel en af højtidsdagene, og de er jo hos gode mennesker, vi må love og takke! –

Else brød op og skræde ind over mosen ad denne smalle sti, hun hade lovet faderen at se ind til skovløberens, hvis hus lå lige i skovbrynet, hvor stien endte. Det var unge folk, konen lå og skurede gulv i stuen, da Else bankede på, genert tørrede hun hånden i sit grove sækkelærredsforklæde og bød Else sidde. De var næsten jævnaldrende og hade i sin tid gået til præsten sammen. Else blev kun et øjeblik, nær, Kirsten måtte ikke ulejlige sig med noget, men Else ville ikke gå hus forbi, da hun nu var på disse kanter: – I lever vel, holder Karl ikke fri i dag? –

– Han kørte ud med et læs strøelse til dyrehuset, osse de firbenede væsener skal jo mærke højtiden, men han må snart være her – du skal nu ha' en snaps og en kage, du vil vel ikke bære julen ud! – Kirsten hentede kager, kom med en gammeldags tykvommet flaske og to glas, langsomt skænkede hun og bød: – Det er slåenvin, den er ikke så ringe endda! – Else spiste en kage og roste den – du har jo osse lært i Pilegården, Karen Christian Rasmus' vidste nok, hvordan kager skulle bages – så drak de.

Else smagte længe på drikken: – Den er vist stærk, bare jeg ikke blir ruset, er det noget, du selv laver? – Kirsten fortalte, at hun hvert efterår plukkede slåen ovre på skrænterne. Flasken hade Karl fundet for nogle år siden, da han gravede tørv i Ellemosen, kanske den var mange århundreder gammel, den kunne godt se sådan ud – Endnu en kage og et lille halvt glas måtte Else nyde, inden hun fik ønsket behørigt glædelig jul og kom afsted. Den årgamle, stærke vin snurrede hende i hovedet på hjemvejen. Hun gik og nynnede og lagde ikke mærke til, at sneen faldt trofast om hende. Da hun endelig nåede ud af skoven og gik over vejen ind til skovridergården, var alt næsten hvidt: – Hvid jul, mumlede hun og smilte.

Cæcilie havde hentet sit tøj og pakket ud. Hun var endnu noget beklemt om hjertet ved det meget nye, men også begejstret for de to dejlige værelser, som helt var hendes. Hun flyttede møblerne om efter sit tygge og ordnede sin sparsomme garderobe. Medens faderen og hun havde siddet sammen ved morgenbordet, havde han sagt noget om, at han skulle ud i aften, uheldigt, men det kunne vist ikke laves om, gamle traditioner var ikke sådan at bryde, men hun tog med, manglede bare, min datter er naturligvis velkommen! Tanken om at skulle være ude blandt fremmede juleaften tiltalte hende ikke, men sidde helt alene her – det var så svært altsammen.

Distriktslægen kørte sin sædvanlige morgentur. Jørgen Christian kom med vognen præcis klokken ti, doktoren gav besked, først til borgmesteren, hans lumbago var der nu ikke stort at gøre ved, måske var det også kun hypokondri, men i dag skulle besøget blive kort. Derfra til sagfører M. P. Nielsen, slim på lungerne, han gjorde det ikke længe, men holdt vel højtiden over. Det var måske også bedst, han så til at forsvinde, der havde været visse rygter ude i den senere tid – – –

Hos borgmesterens stod den på madeira, skønt doktoren rådede fra, af hensyn til lumbagoen. Borgmesterinden mente nu ikke, et enkelt glas kunne gøre hverken fra eller til: – Det er værre med de mange, Frits niver sig nu og da mellem møderne, De kunne da ikke tænke Dem at bære julen ud – – doktoren bandede, han skulle mange steder: – Pimper jeg hvert sted, hvordan tror De så, jeg ser ud, inden jeg når hjem – og nu har jeg endda noget at ta' hjem til, jeg har fået en datter! –

– Hvad har De! Borgmesterinden så bestyrtet på ham – en datter, hvordan – –

– Illigitimt, joe sgu, det er de sundeste, siges det, hun er forresten en snes år, så det er jo ikke netop udskejelser af nyere dato – sød pige, jeg tror, De vil synes om hende –

Borgmesterinden slog hænderne sammen og lo – den doktor, den doktor! De er et skrækkeligt menneske, så må man både lykønske og ønske glædelig jul! –

Hos sagførerens stod det dårligt til. Et bord var flyttet hen ved den syges seng, og dér sad en lille trivelig mand med et gnavent udtryk i ansigtet og rodede med mange papirer, mens sagføreren så til med ængstede øjne. Doktoren forstod straks situationen. Nu måtte M. P., som byen populært kaldte sagføreren, snart se at få taget sig sammen til at forlade jammerdalen, det var absolut det klogeste, han kunne gøre. Men han skulle sgu komme herfra med

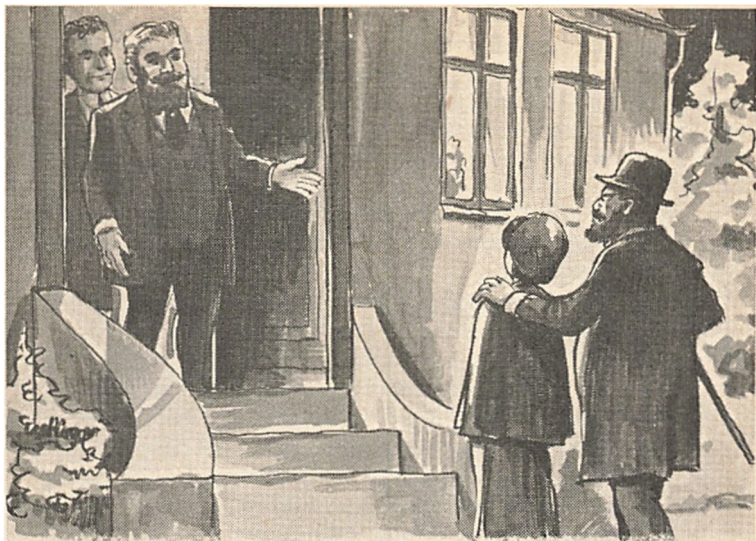

manér og ikke med såd'n en posekikker ved siden. Doktoren så strengt på manden: – Hvordan kommer De her? De må øjeblikkelig pakke Deres sager sammen, patienten skal ha' absolut ro – ja, det hjælper ikke, om De så var kommet fra månen, det er ganske ufor-svarligt, at man har lukket Dem ind! – Doktoren råbte gennem døren på husets frue: – Ingen, forstår De, absolut ingen, må forstyrre Deres mand, alt det må vente, til vi får ham rask! Tag De tilbage med to-toget – – vigtige forretninger kommer man da ikke til folk med på juleaftens dag, det bruger vi ikke her, og da slet ikke til syge mennesker, hils i hovedstaden og sig, de skulle lære lidt takt og tone. – Den lille mand gik uden hilsen – sendt af vigtige kredito-rer, hviskede M. P., blot de nu ikke bliver vrede – –

- Betyder intet! trøstede doktoren, læg De Dem rolig ned og sov - glædelig jul til Dem og Deres, god højtid, og husk, ingen for-styrrelser! –

Doktoren rystede på hovedet, da han atter sad i vognen, han ville meget håbe – – Videre gik det til Dorte bundtnagers bolne finger, til gartner Pedersens broksskade, politimesterens podagra og lille Signes ørepine. Hvert sted måtte han kæmpe mod bagværk og vin, ofte forgæves, så da han lidt over tolv sad ved frokostbordet sammen med Cæcilie, kunne han kun spise sin sædvanlige kryddersild og et stykke ostemad: – Lad dig ikke afskrække af det, vi får ikke noget før til middagen ude hos Rolfsens; har du en ordentlig kjole, har du i det hele taget tøj, barn, det er vinter nu, den korte spad-seredragt, du kom i, er den varm nok? Skal vi ikke gå ned til Ellebyes på torvet nu om en timestid, der kommer sgu ingen i dag?

Julens sensation i fjordbyen indfandt sig, da distrikslæge Schrø-der hen på eftermiddagen gik op gennem Algade med en ung dame under armen. Fra Ellebyes Etablissement sneg rygget sig på hastige ben ud over staden. Doktorens udtalelser blev gengivet i mange hjem den juleaften, ja de var nær ved at skygge over selve evange-liet. Doktoren hade sagt til Ellebye, at nu måtte han sandt for dyden finde noget ordentligt frem, for her kom han med sin datter, og hun skulle ha' det bedste, for når man ikke har sørget for sine børn, før de blir voksne, behøver man ikke at spare, og så har de jo osse noget tilgode! – Tænk, sådan hade han sagt, og Ellebye hade taget det som en verdensmand og ønsket doktoren til lykke, og doktoren hade let hjerteligt og takket og sagt noget om, at nu hade han siddet i dette hul af en by i snart en menneskealder uden at få en ordentlig julegave, men så hade skæbnen sgu osse velsignet ham, hva'! – Og det hade Ellebye givet ham ret i. Lidt efter var et bud trillet ud med

Jeg har tilladt mig at tage en ung dame med ...

to vældige pakker på trækvognen, mens doktoren og Cæcilie gik videre til skomager Andersen.

Rygtet havde som sagt travlt, men doktoren og hans datter mærkede ikke noget til det. De gik fredeligt tilbage til doktorboligen, faderen lagde sig og sov til middag, og Cæcilie havde nok at gøre med at pakke ud og prøve alt sit nye tøj. Hun valgte en enkel sort kjole med fine kniplinger i fald ned over brystet. Hun spejlede sig tilfreds og tog sig til sit bankende hjerte, det var jo næsten ikke til at tro - var det hele ikke en drøm, var det virkelighed! Om nu blot denne juleaften ude hos fremmede var vel overstået, men det gik vel, også det. Hun havde efterhånden oplevet så meget i den sidste uge, mormoderens død og begravelse, hendes pludselige rejse ud i det uvisse til en fader, hun aldrig havde set. Ikke underligt, at hun efterhånden tog begivenhederne roligt. Hun havde også på fornemmelsen, at hvor hun kom med sin fader, dér ville hun blive godt modtaget.

•

Det sneede stærkt og vedholdende, da doktorens vogn svingede ind i skovridergården. Husfaderen stod på trappen og tog imod og ønskede velkommen.

- Jeg har tilladt mig at tage en ung dame med, det håber jeg, du tilgiver; nu har jeg i så mange år måttet nøjes med mig selv, og I har måttet nøjes, så det er vel ikke mere end rimeligt, at denne tilstand hører op - det er Cæcilie, det må foreløbig være nok! - præ-senterede doktoren, og disse ord gentog han, da de i dagligstuen hilste på hjemmets børn og gæster. Poul og Andreas så nøje på Cæcilie, ansigtet forekom dem bekendt, men de vidste ikke hvorfra. Else kom med stort køkkenforklæde over den mørke kjole og hilste. Skovrideren trak doktoren med ind i kontoret og gav ham meddelelsen om sin hustrus død.

- Det var dog en virkelig julegave til hjemmet, sagde doktoren - du synes måske, det lyder underligt, men jeg har ofte før, når vi alle sad ved julens bord, eller når vi gik om træet, følt den syges nærværelse som en ulykkelig skygge over hjemmet, en ulykke, vi ikke kunne råde bod på; nu har skæbnen hjulpet til på lykkelig vis. -

Det store bord stod pyntet med gran og lys. For den ene bordende sad skovrideren med gårdens avlskarl, forsteleverne var puttet ind mellem gæsterne, husets datter og Ane kokkepige sad ved den anden bordende, doktorens kusk Jørgen Christian hade frk. Kvaade til bords og var ved at forgå af generthed. Cæcilie sad mellem sin far og Poul. Risengrøden blev serveret i beskedne portioner, bagefter rykkede de brune gæs mere brovtende frem. Ved desserten ønskede skovrideren alle glædelig jul. - Julens fest var et lille barns fest, livets fest; i dette hus har døden til morgen været gæst, hans komme bringer altid kulde og gru med sig - eller næsten altid. Her må vi sige ham tak, og skulle vi føje noget til, måtte det være en bebrejdelse for, at han biede så længe, men måske har også det haft en mening? Vi har været hjemsøgte, mest hende, naturligvis, der ikke er hos os mere, men hun anede det jo ikke; vi levede år efter år med vor tunge viden. I, der har været hos mig i disse mange år, siger jeg tak for jeres lange tålmodighed. Vi skal ikke sørge i aften, for det har vi gjort forgæves i mange år. Vi skal glæde os over lysene og den grønne gran, der står hos os som livets vidner og overbeviser os om, at det trods alt har sin egen dybe mening. Glædelig jul! -

Skovriderens ord hade en bydende ro i sig - alligevel gik bevægelses tunge dønninger gennem sindene. Elses øjne smertede af tårer, tåbelige og nytteløse tårer, hun vidste det, men følelsen var stærkere end forstanden. Hun så op mod faderen, der i disse mange år hade båret livets ensomhed og dumpe smerte med ro, så livet ikke blev uværdigt og hjemmet trods sorgen et sted, hvor der var godt at

være. Gennem hans rolige ord forstod hun ham pludselig på en helt ny måde. Hun rejste sig og gik op og kyssede ham. Doktoren så et øjeblik på dem, så slog han på sit glas og rejste sig:

- Kære Rolfen! Jeg mindes aldrig at ha' været i en lignende situation. Det er juleaften, Jesusbarnets glædesfest, som skrevet står, og dog har døden gæstet dette hjem. Hans kolde majestæt har vovet sig ind i lysets rige, og derfor er vel også hans gerning mislykkedes, selv om han fik sin vilje, eller netop fordi han fik den. Du har vist mig den godhed at lukke mig med ind til glæden denne livsaften, jeg har siddet ved dette bord i snart mange år i denne hellige julestund, og altid har vi på et bestemt tidspunkt følt os berørt af den ulykke, der lå over dit hus, uden at vi kunne gøre noget ved det. I aften kan vi smile til hinanden og takke, både for livet og døden. Det er, ligesom vi står på et skel, hvor de højeste magter mødes, og sådan er vel netop julens inderste tanke? I aften har vi ret til at være glade, det tunge er taget fra dig, og det levende flokkes om dig, dine børn og venner, mennesker i din varetægt. Vi kan alle modtage dit glædelige jul, og du kan give os det i sandhed. Men du skal ikke være ene om at give noget glædeligt. Måske er det kun min egen glæde, jeg kommer med, men for mig er den noget stort, og da jeg véd, I alle her i skovridergården har en smule tilovers for mig, tror jeg, at det jeg nu vil sige, også vil glæde jer. - Doktoren vendte sig mod Cæcilie: - Som I véd, kom jeg ikke alene i aften, som så ofte før - jeg har Cæcilie med, hun er min datter! Skæbnen har været mig så nådig, at jeg netop til denne hellige fest fik et barn at tage vare på. Hvorfor jeg ikke har fået det for mange år siden - det er en lang og trist historie, og det er en anden historie, som ikke kommer julen ved. Tag vel imod Cæcilie, hun har meget tilgode, og hun er en sød pige, synes jeg - det lidet jeg endnu kender til hende. -

Doktoren satte sig. Alle sad tavse i nogle sekunder, så løftede skovrideren sit glas: - Skal vi alle hilse på Cæcilie og byde hende velkommen? --

Da de kort efter gik omkring det store træ inde i den fine stue, alle i en bugtende kæde, og sang de gamle salmer til barnets ære, så Cæcilie et øjeblik på sine to følgesvende, faderen og Poul, så fra den ene til den anden og tilbage på det strålende træ, og da kunne hun ikke mere. Øjnene blændedes af tårer, og de blev ved at komme, meget mod hendes vilje. For alt var jo kun godt. Mørket var borte, lysene strålte, venlige mennesker var hos hende, og hun holdt sin

far i hånden. For første gang gik hun med ham om julens træ, og hun følte det, som var hun først nu kommet med ind i barnets glæde.

Salmens sidste vers forstummede. Der stod hun og græd, tårerne randt, hun turde ikke røre sig. Da tog Poul sit fine silketørklæde, drejede hende om mod sig og tørrede de forræderske tårer bort, forsigtigt og gentagende, for de blev ved at komme længe. Han smilte: - Det var jo Dem i diligenzen - nu ser jeg det; det hade De ikke ventet, og jeg heller ikke - jeg har ikke engang en gave til Dem -

Cæcilie så op: - Hvad skulle jeg dog med gaver - tænk på, hvad jeg har fået siden i går! -

Else sang for til en ny salme. Han tog atter hendes hånd, og de gik videre i kæden om det grønne træ.

Det romantiske er ikke noget naturligt, oprindeligt, men noget lavet, søgt, løftende, overdrevet, bizart indtil grimasseagtigt og karikaturagtigt.

Goethe.

Børn bliver til mennesker, jomfruer til kærestes og læsere til forfattere.

J. G. Hamann.

(skl 2)

Æ fisker

Af Sigfred Andresen.

Dæ vå tårnluft, sorn rigte lummert vå det. Jens å Hans Kryssen lø i æ græs ve æ veste enjd a æ hus. Di lø bah å drev. Det vå synjde, di anjne sov te merre. Jens lø åh æ ryg å keg op i æ himmel. Den vå helt blå, men i æ synnen bag æ skov såt dæ nauæ melle; en gång æmell rummelt det. Jo, dæ vå tårn i æ luft.

Hans Kryssen lø åh æ lyv mæ æ hoj åh æ arm.

»Troæ do te æ gejde stæ æ dav!«

»Ja, minnesk, do siæ nauæ, så lummert det æ.«

»Ska vi?«

»Do, æ hinjde min fiskestang. Hæ do nauæ tråhj?«

Hans Kryssen nikket, å Jens rend ætte sin hasselkjæp, å så gik di neæ te æ bæc.

»Ska vi injt gå tvæh øve Mathieses eng?«

Jens vå åt sprungen øve æ grav å skuld te å sving æ ben øve æ pikviæ, men Hans Kryssen vih injt.

»Nej, få Mathieses bull komme ætte vos.«

»Nå, hæ han fåt den hæ neæ i æ eng.«

Så gik de långs mæ æ bæcvej, øve æ bro, å långs mæ den an sih a æ bæc. Det vå å myæ bæh, få no folt æ skug injt i æ vand å gøæ æ gejde rejt.

»Se dæh!«

»Hvo?«

Jens pegt.

»Dæ øve væ æ kruidt. — No æ den væc. — La da væh mæ å gøæ sorn spetåkel mæ den spand, do gø dem jo rejt!«

Di ladt æ spand stå å list långs æ strømkanjt. Æ snar haj di fåt terett. Den tynd blank tråhj skinned i æ sol uæ åh æ end a

dæ kjæp. Hans Kryssens vå kun javnt et par mete lång. Jens kund mæ sin nå hel øve åh den anjnen silh a æ strøm, den vå godt tre mete.

»Hva no?»

Det vå Antons kvie, dæh kom gallop'ern. Di vå nysgær ætte å seh, hva det vå få nauæ fremme, dæh kom gæen i æ eng, — men di vå tolle nok, så dæh vå injt nauæ å væh rejt få. — Jens å Hans Kryssen hujet lidt ætte dem. Æ kvie blev ælyvl ve mæ å følle dem. Føst da di vå krøvlt unjne æ pikvie te den næste fenn, fik di frej få dem. — Det vå å Antons fenn. Han haj sâhj have i den. Det stau godt.

Långs mæ æ bæk vå dæ en sti. Dæ gik æ fisker, Jens fost. Da han kom te æ bugt, blev han ståen å vinket lidt baguæ te Hans Kryssen. Han blev ståen å keg åh Jens. Helt sinjne drejet Jens sin kjæp uæ øve æ vand å sænket den blank snar næe. Den glej næe i æ vand, dyfe å dyfe, å så truk han den bagluns.

»Det vå da ærgle. — Så do, hvo stoæ den vå?»

Hans Kryssen vå no kommen hen te Jens. Han haj injt se nauæ.

»Æ troæ injt, te æ vå helt næe. Æ ramt den mæ æ tråhj, å væk vå'n. — Så lång vå'n!»

Jens vist æ længd.

»Det vå jen a di mørk!»

Æ târn vå kommen næhr, lidt om i æ østen. No rummelt det ægen. Jens keg op. Di skuld viss snar hjem. Det vå injt glanjt å blyv våh.

»Vil do mæ hjem, Hans Kryssen, æ troæ det giæ regn!»

Hans Kryssen svar injt. Han haj javnt fåt æ snar om den mørk gejd — å no fløj den op i æ luft. Æ tråhj vå revn, å no lø æ gejd å spattelt øve i æ have. Godt te Anton injt vå dæh, få Hans Kryssen rend lig ægimmel æ kvorn å fik fat i den. Den vå så stoæ, te den kunj æes.

»Den kunj min moæ steg te nar.»

Di gik injt hjem; få Jens skuld da å gern fang jen, mehn han.

Æ lyk vå mæ dem, di fik et par sætgejde. Di vå få små te å steg, men di kunj blyv sât uæ i æ kuhl, uæ i den stoæ i Petes tovt. Så kunj di fang dem dæh næste år. — Sidst år haj Jens sât et par uæ. Di vå blevn gevaldig stoæ, men lidt vild. Æ dreng haj injt fåt fat i dem ænon. —

Mæ æ sætgejde i æ spand list di vihr. Æ târn vå trukken øst-øve, æ guldsmej svirret mæ sin vinge hen å tebag øve æ bæk.

»Vå det injt en vandrot dæhen?«

Det kunj å haj væt en stoæ gejd, dæ haj slavn mæ æ hal. —
Fåsigte gik di vihr — vinne det no vå en gejd.

»Din moæ råfe, do ska vis hjem te kaffe.«

»Nej, det troæ æ injt, det æ nok måltkti, så æ ska hinjt æ køæ.«

Hans Kryssen å Jens hinjt så æ køæ, å så gik di mæ ænahn
hen te Petes kuhl å såt æ sætgejde. Bagætte gik di hjem te Hans
Kryssen.

»Do, moæ, må Jens få nar ve vos, så kanj vi del æ gejd.«

Det er nu engang ikke anderledes i verden, ingen under den anden dennes fortrin, af hvilken art de end er, og da han ikke kan fratage ham dem, så nedsætter han eller benægter dem, eller siger lige det modsatte.

Goethe.

*

At gøre gæld er årsagen til en misere, og en passiv handelsbalance er følgen af den kendsgerning, at vi lever over evne.

»Christ und Welt«.

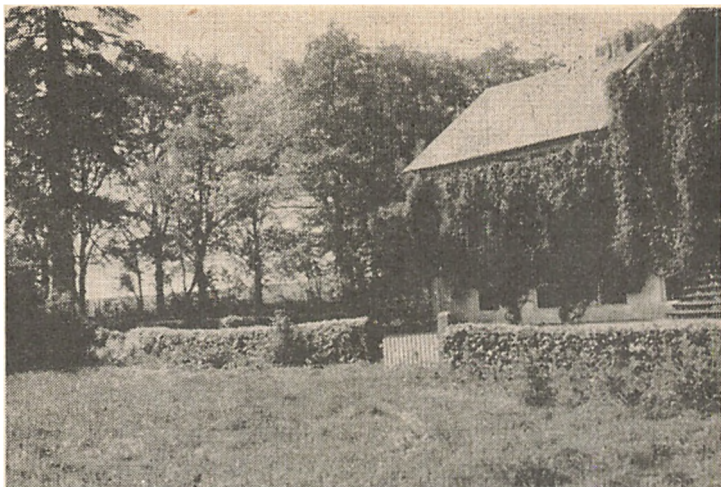
En dejlig rejse med oplevelser

*Fra Næsset over Immervad
til Bommerlund*

Nic. C. Nielsen, den kendte præst, der betegnede sig selv som »den sidste slesviger«, hvad han ganske vist ikke var, for dem er der en hel del af endnu, havde det med at rejse. Han rejste i sit hus og i sin have, og han gik på rejse i det Slesvig, som han elskede og kendte ud og ind. Men han rejste ikke blot, han digtede sig tilbage til fortiden, hvad han på sine gamle dage skal have fortrudt, vel nok fordi »Dichtung und Wahrheit« i hans tanker var kommet på kant med hinanden. Vel kan det hænde, at digtningen kan ramme virkeligheden bedre end en menneskelig beretning, men den kan også — på sandhedens bekostning — ramme ved siden af.

Det har nok også været tilfældet i følgende fornøjelige rejsebeskrivelse, som »Sprogforeningens Almanak« er blevet opfordret til at gengive efter Nic. C. Niensens bog »Endnu engang paa Rejse«. Den findes under overskriften »Af min Ven, Ungkarl Oluf Bramsens Papirer« som led i en serie vers, pastor Nielsen har kaldt »Breve og Sange, tilsendte Vennen, Ungkarl Knud Kragh«.

Rejsen går en tidlig morgen ad Aarøsundvej, forbi det sovende Haderslev, hvor Mariekirken hæver sig over

Var gården »Bejerholm« i Halk sogn udgangspunktet for Oluf Bramsens og families rejse til Bommerlund? Der hentydes i digtet til, at en mand fra »vor gård« har de sporer, der hænger i kirken.

husene, til Vejbold og Vejboldgård, hvor Oluf Bramsen fortæller sin lille søn, at der gemtes et sværd og en spore, som ejeren, der var ritmester, bar i Trediveårskrigen. Vi ved, at det drejer sig om Jørgen Simonsen, men hvad enten det nu er Oluf Bramsen eller Nic. C. Nielsen, der har husket fejl, så var ritmesteren først med i Svenskekrigen 1659 og derefter krigsdeltager fra 1674 til 1679. Turen går videre over Immervad bro, hvor det blodige slag stod 1420. Man beder i kroen, fortsætter så forbi Øster Løgum, Rise og Søst til Toldsted, hvor Arnkielerne havde haft hjemme. Ved Urnehoved tøjres hestene ved en eg, og de går ind på det gamle tingsted, hvor Oluf fortæller om Nis Henriksen fra Hajstrupgård. At historien ikke er helt objektiv behandlet af slesvigeren, pastor Nielsen, noteres her i randen. Det var vist også 1523, begivenheden fandt sted. Og så ender rejsen

i Bommerlund kro, hvor der dukker en ny spændende historie op. Men vi giver nu ordet til Nic. C. Nielsen.

*

Herligt det er i August, naar Morg'nen og Aftenen kølnes,
Og en forfriskende Vind blæser hele Dagen fra Norden.
Saadan en Morgen det var, at vore Venner de rulled'
Hen ad den Aarøsund Vej for at gjæste Landet mod Vesten.
Haderslev sov jo endnu, dog yndefuldt strakte sig Byen
Langs med den blinkende Fjord, og Mariekirken sig hæved'
Ret som en aarvaagen Mo'r, der er tidligt oppe før Flokken,
Eller en Høne og lig, der samler Skaren omkring sig.
Da Olufs Hustru det saa', den fromme Kvinde, hun tænkte:
Maatte den kaldende Røst ej lokke forgjæves sin Kylling!
Nu mellem levende Hegn det gik gjennem frugtbare Egne.
Hvor gjennem Leddet de saa', var overalt Markerne tomme,
Dog blev den knaldende Pisk hørt bag de murhøje Gjærder.
Wartenberg Gaard kom nu frem, hvor Linden skygger
for Huset,
Vejbøl bag Bjærgenes Vold laa dybt ved den blinkende
Indsø.

»Dér« — forklaredes nu af Oluf for Hustru og Drengen —
»Ser I den første Gaard til Højre, med Bjærgtet i Baggrund?
Det er saa Vejbløgaard. Om dér Familien vi gjæsted',
Fandt vi i Skabet et Sværd og en rusten Spore tillige,
Gaardens Ejer dem bar i Trediveaarskrigen(!), da drog han
Ud for at værne for Tro. Som Ritmester kom han tilbage,
Skjægget og vejrbitd og brun, en Krieger barsk, ej en Bonde.
Hustruen kjendte ham ej, frabad sig den fremmede Krigers
Sære Fortrolighed; da brast han med en Gang i Latter,
Viste Tændernes Rad og — sønderrevet var Slørel!
Saadan som han lo kun En, og Tændernes skinnende Række
Ingen dog viste som han; da faldt de hinanden i Armen!«

Denne stensætning under et ældgammel træ i Vejbløgårds have er formentlig resterne af den længst forsvundne gård.

Saadan gled Vejblø forbi. Nu dumpede Vognen i Sandet
Ned fra den banede Vej, og Grethe og Karen de stønede'.
»Her har vi Oxernes Vej; og Adelvej kaldtes den forhen,
Herrerne rejste jo mest, mens Bonden blev hjemme bag
Ploven.

Her gaar det gennem en Kløft! Fra det hvide Sandspor
i Midten

Skrænterne hæve sig op, bevoxed med Lyng og med Gyvel;
Bregner og staa som en Skov, Hugormen igjennem
den smutter.

Her i Kong Eriks Tid ved Fjorten Hundred' og Tyve
Stod for de Danske et Slag med de stolte Herrer fra Holsten.
Den Gang glintede det her fra Lanse, fra Sværd og Brynje,
Bannerne viftede stolt i Vinden. En Slange lig bugted'
Hæren sig ned i Sletten, at knuse Fjenden fra Vesten.
Ude fra Frisernes Egn, fra Tønder drog han imod dem.«

»Ha!« — sagde Drengen og stod alt oprejst i Vognen
og skued'

Over Bakkerne hen, der brogede laa for hans Øjne. —

»Far, det var Noget for os! Vi to skulle med have været,
Du paa Karen, og jeg paa den mere besindige Grethe.«

»Da havde Moder nok grædt, og Bedstemoder, der aldrig
Mer havde set saa sin Dreng, thi alle de stolte Karle,
Som drog fra Haderslev ud, laa døde om Aft'nen paa Heden.«

Ned trykked' Moder sin Dreng og slog sin Arm om hans
Skulder,

Som om hun Faren alt saa' og moderligt vilde ham værge.

»Ser du den blomstrende Lyng?« — snildt ledte hun saadan
hans tanker

Bort fra den krigerske Færd — »Se de høje Bakker,
hvorfra man

Overskuer vort Land fra Øst til det fjærneste Vesten,
Og de Tusinder Tørv, som her man graver af Mosen.«

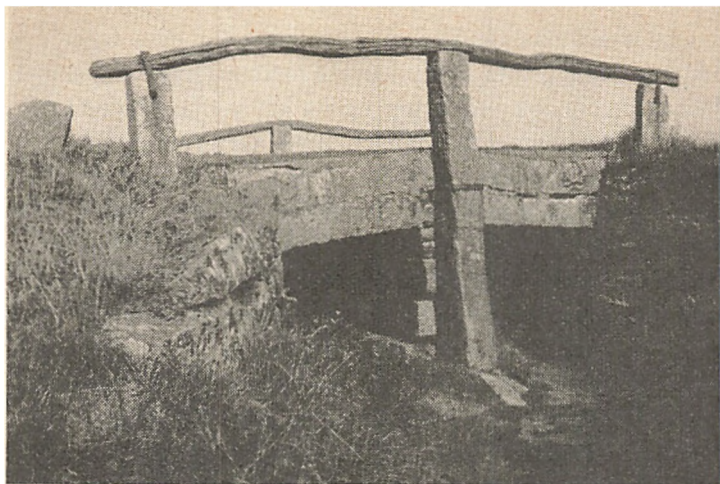
Dermed naaed' de hen til Immervad Kro, og her bøjed'
Hestene ind af sig selv, hvad Kusken og gjerne tillod dem.
Fader og Moder og Hans gik i Huset saa ind, hvor
de nødtes

Længere ind i en Sal. Diplomer fyldte her Væggen,
Hented' for Kvie og Kalv, der ved Dyrskuer blev præmiered'.

»Det skal vi huske til Fa'r! Han tro'r, der er Faar
kun paa Heden!

Honningen her paa vort Bord vil for Bedstemoder vi prise.
Hansemand! Spring du og ud og hent os en Haandfuld af
Lyngen,

Ingensteds luer den saa som her paa den Immervad Hede.«
Drengen det gjorde, kom ind og hvisked' sin Moder i Øret.
Moderen lo: »Nej, min Dreng! Hvor i Alt du din Fader
dog ligner!«

*Immervad: »Her i Kong Eriks tid ved fjorten hundred' og tyve
stod for de danske et slag...«*

»Nu, hvad har Knægten saa gjort?« — »Han har drukket
af Bækken der henne,
Som de i Krigen har gjort, i Slaget paa Immervad Hede.«

Nu maatte rask de afsted. For længe de beded' i Kroen.
Det forstod Hestene, og de travede hen ad den brede
Græsgrønne Hedevej, som til Hegn eller Grøfter ej kjender.
Hver Vogn vælger sit Spor, sex syv var det, Vennerne talte.
»Tegn paa en daarlig Jord!« sagde gammelklogt Drengen.

Hans Fader

Saa' til sin Hustru og lo: »Han er Krigsmand ej blot
men og Bonde.«

★

Nu kom Lygum, Ris og Søs; da de naaede Toldsted,
Kjørte dér Havren man ind; den sattes i Hæsse ved Gaarden.

O, hvor havde de travlt, hvor jaged' de kraftige Heste
Hen ad den støvende Vej, en Sky bag efter dem fulgte.
»Saadan en Dag som i Dag var det Sexten Hundred og Fyrre
Eller omkring derved, netop ogsaa en herlig Augustdag.
Havren blev bjærget i Hast; et Tordenvejr trued' at øde
Dem den nu tjenlige Høst. Paa Færde var derfor de alle.
Ejeren selv var og med, Hr. Arnkiel og Valborg hans Hustru;
Børnene passed sig selv. Da var det, den lille Trogillus,
Sex Aar gammel, løb ud paa Broen. I ser end ved Gaarden
Dammen, som han faldt i, mens de andre Søskende skraalte.
Lige da tredie Gang den bevidstløse Dreng kom til Synet.
Jaged' i Gaarden hans Fa'r og saa' Ulykken fra Læsset.
Ned af Vognen og ud i Dammen og Drengen at gribe,
Alt var et Øjeblikks Værk, og saadan frelstes saa Barnet!
Drengen blev senere Provst og Lærd og Historieskriver,
Slægten — hvem er det saa, Hans? — endnu iblandt os
den lever?«

»Arnkiel, vor Nabo, ej sandt?« sa' Drengen. — Jeg skal ham
fortælle,

At vi i Dag have set den Gaard, som hans Fædre har ejet!
Fader! Hvor du véd Besked! Det er næsten hos dig som i
Skolen,

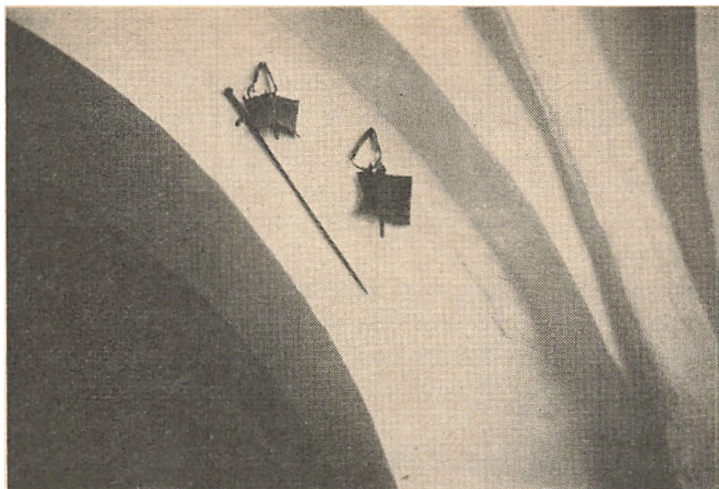
Naar om den gamle Tid imellem os Degnen fortæller.
Sidst faldt hans Tale paa de Sporer, der hænge i Kirken,
Og som en Mand fra vor Gaard bar den Gang han flygted'
for Fjenden

Og kun blev frelst ved sin Hest!« — »Hold inde!« —
nu sagde hans Fader. —

»Godt, du mig minder derom, thi nær jeg dog havde
forglemmt det.

Her skal vi nemlig staa af. Dog først ser nu rigtigt
omkring Jer!

Ser og, hvor højt vi er her! Her kunde de rigtig beskue
Hele vort elskede Land, hvis Vel de kom for at drøfte.

I Halk kirke er på en af hvælvingerne ophængt to sporer, to armskinner og en kårde. Har de tilhørt manden, der søgtes for fjenden og kun blev frelst ved sin hest?

Naar til Thinge de drog, de gjæve Slesvigske Bønder!
Her maa af Vognen vi ned. Imens la'r vi Hestene græsse. « —

Vognen til Siden blev kjørt, og Fader og Hansemand løste
Hammelrebene af og tøjrede Karen og Grethe,
Slaaende Tømmen omkring en Eg, som sig bredte i Hegnet.
Nu søgte Leddet de op, der aabnede Løkken til Venstre.
Snart de og fandt det, gik hen til dér, hvor Jorden sig hæver
Ikke en Bølge ulig, der bredt sig strækker i Havet.
Oluf stille nu stod og sagde: »Her har vi nu Stedet!
Her er saa Slesvigs Thing! Paa Urnehoved nu staa vi!
Her Nis Henriksen holdt, slog til Lyd med Haanden og sagde:
Kristian den Anden er rømt! Sit Land har han ladet i
Stikken!

Fredrik er bleven hos os, ham kaare vi nu til vor Kongel —

Sel Da en Mumlen der blev, en Knurren, som Tordnen, der
ruller,
Førend Lynet slaar ned. Saa fløj der et Skjældsord, et andet,
Fulgt af en fjendtlig Pil. Som et Hav saa det bølged' imod
ham!
Rask dog han spored' sin Hest. Ej mere der var at udrette.
Efter ham Skaren nu jog, men det rappe Dyr frelste sin
Herre.
Snart som en Prik kun at se var Skimlen, til også den tabtes.
Men da nu ene de var, da kom den besindige Tanke:
Kunde det og være Ret at styrkes i Krig for den grumme
Fredløse Mand og Tyran? — Før Nis Henriksen naede
Hjemmet
Paa sin Skimmel, hans Folk var stemt for Kong Fredrik
den Første.

Saadan gik det her til Femten Hundrede Fire og Tyve!
Fredrik, da Konge han blev, forglemte ikke sin Tjener.
Henriksens Gaard blev fri. Hans Kofte — dog Resten den
véd I,
Alt for ofte jeg har i Dæmringstimer fortalt det.
Saadan og du, min Dreng, bliv tro mod dit Folk, som den
gjæve
Mand, der her talte saa kjækt! Frygt ej for at sige din
Mening!
Vær den altid bekjendt, men lad mod Herren den vise!
Lykke kun er der i ham og evigt Liv, det fortæl dem!
Da skal du gavne dit Folk, og dit Navn skal staa skrevet i
Himlen!«

★

Op til den gamle Vej der støder en Kro — hvad den hedder,
Intet til Sagen det gjør — en Bæk ikke langt fra den løber
Under en ældgammel Bro. Den hede Vandringsmand skuer

På deres rejse har Oluf Bramsen og familie sikkert passeret den gamle Povlsbro.

**Paa en sommervarm Dag fra det gamle brøstfældige
Rækværk**

Ned i det kølige Vand og ønsker at plaske dér nede.
Kromandens Have, en Lund, har flere Buske og Træer
End man paa Engen er vant, en liden Oase i Ørk'nen.
Did styred' Oluf nu hen. I Kroen som ellers de beded',
Oluf fik selv et Glas Øl, og Mælk kom til Kvinden og
Drengen.

Mens omkring Bordet de sad, saa' man Olufs Øjne at søge
Noget, som de ej fandt. Han bad da, om ikke hans Hustru
Maatte faa Haven at se? De gik saa igjennem en øde
Havestue; dér stod et Billede lænet mod Væggen.

Oluf paa Billedet saa', saa' atter saa hen til sin Hustru.
Rigtigt! sagde hans Blik, og snart var han ene med Værten.
Først blev om Høsten der talt, om Hingsten, de holdt dér
i Kroen,

Endelig sagde vor Ven: »Hvad vil for det Billed' du have,
Som i Salen henstaar?« »For tyve Mark skal du det have.
Det har en Jøde alt budt. Det er svært, de er efter det Gamle!
Jøderne ynder jeg ej, dog godt de forstaar at taxere.
Tyve Mark er det værd, og for den Pris kan du det købe.«
Oluf trak nu sin Pung, fik Skramlet, mens Værten fik
Mønten.

Denne kaldtes nu ud. Fra Haven ind traadte Kathrine,
Holden i sin Haand den Rose, hun fik af Værtinden.
»Kom nu, Hans, for at se din Moder!« Grandgiveligt ligned'
Kvinden paa Billedet og Oluf Bramsens yndige Hustru,
Som hun dér stod med sin Blomst og det samme
dejlige Ansigt,

Venlige Øjne blaa, mens det gyldne Haar bølged' om Panden.
Billedet blev præsenteret: »Fru Bramsen! Af Deres Aner
Kan De nu en her se. Fru von Mohrenhorst hedder
den Stolte.

Sexten Hundred' og saa og saa mange aar det var, da
udvanded'

Mohrenhorsternes Slægt for den grumme Landsherres Vrede.
Stilling, Godset og Alt de misted', kun Navnet beholdt de.
Ogsaa det mistede de; i Skjul af det simplere »Martens«
Bjærgede Tvende sig her, hvor Land de købte ved Vejen.
Ahlefeldternes Gunst — Søgaardernes — skaffed' dem
Krohold.

Dette Historien er om Kromandsfamilien Martens,
Gode Kathrine — din Slægt! Og sel Forleden jeg læste,
Sidste von Mohrenhorst var død uden Arving i Hessen,
Efterladende sig et Gods og et Par Millioner.

Godset i Maanen dog laa! Jeg har mig forhørt, dog
Portrættet

Af Fru von Mohrenhorst, den første, der blev til en
Martens,

Inden familien Bramsen passerede Bommerlund, passerede de broen ved Gejlå

Har jeg tillige opspurgt. Det er her, og det ta'r vi
nu med os,
Hænge det op i vor Sal hos de gamle udskaarne Skabe,
Binge og Kister dér staar, i Familien Bramsen nedarvet.
Bramsen og Mohrenhorst! Hvor det vil glæde de Gamle!
Vi dem unde det vil, thi til sidst de dog gav os tilsammen.
Men du, min elskede Viv! har mere end Grevekrone
I din Fromhed og Tro. Kom Hans! Kys din Moder
paa Haanden!«
Høvisk Drengen han kom. Men hans Moder drog
ham i Vejret,
Kysset' hans Øjne og Mund og sagde: »Tak for Jer begge!
Tak, at hinanden vi har! Men allermost Tak for
Guds Naade!«
»Amen!« — sagde vor Ven. Til dem begge vendt:
»Gjør Jer saa redel!
Hestene spændes nu for. Med vort Eventyr er det til Ende!«

Men hvem er så mon Oluf Bramsen og hans hustru Kathrine? Og hvem er Knud Kragh? Det drejer sig sikkert om navneskjul, og meget tyder på, at Nic. C. Nielsen har kendinge i tanken, hvis han da ikke selv gemmer sig bag dem alle? Rejsen har formentlig fundet sted sidst i firserne eller i halvfemserne. Noget kunne tyde på, at Bramsen er navneskjulet for ejeren af gården Bejerholm i Halk sogn (enten Gudmund Knudsen eller Paul Paulsen Bruhn). Nic. C. Nielsen lader drengen berette om manden fra »vor gård«, hvis sporer skal hænge i kirken, og da det så vidt ses, at Halk kirke er den eneste kirke på den omtalte rejserute, hvor der har været ophængt sporer, peger sporet mod Bejerholm.

I værket »Danmarks Kirker« læses der, at der i Halk kirke i skibets østhjørne er ophængt en lille kårde, to arm-skiner af læder, og at der tidligere hang et par sporer, som nu er forsvundet. Disse ting hang 1874 over frigården Bejerholms stol og har givet anledning til et sagn om, at de stammer fra en kadet (skal være kornet) på Bejerholm, som havde dræbt en bonde og derfor blev dømt fredløs. Iflg. en optegnelse fra 1925 levede sagnet endnu på egnen og fortalte da, at kadet (kornet) Jakob Streks på Bejerholm havde dræbt en karl, der gik og pløjede en søndag formiddag. Som straf måtte han siden en gang daglig ride fra Bejerholm til Langmos og tilbage, og på denne tur, hvor enhver ustraffet havde lov til at dræbe ham, skulle han have mødt sin død.

Som andre sagn er denne beretning dog ikke i overensstemmelse med de historiske kendsgerninger. Bejerholm overtoges 1685 af kornet Henrik Strees, der døde 1711, og derefter ejedes af Jacob Strees indtil hans død 1754. Sagnet forekommer da også i en anden version, som gengives i nogle optegnelser på Landsarkivet i Aabenraa (»Gården i Soest med Langmos og Beyerholm«). En kendsgerning er det, at ritmester Hans Knudtzen, Langmos, den 18. novem-

ber 1660 efter hjemkomsten fra Svenskekrigen i slaget ved Nyborg foran alteret i Halk kirke blev publice absolveret. Hertil knyttes nu sagnet, at ritmestren efter krigen blev erklæret for fredløs, fordi han en langfredag (den 26. marts 1660) havde dræbt en bonde, der gik og pløjede på sin mark. For at fritage ham for kirkens tugt skænkede broderen Simon Knudsen (Ytzen) på Langmos to messing lysestager til alteret i Halk kirke.

Men heller ikke denne overlevering kan i et og alt holde stik, idet lysestagerne først blev skænket til Halk kirke i 1675 af Simon Ytzen, Langmos, to år før ritmesteren døde. Det har altså ikke været muligt at finde en løsning af gåden. Men måske vil en eller anden af almanakkens læsere være vidende om, hvem der skjuler sig bag navnet Oluf Bramsen?

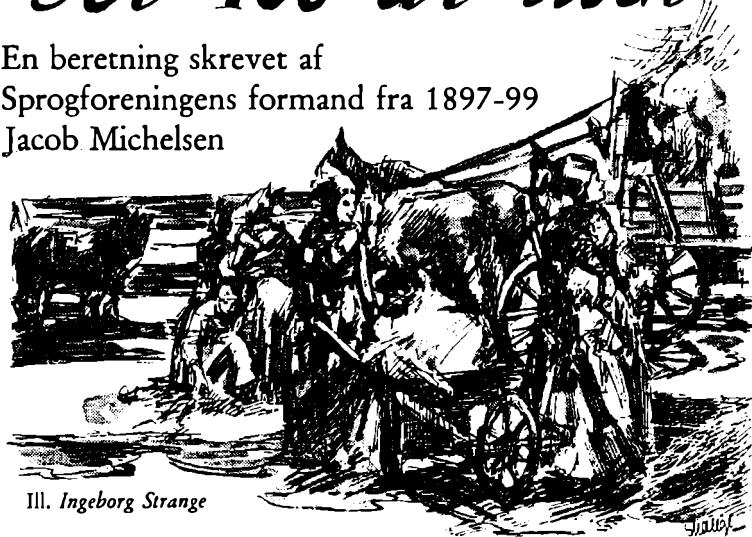
6. Sept. 17

Tilbøjeligheden til at begejstre sig for fremmede nationaliteter og nationale bestræbelser, selv om de kun kan virkeliggøres på bekostning af ens eget fædreland, er en politisk sygdomsform, hvis geografiske udbredelse desværre indskrænker sig til Tyskland.

Bismarck. (1863).

For 100 år siden

En beretning skrevet af
Sprogforeningens formand fra 1897-99
Jacob Michelsen

Ill. Ingeborg Strange

EN DRAMATISK SØREJSE fra Sønderho til Ribe

Sprogforeningens formand fra 1897 til sin død 1899, gårdejer Jacob Michelsen i Kolstrup ved Aabenraa, har efterladt sig nogle optegnelser om den dramatiske sejlads fra Sønderho på Fanø til Ribe, han for omved 100 år siden foretog, og som med familiens tilladelse noget ændret og forkortet kan gengives her i Sprogforeningens Almanak.

Så vidt ses må de begivenheder, Jacob Michelsen beretter om, have fundet sted i 60'erne i forrige århundrede. Han havde, fortæller han, tilbragt ca. 14 dage af sin sommerferie i det venlige og ejendommelige Sønderho på Fanø, da han

blev kaldt hjem*). Han pakkede i hast sin vadsæk og var parat til at foretage hjemturen over Nordby, da hans vært foreslog ham at tage med en af de småskuder, der i denne tid, det var i høbjergningstiden, daglig sejlede frem og tilbage mellem fastlandet og øen.

Sønderhoningerne havde dengang deres enge ovre på marsken ved Ribe-kanalen, og det var kun muligt for dem at hjemføre høet ombord på sådanne småskibe. Det gjaldt da om, når flodtiden var på det højeste, med fuld ladning at nå så tæt ind mod kysten ved Sønderho, så høet, når ebбетiden indtrådte, kunne blive befordret hjem over den tørlagte strandbred. Den strakte sig så langt øjet kunne syne, og der udfoldede sig da, medens høet blev hjemført, et interessant og broget folkeliv ved stranden. Det skete dels med hestekøretøjer, dels på trillebøre, og beboerne, i det væsentlige kvinder og børn, havde travlt med at få høet bjerget, inden floden kom igen. Indtil da dannede større og mindre fartøjer på hæld, som ventede bør når flodtiden indtrådte, baggrunden for det usædvanlige folkelivsbillede på forstranden, hvor kvinderne i hast skyndte på for at få den rare afgrøde læsset i løbet af de seks timer, havet havde trukket sig tilbage.

Da der kun var en mils vej fra Sønderho til Ribe-kanalen, fortsætter Jacob Michelsen, og turen under gunstige forhold kunne tilbagelægges på en halv time, tog jeg mod tilbuddet om at komme med en båd på tilbagevejen. Jeg slap så for

---

*) Jacob Michelsen blev født i Aabenraa den 29. januar 1849 som søn af skibsreder Mads M. Efter forældrenes tidlige død kom han først i huset hos provst Gad i Kolding og senere hos agent C. C. Fischer i Aabenraa. I begyndelsen af tresserne besøgte han Landbohøjskolen i København, og efter at have opereret for Danmark gik han på officersskole og tjente fra 1867-68 som løjtnant i Nyborg. Han købte nu en gård i Skodborg og overtog efter sit giftermål en gård i Kolstrup. Midt i firserne blev han præjsisk undersøgt. Som anset landmand var han i et par år formand for Aabenraa Amts Landboforening.

at tage den fem mil lange og trælse omvej over Nordby, Strandby og Posthuskroen på sandede veje. Jeg tog afsted med min værtsfamilie og andre venner og gik ombord i »Lykkens Haab«, hvor jeg, inden båden atter løftedes af bølgerne, fik lejlighed til at lære dens besætning at kende.

Det var skipperen, Lars Olsen, en gammel prøvet havgast, der havde lagt op fra sejladsen på de store have og ellers fordrev tiden med at fiske. Men når høbjergningstiden kom, var han rigtig »i sit Es« og drømte sig tilbage til de unge dage, da han på sin udfærd havde besøgt fremmede lande. Han bød mig velkommen med et djærvt nævetag, og vi blev hurtigt enig om godtgørelsen for overfarten.

Hans styrmand, bådsmænd o. s. v. var hans sønnesøn, en dreng på 13 år. Det var hele besætningen, og som andre passagerer var der en ældre og en yngre kvinde med ombord. De skulle med over på engen og hjælpe til med høbjergningen. I løbet af et kvarters tid lettede vi. Da jeg som dreng havde sejlet rundt hjemme på Aabenraa fjord, var jeg ikke helt ukendt med nautiske kundskaber og hjalp derfor til med at hive ankeret ind, hejse mærsejl og fok og bringe skuden over stæg. Det fornøjede øjensynligt Lars Olsen, at han havde fået en »befaren mand« ombord.

Klokken var omtrent to om eftermiddagen, da vi i et herligt sommervejr for en svag vestenvind stod ud fra land. Vi måtte efter skipperens mening kunne løbe over i en god limes tid, og jeg sluttede derfor, at jeg i forventning om fra landingen på fastlandet at kunne fortsætte på toppen af et læs hø, og så være i Ribe inden aften så betids, at jeg kunne nå diligencen østpå. Men, som det viste sig, kom min rejse ikke til at gå så behagelig og uforstyrret, som jeg havde ventet.

Vi havde vel holdt vor kurs en god halv time, stående lidt mod nord for at klare Kielsand, en temmelig langstrakt, flad grund, omtrent midtvejs ude, da vinden luede mere og

Vi så på strandbredden fannikerne i folkedragten med de maleriske rode og grønne skårter.

mere af og tilsidst blev helt stille. Vi blev nødt til at kaste anker for ikke at blive ført ud gennem Knudsdybet. Og Gudskelov, som manden sagde, da han sad midt i det. Der lå vi nu. Fanø til venstre, hvor vi så fannikerne i folke-dragten med de maleriske røde og grønne skørter bevæge sig på strandbredden, og Ribe til højre med udsigt til den travlhed, der herskede på engene, og hvorfra det ene læs hø efter det andet blev kørt ind til købstaden med domkirkens høje tårne ragende op over de lave huse.

Vi måtte foreløbig lade os trøste med Lars Olsens forsikring om, at en brise sikkert ved solnedgang ville komme os til hjælp. Vi forsløg tiden så godt som vi kunne. Mens vi nød kaffen, som de to kvindelige passagerer havde kogt, fortalte skipperen om sine ungdomsbedrifter, og jeg gav efter fattig evne også mit bidrag til underholdningen. Imidlertid gik solen bag hav, og den lovede vind kom også, — men fra den forkerte retning. Vi havde fået modvind, men ikke destomindre satte vi sejl for at krydse os så tæt op under land som muligt og benytte den første gunstige lejlighed til at løbe ind i kanalen.

Det var en dejlig, mild sommeraften, og den svage østenvind kunne lige fylde sejlene. Vi skød en sagte fart, og Lars Olsen havde fattet så stor tillid til mig, at han overlod mig rorpinden. Der stod jeg nu agterude, overladt til mig selv. Nu og da kastede jeg et blik op mod sejlene, men var mest opmærksom over for naturomgivelserne. Det dæmrede mere og mere, og der var kun en rød lysning tilbage der, hvor solen var sunket i havet. Den ene stjerne efter den anden kom tilsyne på himlen, mens fastlandet efterhånden begyndte at forsvinde som i en tåge. Men Vesterhavet lå blankt og roligt, og snart kom månen frem og kastede sit blege skær ud over hav og land. I dette øjeblik havde jeg ingen anelse om, hvad vi kunne komme til at opleve.

Klokken var vel nok nær elleve, da vi havde nærmet os

land så meget, som vi i mørket uden fare kunne komme. Vi kastede derfor anker, beslog sejlene og gik til køjs. Det vil for kvindernes og mit vedkommende sige, at vi krøb ned i lasten og lagde os i nogle knipper hø — selvfølgelig med klæderne på. Det svage bølgeskvulp mod skibsskroget dyssede mig snart i en dyb søvn, og jeg vågnede først da solen stod højt på himlen. Der blæste en jævn kuling fra øst, og vi var nødt til at vente, indtil vinden drejede sig så meget mod nord eller syd, at vi kunne lægge ind i kanalen. Men vinden fortsatte med at blæse fra samme retning, og der viste sig truende skyer, og hen på eftermiddagen begyndte det at regne.

I løbet af dagen ankom der en halv snes andre fartøjer, som også blev nødt til at kaste anker og afvente en gunstig vejrændring. Blandt skibene var for øvrigt en skonnert, lastet med hvede, som næste dags morgen skulle afgå til Hamborg.

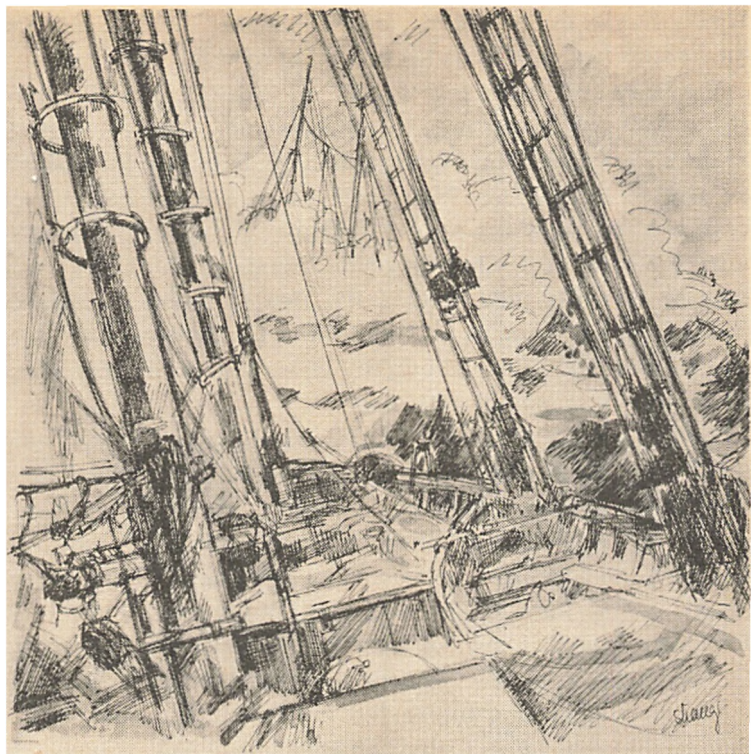
For at være en komplet sømand må man være i besiddelse af tålmodighed, en egenskab, jeg ikke besad, men som Lars Olsen i fuldt mål var i besiddelse af. Han røg roligt på sin kridtpibe, tyggede sin skrå, mens han nøje mønstrede enhver af de skuder, som ankom, og derpå forklarede mig deres bygning og bestemmelse. Det syntes slet ikke at genere ham, at vi som Moses stod uden for det forjættede land, uden at kunne komme ind i det. Henimod aften begyndte vinden at tage af, og Lars Olsen bebudede nu til min store glæde, at den sandsynligvis efter solnedgang ville springe om i vest. Men desværre mente han også, at vi om natten ville få hårdt vejr. Vi kommer ikke ind i aften, sagde han, og vi vil komme ud for en hård tørn. Vi må være glade, hvis vi natten over kan ride stormen af, så vi kan komme ind i morgen.

Da vejret stadig var roligt, undrede jeg mig over, at han bad mig hjælpe sig med at gøre det andet anker klar. Men

Lars Olsen gjorde mig opmærksom på, at solen gik ned bag mørke skyer, og at bølgerne langt ude begyndte at rejse sig. Efter min formening ville vi nok med en smule vestenvind kunne nå ind, inden vi kom ud for denne høje bølgegang. Men skipperens ansigt gav ikke just udtryk af samme tilforladelighed. Han begyndte med at fæstne de sværeste tov, han havde, til ankeret, lagde varpankeret tilrette og anbragte lastlugerne, som blev forsvarligt skoddede. Fruentimmerne sendte han ned i kahytten og skød lugen for.

Jeg begyndte så småt at blive betænkelig. Og da klokken nærmede sig otte, kom vi da også ud for en storm, som kun vestkystens folk kender den. Efter et par svage pust fra vest kom søen rullende ind gennem Knudsdyb i lange døninger. Vi kastede det andet anker ud, men det var næppe sket, før stormen var over os. Bølgerne blev højere og højere, og skummet piskede hen over dem. Himlen var sort af skyer, og Lars Olsen bemærkede, at blot tovene ville holde, svarede han for, at vi nok skulle klare dem. Men selv om det blot var begyndelsen, ville det efter alt at dømme blive en orkan.

Nå, tænkte jeg, det kan blive hyggeligt, om man kom til at opleve en stranding på den jyske vestkyst, ja, måske endog blive et offer for de vrede bølger. — Men der var ikke tid til mørke tanker. Søerne blev højere og højere og dansede lystigt rundt med de små fartøjer. Mørket og stormen tog til. Skipperen og jeg stod forude for at påse, at tovene ikke gnavedes itu, og blev naturligtvis gennemvåde. Drengen var sendt ned til fruentimmerne. Sådan stod vi vel nok en hel time, da noget mørkt i voldsom fart drev forbi os. »Hvad var det«, råbte jeg Lars ind i øret, for orkanens hylen overdøvede alt. »Det var ham, der lå ret ud for os; hans anker har sluppet bunden«, brølede Lars Olsen som svar. »Han driver på land, og Gudskelov, han gik klar af os!«

Skonnertens anker havde sluppet bunden.

Nu forstod jeg, at situationen godt kunne blive alvorlig, og jeg begyndte at blive mere ængstelig for ankeret, end for tovene. »Nu gik skonnerten!«, råbte skipperen og pegede hen mod det sted, hvor den havde ligget, og hvor vi indtil nu havde skimtet den som en mørk skygge. Men vi havde nok at tænke over, hvad vor egen skæbne angik. Orkanen hylede gennem takkelagen, og båden slingrede, så det kneb for os at holde os på benene. Fruentimmerne bankede på lugen og ville op på dækket, men skipperen råbte, at de

skulle holde deres mund. Øjeblikket var kritisk. Det jog med skum hen over havet som snefog over en flad mark.

Pludselig fik Lars travlt. »Vi er i drift«, brølede han. »Skynd dig og hjælp mig varpankeret ud«. Det var rigtigt, vi drev i jævn fart mod land og passerede et mindre skib på en afstand af 100 alen. Men vi fik i hast ankeret kastet over rælingen, og nu kunne jeg af skipperens spændte ansigtsudtryk forstå, at det kunne gælde liv eller død. Jeg var selv ikke så fortrolig med, hvor farlig den situation var, vi befandt os i, og sandt at sige var mine tanker sløvel af stormens tuden og skibets slingren. Senere har jeg haft et stærkere indtryk af øjeblikkets alvor.

Men faren var overstået. Vi lå atter stille. Det var på høje tid, for en 20-30 alen bag os lå en skude, som vi let kunne være stødt sammen med, og det kunne været blevet begge skibes forlis. Nu var orkanen stilnet af, selv om søerne fra havet endnu brød ind mod os. »For den gang er faren overstået«, sagde Lars Olsen. Jeg var i mine våde klæder og frøs i den barske blæst, så jeg villigt fulgte hans opfordring til at lægge mig. Vi fjernede en luge, og jeg krøb ned i lasten og rodede mig forsvarligt ind i høet, men det lykkedes mig ikke at falde i søvn. Tanken kunne ikke slippe den farefulde oplevelse, og søsygen, som min landkrabbe-forskrækkelse, hvis udbrud spændingen hidtil havde lagt en dæmper på, meldte sig nu også. Jeg havde nok været vant til at sejle, men ikke under så dramatiske forhold.

Først henad morgenstunden faldt jeg i en urolig slumner og drømte om drivende vrag og skibsforlis. Da jeg vågnede, var det dag. Der blæste endnu en frisk kuling fra nordvest, og jeg gennemisnedes af den klamme, grå morgenluft. Men en kop varm kaffe og derefter nogle spring rundt på dækket hjalp til at få blodet sat i bevægelse igen.

Nu så vi først, hvilke ødelæggelser stormen havde forvoldt. Af de 12 fartøjer, som lå udenfor, da uvejret be-

gyndte, var de seks, mere eller mindre beskadigede, drevet i land og yderligere af en springflod, hvis lige ikke var kendt i mands minde, kastet højt op på den sandede strandbred, nogle endog ind på engene. Skonnerten lå med en alvorlig lækage på det tørre, og en større fiskerbåd var af springfloden kastet en lille halv mil ind på engen. Da jeg senere, ombord på et hølæs, kørte til Ribe, lagde jeg mærke til, at den lå halvvejs mellem havet og byen.

Efter at vi ved middagstid var blevet fortøjet en halv fjerdingvej inde i kanalen, tog jeg en kort, men hjertelig afsked med Lars Olsen og mine rejsefæller. Men han ville på ingen måde tage mod betaling for overfarten. Jeg havde, sagde han, på så god måde taget min tårn, så det kunne der ikke være tale om. Jeg trykkede ham i hånden og sprang i land, efter først at have måttet love ham at se ind til ham, når jeg engang igen gæstede Fanø. Det blev aldrig til noget. Et halvt år efter denne min dramatiske sørejse fra Sønderho til Ribe druknede både han og min vært, da de var på fiskeri sammen.

Når en bonde banker på døren hos en mand, der er en tysker, får han i tale for at spørge om der i huset ikke bor en mand, hvis navn bonden har glemt, men som har bestilt et læs tørv, og tyskeren utålmodig over ikke at kunne forstå, hvad bonden siger, udbryder: Das ist doch wunderbar, til bondens store glæde, der siger: Rigtigt, Wunderlich var det, manden hed: Så er modsigelsen den, at tyskeren og bonden ikke kunne tale sammen, fordi sproget er til hinder, og desuagtet bonden får oplysningen ved hjælp af sproget.

Søren Kierkegaard.

Norske tanker om SØNDERJYLLAND

Af Audun Hierman.

Det siste hundredår har vært de politiske omveltningers tid. Stanser man et öyeblik opp og tenker tilbake på tiden som svant, er det som om århundrer passerer revy. Gir man seg for eksempel til å telle etter hvor mange *krige* man har opplevet og gjennomlevet bare i sin egen menneskealder, rekker ikke de ti fingre til. Det har vært en så lang kjede at det blir nesten likegyldig å tenke etter, det hele fortoner seg som mer eller mindre avblekede navn og årstall.

Men innen den lange kjede er det ett navn som lever, ett navn som er noe langt mer og som er blitt et begrep for nordisk sinn — og det begrep heter *Sönder-Jylland*.

Mine foreldre hadde opplevet Sönder-Jyllands kamp. Min far var student i 64, og inntrykkene fra hin tid fulgte ham hele livet.

Man kunne prate og diskutere mangt og meget innen familiekretsen, men når ordet Sönder-Jylland ble nevnt, senket stemmerne seg i ærbødighet. Da skulle man gå stille i dören.

Det var noe nærmest udefinerbart dette med ærbødigheten for begrepet Sönder-Jylland, udefinerbart forsåvidt som det var noe som vanskelig kunne tolkes med ord. Her var det *hjertesproget*, stillheten som talte.

Hvor ofte satt vi ikke som barn og lyttet til fars berettnin-

ger fra hin sørgelige tid, tilbaketoget fra Dannevirke til Dybøl, studiekammeraten Christopher Bruun, som frivillig dernede, mismotet og sørgmodigheten. Det var ikke så meget selve krigsbegivenheten med sine nederlag som ristet runer, det var noe dypere — Nordens smerte. *Folkesorgen*.

Og så mors supplementer om sine opphold med bestemor i Kongens København om vintrene, hennes innføring i guttesinnet: H. C. Andersen, Grundtvig, Ingemann, Chr. Winther, Chr. Richardt, ja helt frem til Holger Drachmann. Og hvor minnes ikke gutten fremdeles de lune aftner i barndomshjemmet, når hun satte seg til pianoet og sang til eget akkompagnement Erik Bøghs muntre, miljöskapende viser.

Det hele var et etterslett av Guldaldertiden.

Men det som interesserte guttesinnet fremfor noe annet var begivenhetene i Sønder-Jylland. Senere, da han ble eldre, kom han også inn på studiet av den merkelige foreteelse som ble kaldt *Skandinavismen* — og dennes mærkelige bankerot i 64 og årene som fulgte.

Hva var årsagen spurte han seg selv gang på gang.

Der er skrevet mye om dette, men det meste ut fra en temmelig overfladisk og utvortes betraktning. Selve emnet har vært så ömtålig at man har likesom veket tilbake for å trenge det helt inn på livet.

Skandinavismen er kaldt en *studenterbevegelse*, en til en viss grad nokså isoleret bevegelse, og her ligger roten til bankerotten.

En studenterbevægelse er nesten uten unntagelse en öyeblikkets oppblussen i ungdomssinn, en oppblussen som sjelden bevarer sin ild i lengre tid. Studentertiden blir tilbakelagt — og ilden blir til svakere og svakere glör.

Dette er Skandinavismens skjebne i et nötteskal, her tænker jeg særlig på forholdene i Norge, men en slik akademisk bevegelse, isolert ut fra det store folk, bærer spiren til bankerotten i seg. Innad stod den i folkets öyne som noe av en

akademisk overklassebevegelse — som druknet i floskler og bevingede ord. Den bestod ikke sin prøve. Bevingede ord bærer ingen bevegelse frem til handling og seier. Man opplevde da også at det i 64 ikke var de store ords og löfters representanter som dro til grensen. Med få undtagelser holdt de seg beklagende hjemme. De som dro var små anonyme hverdagens ungdommer, et par snekkersvenner fra Kongsberg, noen bondegutter fra innlandsbygdene — kort sagt »småfolk«. De hadde ikke tatt del i löftenes studentermöter og svunget bragebegret. De bare »kjente det slik« at de måtte gå med.

Den brennende mölle ved Dybböl var blitt et vartegn — ikke i aske men i fakkelskjær.

Tidens diktere var sterkt engasjert, men de fleste skjöt gjerne over mål — for bare å nevne den norske kraftpatriot Å. O. Vinjes »Norden er et söskendlag af et gjævt og gammelt slag«. Dette hans dikt til Skandinavismens pris vakte i sin tid begeistring, ble sunget hvor man möttes og kom inn i tidens sangböcker, til tross for at det i sin hulhet, sin falske patos nærmer seg karikaturen i betenkelig grad — for eksempel i strofer som »de har lært os dansen træde, tro at elske, yndigt kvæde, skjønne söskendlag«.

Det var helt andre toner som kom fra *Ibsen* og *Björnson*, patetiske men fylt av *sinn*. Det var ord og klange som bröt seg vei fra hjertedypet. Da krigen bröt ut i 64 hadde Björnson forlengst rystet sin lövemanke. Med profetisk klarsyn hadde han sett hva som ville komme og slynget ud advarende ord og manet til samhold:

*at vi som har så godt forståt
at banke op hinannen,
vi skal just ikke bli til spott,
når vi får slöss tilsammen!*

Her merker man forskjellen på ideen, på selve den nordiske tankes pulsslag: Studenterbevegelsen, bombastisk, begei-

stret i øyeblikket, »det skjønne søskendlag«, hurra — og skandinavismen i et gryende folkesinn, men ennå bare åpenbart i en Björnsons skaldemål.

Vi minnes hans dikt ved budskapet om den norske lege *Daniel Schjötz* død:

*Han ei fattet han i nöden
var den eneste som kom,
og han kjæmpede til döden
for vor æres helligdom.*

*Förste sjæl som turde håbe
frælse av sin hjælp mot vold,
förste varme, fulle dråbe
av vort blod på Danmarks skjold.*

Det höyröstedede i studenterbevegelsen hadde til en viss grad låkelagt den stille ærbödige samfölelse som levde ubemerket i folkesjelen. Overflateskummet lot ikke understrømmen komme til syne. Først da skummet var »tatt av vinden«, oppdaget man de stille krefter som rørte seg under overflaten og som først i våre dage har åpnet perspektivet — fått fellesfölelsen til å tre frem som en realitet.

I den nærmeste tid efter 64 stod man overfor et fallitbo, ikke bare et dansk, men et *nordisk*. Man hadde faktisk tapt troen på seg selv. Til og med en Björnstjerne Björnson tok til å resignere:

*Ak, nu synes Danebroge
lik-blekt, blodig-rödt —
dale som en truffen mdge
der har sig forblödt.
Purpur-strömmen vunden gyder,
som av tro på retfærd flyder,
segnende må folket bære
korsets tunge ære.*

Men nettopp i denne mismotets tid tok, så merkelig det enn kan lyde, den *nordiske* ide, langsomt og nesten umerke-

Bjørnstjerne Bjørnson

lig til, å skyte nye rötter — og dennegang rötter i folkedypet.

Det skyldtes ikke mindst, kan hende først og fremst, sönderjydenes seige stille tross, deres vilje og motstandskraft og ukuelige manifestasjon av nordisk kultur, nordisk *ånd*.

Etter som årene gikk, fikk skeptikerne og de motlöse tid til å fatte nytt håp — og mot til å se frem mot en ny og lysere dag. Det var disse sönderjyder som midt i nederlag og sorg löftet håpets fane påny og som gav oss frimodighet til å se oss selv i öynene — som nordiske brödre, av samme umistelige kulturkrets. Deres saga er ristet i runer som ikke kan viskes ut. Nederlaget ble til »det stolte nederlag«. De sönder-jyske folkeförere ble forbilder for alt det som hadde med frihet og menneskerettigheter å gjøre. Bildet av dem ble av ungdommen klippet ut av bladene og tatt vare på, og i skolesamfunnene holdt vi dirrende foredrag med

diskusjoner. Jeg minnes jeg selv var i ilden med en guttebegeistret tale for H. P. Hanssen-Nörremölle, — til tross for at jeg ikke hadde annet kjenskap til ham enn hva avisene hadde kunnet fortelle.

Men hvor det spirte og grodde. Det var ikke mer studentermöternes bragelöfter og öyeblikkets entusiasme, nu var det den stille vekst — i folkcakeren. Noe som hadde tatt fast grep.

Et splittet desillusjoneret Norden begynte å vokse sammen igjen, resignasjonens ånd dampet bort. Sönder-jydenes seige kamp mot overmakten tok form av et nordisk symbol.

*Denne bostavn er vor,
og vi elsker den for
hvad den var, hvad den er, hvad den bliver igjen,
og som kjærlighed gror
av den hjemlige jord,
skal den gro av vor kjærligheds frökorn igjen.*

Det er underlig å minnes idag — blant annet minnes hvordan vi unge jublet da Sönder-Jylland etter første verdenskrig kom tilbake til Danmark. Det var ikke Danmarks seir alene, det var Nordens ånd, Nordens tro på *retten* som hadde seiret.

Vi nordmenn drar til Sönder-Jylland idag. Vi möter åpne glade mennesker. Og vi ser blå himmel og lytter til lerkesang.

Et öyeblikks stemningsbetonet Skandinavia-entusiasme ble, da tiden var inne, avløst av sterkere og varigere krefter — i selve folkesinnet.

Björnstjerne Björnsons tennende ord gir gjenlyd fremdeles:

*Fremad! Fremad!
frihed den må evig frem,
Skal den også prøves i tvil og nederlag
hvem tæller vel de tapte slag
på seirens dag?*

Ill.
Ingeborg
Strange

Da Laust var til bryllup.

Af Jens Lampe

KRESTEN OG BODIL fra Holm var blevet budt til bryllup på fredag ude vesterpå i nærheden af Skærbæk, hvor Bodils kusine skulle giftes med en ung kromand. Det unge par havde lært hinanden at kende inde på »Harmonien«, hvor brudgommen havde været tjener i tre år; men nu havde han overtaget forældrenes kro, og Bodils kusine, Meta, glædede sig til at få sit eget hjem sammen med Valdemar. Da hendes forældre var døde, fandt de det naturligt, at brylluppet kom til at stå i den gamle kro, som Valdemars forældre havde drevet frem til en virksomhed, hvorom der stod respekt på hele vesteregnet.

»Vi må vel hellere lade bilen stå hjemme og lade Laust køre os derover?« sagde Kresten et par dage inden brylluppet. Jo, det mente Bodil da også. Hun vidste nok, at Valdemar og Meta forberedte et storslået gilde, hvor man ikke skulle komme til at savne hverken tørt eller vådt, glandt eller godt — og selv om det sikkert ikke blev billigt at leje Laust og hans lillebil til så lang en tur, var det nok tilrådeligt ikke at sætte liv og lemmer eller i det mindste kørekortet på spil for at spare de skillinger.

Fredag morgen tidlig fik Laust lillebilen vasket og pudset og dyttede uden for Krestens gård til aftalt tid. Bodil gav den unge

pige de sidste instrukser og børnene en kærlig formaning og fulgte så Kresten ind i bilen, hvor de tog plads på bagsædet.

Med fuldt brum gik turen ned til Hardeshøj-færgen, mens lærkerne kvidrede og de vilde roser gyngede i hegnene i den lette morgenvind. Sundet var mildt og stille. De gjorde et kort ophold i Aabenraa, hvor Bodils moster, som var enke, steg på. Hun var også bedt med til brylluppet. Kresten lod hende tage plads ved siden af Bodil og satte sig selv foran.

Laust og han fremkom på turen vestpå med mange kloge bemærkninger om, hvordan kornet stod og roerne tegnede, og hvordan mon ejendomspriserne var på disse egne. De tog et lille svinkærende gennem Kloster og var snart fremme ved kroen, hvor brylluppet skulle stå.

Den synede helt venlig og velpasset i det ydre, som den lå i sin rolige og værdige bredde. Efter at have hilst på slægtninge og andre gæster og diskret afleveret bryllupsgaven på rette sted begav Bodil og Kresten sig til kirken, som allerede var halvfyldt.

Præsten så ud til at være ganske ung og ikke særlig fortrolig med vielsesritualet; men gift blev de da, og det lykkelige øjeblik spejlede i alles øjne. Så hænkedes man i krosalen, hvor der var dækket op med virkelig sans for stil og smag.

Laust fik anvist plads ved nederste bordende og var så umanerlig heldig at komme til at sidde ved siden af Bøgvad, ha — hvad gi'r I? Bøgvad, hans gamle soldaterkammerat, der ligesom Laust havde ligget dragon i Randers. Det var dagens store glædelige overraskelse for Laust og til stor lise, at han her mellem disse mange fremmede, hvor han trods den venlige modtagelse dog var en slags ubuden gæst, fandt en makker.

Under måltidet fremdroges fælles minder om befalingsmændene og kammeraterne i eskadronen. Bøgvad var kraftig og svær, arbejdede som entreprenør i Ribe og var stadig munter som i de unge dage. Det huede ham blot ikke, at Laust kun slubrede æblemost i sig med slatne læber, hver gang de øvrige hævdede vinglas-

»Skal vi gå ud og se på månen, Laust?»

sene. Det så ud, som om han kun drak for selskabs samt for et syns skyld og ikke for at bekræfte en gammel stiltiende pagt.

Åh, hvor havde de ellers været fortrolige om mange ting den gang, og hvor var det dog dejligt at dele genopdukningens forborgne glæder.

Hen på eftermiddagen blev der en pause, hvor mange folte lyst til at strække benene og slappe blærerne eller se på kroens omgivelser, inden man satte sig til næste måltid.

Bøgvad og Laust fik sig et slag kort inde i slyngelstuen, og Bøgvad bestilte ol og snaps.

»En enkelt kan du vel godt tåle. Den damper af igen, inden du skal køre hjem!« —

Laust syntes, det var synd at gøre indvendinger, når nu Bøgvad så gerne ville give, men for gammelt kammeratskabs skyld måtte han jo så gøre gengæld. Humøret og tørsten steg yderligere, da det viste sig, at Laust tog de bedste stik hjem. Det måtte fejres.

Der var da gået *nogle* genstande ned bag vestene, da man atter blev budt til bords, og nu fangede bordet. Laust følte sig særdeles godt tilpas. De vestslesvigske thepunche havde givet ham en helt ny fornemmelse. Han havde slet ikke hilst på brudeparret med en ærlig skål endnu. Det blev gjort.

»Skal du ikke også skåle med mig?« spurgte Bøgvad.

»Jo, da! svarede Laust med et bøv og skelede ned til stolene, hvor Kresten og Bodil sad; men de var stærkt optaget af at snakke med gamle kendinge og anede ikke, hvordan det stod til med Laust. Det gjorde han faktisk heller ikke selv. Selvfølgelig vidste han godt, at han ikke var helt nøgtern, men på den anden side: han var jo en rutineret chauffør, og når de skulle hjem, var det nat og næsten ingen færdsel på vejene, så det skulle nok gå.

»Skål, Bøgvad!« —

»Skål, Laust!«

»Skal vi gå ud og se på månen?«

Da de kom ud i den friske luft, mærkede de, at det var begyndt at småregne. De gik bagom kroen og lettede sig, men da Laust vendte om, kom han til at snuble på en af de glatte brosten. Han faldt om i en ajlepøl og havde meget besvær med at komme på højkant igen. De pæne, nypressede bukser blev våde og lugtede ilde.

Han måtte humpe ind i bryggerset og have snavset skyallet af, men også her kneb det med at finde ligevægten. Laust kom til at støde til en zinkspand, så den ramlede mod pumpen med et forfærdeligt spektakel. Larmen kaldte alle konerne i køkkenet derud, og de vidste ikke, om de skulle skringe eller skralde, da de så

Laust slå der i sine hvide unævnelige med et par våde benklæder i højre hånd. —

»Men hvordan er det her lugter, så uhumsk!« sagde en.

»Hvad er der dog i vejen med dig, Laust?« spurgte Bodil, som nu også var kommet derud. —

»It noue s-s-særle«, hikkede Laust rødrende og forsøgte at få de blå benklæder på, men det kneb i den grad med at finde vej i dem, at Bøgvad måtte hjælpe med at finde ud af, hvad der var opad og nedad, for og bag, og dette fik bryggerset til at buldre af latter, alt for megen og meningsløs latter, syntes Laust.

Kresten var kommet til.

»Nu må vi nok se at komme hjem, Laust!« sagde han med et uransageligt tonefald. »Og det er nok bedst, jeg får nøglen til bilen.«

Laust gradede forsigtigt Krestens blik og var så flov ved situationen, at han ikke turde protestere. Slingrende fulgte han Kresten og Bodil til bilen. Han blev bakset ind på bagsædet ved siden af mosteren fra Aabenraa. Der blev trykket hænder, hilst og vinket, og latteren boblede omkring bilen, da den satte kursen østpå.

Kresten kørte meget sindigt og forsigtigt med en gennemsnitsfart af 40 km, så de nåede alle hjem i god behold. Men da de standsede uden for Lausts hus i Holm, sad han og snorksov. Kresten pirrede forsigtigt til ham, og det gav et spjæt i Laust:

»Det er dig, der skal gi', Bøgvad!«.

Kresten og Bodil kunne ikke bare sig for at klukle.

»Nej, bette Laust, det er dig, der skal ind og i seng; men fortæl nu ikke Trine, hvordan du er kommet hjem. Sig, du har haft en glad dag, men nævn ikke natten!«

Hver bagatel, som man foragter, hævner sig.

Lessing.

Lavater

i Slesvig -

Af Nic. C. Nielsen

Anna Laurup

Sommeren 1884 døde i Tinglev enken *Anna Christiane Ludvigsen*, født Laurup, i den høje alder af mere end 90 år, »en af Nordslesvigs mest begavede kvinder«, som det med rette hed i et af bladene ved hendes død. Hun var født i slutningen af sidste århundrede (14. april 1794) i Aabenraa, hvor hendes far var andenpræst. Sin ungdom tilbragte hun i Brede, hvorhen hendes fader forflyttedes 1797. I Brede præstegårdshave har hun leget som barn, hvorfor hun også har besunget den i sine digte. Her har hun snakket med sin moder, er ilet sin fader i møde, har været sin bedstefaders tidsfordriv og har haft sin barnlige leg.

*Her var min ømme moder til at finde
i venlig skygge af de unge linde,
ombølget blidt af duft og frydesange,
mens glad jeg tumled' mig i havens gange.*

*Da kom du, skjult af tjørnene, de høje!
Men ej, o fader! for mit spejderøje,
højtjublende jeg ilte dig i møde
med flakker hår og kinder luerøde.*

*»Se, Fader! se, en fugl med gylden vinge,
en himmelkylling, som små engle bringe,
— jeg bedstefader tit har hørt det sige —
hvor der må være smukt i himmerigel«*

*Jeg bedstefader ser, med lokker hvide,
i grønne pels, selv ved skærsommertide,
som tit ved juletid i tynde trøje,
en kærne-eg, som storm ej kunne bøje.*

*Her pusled' han med rive eller spade,
fandt han et modent bær, i skjul af blade,
han vinkte — mens jeg måtte lukke øjet —
han i min mund det puttede fornøjet.*

*Her stod min abild, fuld af æbler røde,
som underdejligt smilte mig i møde.
Her lå min egen blomsterkrog i haven,
hvor hjertets yngling, Manthi! lå begravet.*

*Hist lå min toft af muslingskal beskyttet,
hvor røde ko af tegl jeg troligt flytted'.
Mit eldorado her, — min lykkes fylde!
Med mangt et broget skår på pindehylde.*

*O nøjsomhed! O fred! i uskyldstiden,
så rigt, så let var hjertet aldrig siden!
Og børn i ånden må vi vorde atter,
den fred at få, som bornedåden fatter.*

Nic. C. Nielsen

Efter i 1819 at have ægtet præsten Jørgen Jessen levede Anna Lautrup først i Visby, derefter i Vedsted ved Haderslev.

*»ved klare sø i lyngens hjem,
hvor alfen over kæmpehøjen svæver.«*

Efter hendes mands død, 1843, flyttede hun tilbage til sin barndomsegn, giftede sig anden gang med landmanden Lodovigsen og boede efter hans død først i Ribe, derefter i Tinglev, hvor hun blev til sin død. Hendes digte udkom 1853 under titlen: »Markblomster« og under pseudonymet »Anna«.

Der er et af hendes digte, som jeg gerne vil fremdrage, fordi det handler om Lavater. Men først et par ord om ham.

Johann Casper Lavater var præst i Zürich i Svejts fra 1778 til 1801, og han var i slutningen af det sidste århundrede en kendt mand i hele det protestantiske Europa. I oplysningens

og vantroens tid holdt han fast ved den gamle og enfoldige bibeltro, og mens de fleste andre præster prædikede dyd og moral, vidste han sig intet andet til salighed end »Jesus Kristus og ham korsfæstet«.

Da han nu tillige var en åndrig mand, digter og forfatter, blev han snart kristustroens fornemste lalsmand og den, hvis skrifter alle søgende sjæle, især blandt de dannede, tyede til. Hans bøger læstes overalt. Han førte en stor korrespondance, og på hans rejse var der sine steder rift om at se ham, som var han en fyrste.

I 1793 var Lavater i København, indbudt af sin ven og vel-ynder prins *Karl* af Hessen. På rejsen har han som nedenstående digt viser kun passeret Aabenraa, hvor han da, måske mens ekstraposten skiftede heste, har opsøgt præsten Laurup uden dog at træffe ham hjemme. Han har vekslet et par ord med præstens hustru og velsignet deres lille barn i vuggen, den senere digterinde »Anna«. Her er hendes digt derom:

Velsignelsen af Lavater

*Ved moderbarm jeg lå, et lidet nor,
halv lullet ind ved hendes blide stemme.
Hun ene sad, kær-fader ej var hjemme —
i kirken hist han tolked' herrens ord,
da tren en ukendt mand i stuen ind,
med skarpe, milde træk og blegen kind.*

*Hun studsed' glad forundret ved hans navn.
»O, at min mage ej skal glæden nyde!
Min gud! hvor bittert vil det ham fortryde!«
— I vuggen gled jeg rask af hendes favn. —
Men rejsefærdig stod den ædle mand,
som kom fra alpens fod til Danmarks strand.*

*En skytsånd lig, han til min vugge tren,
berorte sagte panden på mig spæde:
»Gud signe dig! Vær elsktes trost og glæde,
bliv i en vildsom verden god og ren!«
Min omme moder dybt bevæget stod,
imens den ædle stuen rask forlod.*

*Ej kunne du om barnets fremtid spå,
kun stille uskyld lyste fra dets øje.
Først tiden kan de dybe surer pløje,
hvert blik, hvert udtryk end i dvale lå,
ej mindste linje, folde eller træk,
opfyldte dig med glæde eller skræk.*

*At ane sjælens væsen af dens form,
det var din lyst, din forskens mål heneden,
men tanken dvæled' helst i evigheden.
Der fandt den fredens havn i skæbnens storm.
Hvor har du malet den så lys, så skjøn!
Ak, spot og bitter dadel blev din løn.*

*For brødræs held du ofred' liv og blod,
du herrens sanger! Martyr! Troens kæmpe!
Ej tid, ej sted skal glædens lue dæmpe
ved tanken: at du hos min vugge stod.
Et lyspunkt er den mig i vel og ve,
som blidt bestråle vil min alders sne.*

*Du vied' mig til Gud og dyden ind,
men ak, på letsinds sti jeg tit har vandret —
og glemt dit bud! — tilgiv, at uforandret
en venlig tanke huses i mit sind:
den lille sangens gnist, som bor i mig,
o, Lavater! blev vakt til liv ved dig!*

Jeg kan her, ved denne »Velsignelse af Lavater«, ikke undlade at tænke på, hvad den bekendte forfatterinde af »Livsbilleder fra Elsas«, Margaretha Spörlin, fortæller i sine »Erin-

dringer far barneårene«. Da hun var henved tre år gammel, fik hendes moder, der var præstecenke, en dag besøg af Lavaters ven, fader *Oberlin* fra Steinthal. Han velsignede hende og hendes ældre broder Jeanys, idet han lagde sin hånd på deres hoved og bad højtideligt for dem.

Margaretha Spörlin døde et par år før vor slesvigske digterinde. De havde i deres barndom haft samme oplevelse, et andet lighedspunkt var, at de begge var præstebørn og forfatterinder. Begge opnåede de en høj alder og blev i deres barndom velsignet af kendte troens mænd. Men det kan rigtignok ikke nægtes at vor slesvigske landsmandinde langt fra kan stå mål med den elsassiske forfatterinde, hverken i litterær betydning eller i religiøs dybde.

Jeg vil nu citere nogle kærnesprog fra Lavaters skrifter, af hvilke læseren vil kunne skønne, at det ikke var så underligt, at Lavaters skrifter i en åndløs, død og vantro tid fik sådan indgang, som de gjorde.

1. Bekendelse: Jeg handler langt fra altid af sand, ren og oprigtig kærlighed til vor Herre og til hans ære. — Jeg mærker meget ofte egenkærlige bevæggrunde ved mine handlinger. — Dersom vore dyder skulle have noget værd, så må jo Gud være deres ophav, deres hensigt og mål. — Men jeg finder, når jeg taler, ikke den oprigtighed hos mig, som det kommer an på for vor Herre, og som jeg selv ønsker mig. Jeg anvender tit talemåder, jeg giver somme tider mine ord en vending, der har rod i egenkærlighed, og hvormed jeg søger mit eget og ikke det, som Guds er. — Der er ikke een af mine gerninger, ved hvilken jeg ikke ydmygt må bede: Herre, forbarm dig over mig!

2. Det er forfærdeligt, hvor lidt vi føler ved religionens sandheder. Man kan ikke omtale dem med et ord, uden at måtte frygte for at gøre sig latterlig.

3. Kan det gentages ofte nok, kan det betænkes nok: Glæde, intet andet end glæde, intet andet end uophørlig glæde er det,

han har til hensigt med de lidelser, han sender os. Jesus og glædebringer, det er et og det samme. Hvem der holder Jesus for noget andet end en glædebringer, evangeliet for noget andet end et glædens budskab, lidelser for noget andet end en kilde til glæde, han kender hverken Gud eller Kristus eller evangeliet.

4. En eneste sand kristen er mere værd end hundrede bind, fulde af såkaldte beviser for den kristne religions sandhed.

5. Af hans dagbog: Jeg vil ikke gøre noget eller foretage noget, som jeg ville undlade, dersom Jesus Kristus stod synlig foran mig, — jeg vil med Guds bistand vænne mig til at gøre alt uden undtagelse i Jesu Kristi navn og som hans discipel.

6. Efter min erfaring er der kun få, der til daglig for sig selv og deres egne personlige fornødenheder gør brug af den tro, som de foregiver at have, medens dog apostlene og de første kristne har gjort det.

7. Til den rette vurdering af menneskenes domme: Al den ros, mine venner kunne yde mig, kan dog ikke give mig det mindste gran af talent eller fortjeneste, som jeg ikke har, lige så lidt som mine modstanderes dadel kan berøve mig et gran af mit sande væsen, hvorledes de end spolte, håne eller revse mig.

8. Jo mere jeg er barn, desto mere er han fader. Jo mere tro jeg opfylder mine pligter som barn, desto mere beviser han sin faderlige troskab.

9. Af Lavaters sidste tale i kirken (14. september 1800): Rolig kan kun den sjæl være, der ydmyger sig for Herren, der ser hen til ham, der holder sig til ham.

Kirkebogen udviser, at Anna Lautrup er født 1794 den 14. april, medens dette Lavaters besøg hos hendes fader, ved hvilket han forefandt hende som barn i vuggen, må have fundet

sted 1793. Denne uoverensstemmelse formår jeg ikke at forklare.*

Lavater var fysiognom, det vil sige, han troede, at der af et menneskes ansigtstræk kunne drages bestemte slutninger med hensyn til dets karakter.

Lavater døde som følge af et skud i underlivet, som blev affyret af en svejtsisk soldat. Jung-Stilling mener, at soldaten, der var revolutionær, har skudt på Lavater, fordi denne var hans religiøse og politiske modstander, og i denne forstand kalder han Lavater et blodvidne. Men bortset derfra kan man vistnok med rette kalde Lavater en martyr, da han for sin tros skyld måtte døje en del, miste ansete mænds venskab og være genstand for hadefulde angreb og efterstræbelser.

---

*) Det må her bero på et mysterium. At Lavater har været i Aabenraa, er en kendsgerning, det fremgår nemlig af optegnelser i hans dagbog den 16. juni 1793, altså ti måneder før den lille Annas fødsel. Da betror han i Haderslev dagbogen, at han den foregående dag kl. halvti var ankommet til Aabenraa, en nydelig lille by. Han gik straks til kirken, hvor pastor Brakum (skal være Bargum) prædikede. Lavater betegner ham som en tænkende, opbyggelig, langsomt talende prædikant (så langsomt, at man kunne nedskrive hans ord). De mange søfolk, som var på søen, og tre lykkelige hjemsendte, blev nævnt i præstens forbøn, hvilket rørte Lavater til tårer.

(D. 5)

EN GRUM DESPOT

*Mikkel var no itt så tosset,
som det åv og til bløv soej,
men han ho den fejl som mánne,
te han absolut vill' rðej,
og så gik det, som det pleje —
skønt han holdt sig stærk og styv,
bløv han som di miest tyranne
styrtet, men beholdt e lyv.*

*Han begik den fejl å gyvt sig,
og han fæk en medregent
i Mari, der strass begyndt en
magtkamp, som han itt ho tænt.
Og da fæsst det venle væsen
vist' sig som en grum despot,
mått han som et sællet hundhvalp
lær' å lystre og gi pot'.*

*For det vist' sig, hans ministre,
Pede, Stinå, Jens og Mi,
var korrupte og ho sluttet
sig hielt til det ny parti.
Det var mier end trist for Mikkel,
der med jit stov hielt åljenn
urren magt og urren novve
støtt' engang åv dem, der tjenn.*

Men det er engang sådanne,
te en stemning lad sig væend,
og en demagog vil brugg di
midler, der er gammelkæend,
for enhver vil søg' sin fordel
og vil støtt den magt, der itt
krøve ålt for møjl, men lovve
haste, nem og flot profit.

Hans fornuft og hans erfaring
gör hun haste hielt til skamm'.
Det var spildt å sæj det mindste,
ingen åv dem vill' det samm'.
Gik det ålt for gallt og Mikkel
no og da vill' grif e tøm,
var hun som den tumbe kælling,
der drøv op emod e strøem.

Ja, en kong, hvis magt er knekket
og er åvsætt fro sin tron',
blyvve, som det tit hæ vist' sig,
kun en slap og sløj patron.
Mikkel prøvved nok å hævd sig
med så ålt for stram en min',
hven han var fro hjemm, men bløv kun
uomgæengele til grin.

Og di folk, der för ho svigte
hans parti, fæk snart døt pas
åv den ny tyran, der hastet
mått hå ånde o døe' plads.
Lumpen nok, så var det dem, der
søgg ham no og gjenn gå rådej
om et statskup, hvem han somtid
ho fått novve i e hoej.

Politik gör sjel di skiklest
folk forrykt og lidt for ring',
om det håndle sig om minde
eller og' di størrest ting,
for der er jo næsten åltid
et personle magtbegær,
der må stilles, og det vælter
ålt for møje hist og hér.

Mikkel er et godt eksempel
ó hvondt det så tit kån go
i en boendgård og et samfund,
der må kåldes åv di smo,
for det mindste rig' kån splittes
og blyv en forhekse plet,
hven en itt kån diel e magt og
snakk sig mildt og klogt tilrett'.

Hér gik det no ålt for grussle.
Mikkel tov sig sjel åv dav',
og så bløv Mari da styrtet
åv dæ' søn trods klynk og klav'.
No vill' han minseel regier,
sjel om og' e kass' var tom.
Men om han hæ hold'n e tøjle
er der ingen melding om.

Martin N. Hansen.

Når vis i folkets øjne kun det samme er som klog, og den kun
klog, som ret forstår sig på sin egen fordel.

Lessing.

★

Forfatninger bør være lange og uklare, ellers kan man ikke
arbejde med dem.

Talleyrand.

En gammel gård og gamle slægter

Ved Morten Kamphövener.

Tegningen her overfor er af gården Sparlund i Øsby sogn, som den så ud før dens sidste ombygning, og da der endnu fandtes rester af dens oprindelige udseende. Sparlund var en af de frigårde, der ejedes af lavadelen i Haderslev amt, og som sådan har den særlige, interessante historie. Det vides, at den i slutningen af 1500-tallet ejedes af slægten Gunge, og 1936 overtoges den af en ætling af Mads Gunge, Simon Bertelsen, der var søn af Bertel Christensen i Øsby.

Over Simon Bertelsen findes i Øsby kirke et pompøst, af en italiensk kunstner udført epitafium, af hvilket det ses, at han var fri besidder af Sparlund, født 1637 og død 1727, efterladende sig fire børn: Sara, gift med præsten i Vedsted Paul Mathisen Holst, Bertel, kgl. skovrider i Rangstrup og Hviding herreder, Andreas, kgl. krigs- og landkommissær og husfoged i Haderslev amt, og Hans, kgl. justitsråd og amtmand over Assens og Hindsgavl amter.

Det vides om Simon Bertelsen, at da Frederik 4. sidste gang var i Haderslev, lod han ham og hustruen i deres høje alder kalde til sig, og de spiste ved kongens bord, siddende på hver side af ham, en æresbevisning, som skyldtes kongens venskab for ægteparrets to sønner, Andreas og Hans. Andreas Simonsen havde ledsaget Frederik 4. på dennes rejser, og han blev 1716 udnævnt til hus- og ridefoged i Haderslev amt. Da kongen engang spurgte ham: »Simonsen, vil du være mere?«, svarede han: »Deres Majestæt, må jeg blive, det jeg er?« Han og hans hustru blev begravet i Haderslev domkirke. 1720 overtog Andreas Simonsen ved giftermål

Gården Sparlund i sin tidligere skikkelse

med enken Karen Spleth herregården Erholm i Rørup sogn på Fyn, som efter hans død 1733 tilfaldt broderen Hans Simonsen, hvorved godset blev stamhuset for slægten Cederfeld de Simonsen. (14)

Hans Simonsen var ugift, og i sit testamente, oprettet 1761, bestemte han, at Erholm skulle overgå til Lorenz Christian Ernst Bertelsen de Cederfeld, der, når han var blevet voksen, skulle gifte sig med en datter af Simonsens brodersøn, Christopher Simonsen, der var degn i Møgeltønder og søn af skovrider Bertel Simonsen i Rangstrup, og da antage navnet Cederfeld de Simonsen. 1776 ægtede han, der senere blev vicelandsdommer, den ældste datter, Ane Sophie, og dermed var to sønderjyske slægter blevet forenet.

L. C. E. de Cederfelds moder siges også at være en datter af Andreas Simonsens hustru i hendes første ægteskab, men her hersker der altså nogen uklarhed. Han var søn af amtmand i Kalundborg,

Bartholomæus Berthelsen, adlet med navnet de Cederfeld, og ifølge Biografisk leksikon var født i Roost og gift med en datter af husfoged Mathias Brandt i Haderslev. I øvrigt kan hans slægt føres tilbage til Troels Bertelsen, der i 1676 blev herredsfoged i Nørre Rangstrup herred, og hvis søn blev efterfølger og fader til amtmand Bartholomæus de C.

Året efter at Lorenz Christian Ernst Cederfeld de Simonsen 1783 havde overtaget Erholm, lod han i Haderslev domkirke indrette et gravkapel for slægten. Kapellet blev 1442 af bisp Claus Wulf stiftet og viet som alter til den Helligånd og Sct. Bartholomæus, og så sent som 1940 blev Andreas Simonsens og hans tredje hustru, Karen Borchensfeldts kister fra deres grave i kirken flyttet og nedsat under kapellets gulv sammen med kisterne af vicelandsdommer Cederfeld de Simonsens bedsteforældres, husfoged Mathias Brandts og hustru Mette Marcussens kister.

Der blev nu opsat en dør foran kapellet og over denne en tavle til erindring om, at begravelsen aldrig må afhændes fra stamgodset Erholm.

Af de fire brødre Simonsen blev Hans den, der nåede højest, hvad anseelse og rigdom angår. Noget kunne tyde på, at han var en stræber og lidt af en parvenu, men han har utvivlsomt været en dygtighed. Hjemme på Sparlund hjalp han som ganske ung med i arbejdet, og han gemte endnu en svøbe (pisk), han havde brugt, når han gik bag ploven. Det ses ikke, at han har absolveret et juridisk studium, men han blev alligevel justitsråd, amtmand og konferensråd. Som ung mand blev han lakaj hos Frederik 4.'s dronning til venstre hånd, Anna Sophie Reventlow, og senere kongens kammer tjener. Han blev brugt som kurer ved sendelser til Tyskland, Frankrig og andre steder.

Under den svenske krig opholdt han sig stadig i kongens nærhed og ledsagede ham på hans ridt efter det ulykkelige slag ved Gadebusch. Da de på flugten ikke kunne opdrive et stykke brød i et bondehus, gav Simonsen ham en skorpe, han havde gemt i sit pistolhylster, som kongen modtog med udbruddet: »Du og dine skal ikke fattes brød, så længe Vi lever«.

Simonsen blev, forklædt som købmand, tilbage i Slesvig for at udspejle fjenden, men blev fanget af Steenbocks soldater og i nogen tid lagt i lænker, indtil han igen kunne vende tilbage til kongen.

Skønt det efter hans udsagn var vanskeligt at være ved Frederik 4.'s hof, bevarede han kongens nåde og blev 1726 benådet med embedet som amtmand over Assens og Hindsgavl amter og blev

overinspektør over det fynske rytterdistrikt med fri bolig på Odense slot. Kongen forærede ham flere malerier og en gulddåse med sit portræt. Om hans forhold til Christian 6. berettes intet, men det ses, at han atter kom i gunst og nåde hos Frederik 5., der forærede ham sit portræt, malet af Pilo 1758. Ved dette maleri anbragte Simonsen et vers sålydende:

Det Kongen lovede det holdt han og ey glemte
Derfore Seer man her Kong Friderich den Femte
Hand gav mig Sit *Portrait*, ieg giir Ham mig igien
Gud glæde Ham som Han nu glædte

Simonsen.

Det berettes, at Hans Simonsen havde en hel del fjender. Sagnet siger, at han med uretfærdighed lagde meget gods under Erholm. Han førte proces mod to bønder fra Aarup, og under den påstod den ene, at han kunne belægge den fjerdingvej, der var mellem hans gård og Erholm, med blanke sølvdalere. Da Simonsen svarede, at det var ikke mere, end han selv var i stand til, påstod bonden, at han kunne sætte sine dalere på højkant. Bonden lod nu en hest beslå løseligt med en sko, støbt af sølvdalere; den tabte han, da han red ud fra Erholm, og da Simonsen beholdt den, lod bonden ham stævne for ulovlig omgang med hittegoods. Det kom til et forlig, efter hvilket bonden fik lov til at vælge den bedste af Simonsens gårde, og han valgte Pejrup.

Ja, så meget fortæller billedet af Sparlund og epitafiet i Øsby kirke om to slægter og to gårde.

En dag, da Satan fik i sind, at intet måtte ske, så satte han i verden ind den første komité.

Den voksed', det gør Fandens værk jo altid, som bekendt, og inden man fik set sig om, den blev — — et parlament.

Vilhelm Bergsøe.

Den bæ'est

Fo Hans Kressen va de kons jen de dovve,
o de va e fae han reghte hovve,
fo e fae va døghte o stæek o stoe
o vist nok den kloghest hæ å e joe.

Men e skoel begyndt lov Hans Kressen va sejs
– o de va sna bæ' som o kœe te stejs.
Han læe o reghen o løes o skryvv,
o så grum som e lære kund ingen blyvv!

Fo e lære va døghte o stæek o stoe
o den oldekloghest hæ å e joe.
Han gik me slips o hvie manskette,
o Hans Kressens fae kom lant e baghette.

Sin kom de en dav, te Hans Kressen va kjøv,
han sat i e køgghen bore stum o döv.
E moe hon kegh o soj et pa o'e
men strøvve sæ sin o sæt ma å e bo'e.

Lov Hans Kressen va satt, kom e snak igang,
o e lære han fik sæ en ornle sang,
fo Hans Kressen haj troj, te han va bæst – –
o så kend' han jo it engang en hæst!

Føst va de glant som te reghte gild'
fo e lære soj, di mått tejn va di vild'.
Di maggelt o mael o haj ornle fæst –
men Hans Kressen han tejn en oldenborrehæst!

E lære gik tolle fra plass o te plass,
fo novv a e bøen øjt ette ham strass.
Men Hans Kressen haj da ledt bæ fostaend,
o han tejt færre me sekke haend.

Så stoj da e lære o kegh o så,
som va de novv han it kund fostå.
Sin spue han o veske o tot vel knap vovv':
»Hans Kressen, sej mæ, hva e de fo novv'?»

Inge Margrethe.

Næ børn de spør'

Lille Anders vå en tænksom natur.
Hans tanker fløj vidt omkring.
Så tit han gik o spur' o spur'
sin moe om så manne ting.

Vofå er æ lille, o far så stor?
o vo' er æ kommen fra?
Mon æ stork han kom med lillebror?
o hvonæe kan æ blyv fae?

Va' er dæ derop' bag æ skye?
er der engle som i min bog?
Ka di flyv rundt øvve æ bye
lisså rask som de sto'e tog?

Vofå er æ himmel sort om æ nat,
næ den er lys om æ dav?
Er der jen derop, der trække å en knap
lissom moe, næ' vi ska sov?

Er den fae, som vi beje te om morne,
lisså goej, som min fae herhjem?
Va gø' han, næ' de torne?
er han vre', næ' vi er slem?

Vofå' skuld' bedste nee i æ joe,
bedste, som vå min ven?
Do ska fotæel mæ et, lille moe,
komme bedste alle igjen?

Næ børn di spør, da gælde et om
å find de rigte svar.
Ven' skuld' kund' gøe et bæ
end to, der er mor og far.

Thilde.

En soldat fra 48

Følgende optegnelser blev overladt Sprogforeningens Almanak af afd. landsretssagfører O. L. W. Hammerich og omhandler en beretning om en af hans slægtninge, senere herredsfoged og birkedommer i Hasle, Carl Ferdinand Boesens deltagelse i Treårskrigen. Den er nedskrevet af hans søster, fru Marie Krabbe, på hendes 80 års fødselsdag.

Min broder, Carl Ferdinand Boesen, boede på Regensen, han studerede teologi og var en glad ung mand med lyse fremtidsudsigter.

Han havde været flittig i skolen og derfor fået en del stipendier. Han havde et ualmindelig smukt ydre, og mange af hans forældres gamle venner var altid glade ved at se ham. — Desuden havde han en meget smuk sangstemme, som han havde anvendt en del for at få uddannet, siden han kom fra Frederiksborg Latinskole. Hans forældre boede den gang i Helsingør. De blev forskrækkede ved at modtage brev fra ham, hvori han indtrængende bad dem om tilladelse til at gå frivillig med.

Alle de unge sind var jo den gang stærkt bevægede. Han var, skrev han, allerede gået på rekrutskolen.

De svarede: »Du er kun 20 år, spinkel og lille. Du vil jo ikke være i stand til at bære krigens strabadser eller den tunge oppakning, slå det af tanken, kære søn.« Han svarede

ved straks samme dag at gå fra København til Helsingør med fuld oppakning, så kunne de ikke længere modsætte sig disse hans ønsker. (Da følte han sig for første gang så træt, at han knap kunne nå derhen). Fire uger efter var han på vej for at søge sit regiment i Slesvig. Han kom lige til slaget ved Slesvig og deltog i kampen uden at tage nogen skade deraf, og uden at høre nogen steder hen. Om natten, da slaget var endt, søgte han efter sit regiment, men ingen vidste rigtig besked med, hvor det lå. Nogle mente, at det måske var det, hvis bivuakild man så i det fjerne. Han gav sig på vandring efter lyset, men der lå en mose imellem ham og lyset, hvor han måtte springe omkring på tærne og nær havde sat livet til ved at synke. Da han kom op på højen, var der fuldt af soldater, der varmede sig omkring ilden. Da de så dette ganske unge menneske, hjalp de ham, gav plads for ham og søgte at tørre hans strømper og sko, idet de hang dem på deres støvlenæser henimod ilden. Det var nu ikke hans regiment, men de troede, at det lå en halv mils vej derfra længere mod nord.

Da han havde hvilet en times tid, gav han sig på vandring igen. Jo, der lå regimentet. Han fik sin kvarterseddel, og den lød på logis hos en smedeenke, hvis gård lå i udkanten af landsbyen. Han gik til forskellige døre og åbnede til sidst en, hvor der stod en stor seng, i den lå 3 soldater og sov på halm og under en stor fælles dyne. De vågnede, da han kom og modtog ham på det hjerteligste. Kryb du nu der ned kammerat, sagde den midterste, nu står jeg op og laver kaffe til os. Aldrig har kaffen smagt ham bedre og aldrig et sengeleje fortræffeliger. Således var den danske soldats første krigsdag.

Smedeenken, hos hvem han i nogen tid lå i kvarter, var gammel og frygtelig grisset, men han sluttede et venskab med hende, der varede hele hendes liv. Han sendte hende smågaver til jul, til hendes fødselsdag og ved mange andre

lejligheder. Hun var rørt til tårer, den gamle skikkelige kone, når nogen senere nævnede ham.

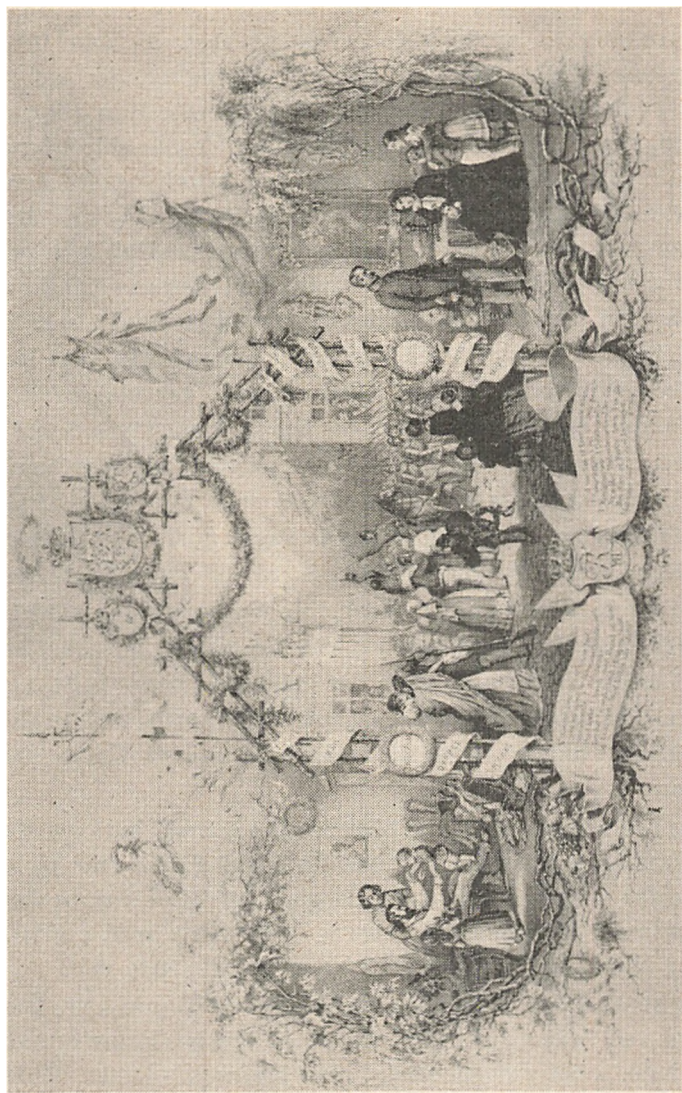
Han blev hurtig korporal, men blev såret ved Ullerup. En kugle traf ham lige ved hjertet. Han sprang over et gærde som første mand, og følte ingen smerte ved skuddet, kun et heftigt slag. Kuglen havde truffet hans tegnebog, som var fuld af breve og forskellige sager; den var gået ind ved siden af tegnebogen, var løbet langs med ribbenene og blev taget ud i ryggen.

Fra lazarettet kom han hjem. Lægen kom og forbandt ham hver dag. Da begyndte min broder at blive utålmodig over den lange tid det tog. Lægen forbød ham at rejse. Jeg husker, at han en dag ytrede: »jeg er glad over, at jeg ikke table sabelen af min hånd, da jeg faldt i afmagt«.

I sommeren 1849 var min moder med os to små piger i besøg på herregården Østrupgård, 2 mil fra Odense. Der var vi nær min broder, som lå i Frederits. Da skiftede jeg hver 4. dag med at være i Frederits og på Fyn. Min broder lå i en stor bondegård, hvor vi engang besøgte ham. Jeg husker så tydelig en scene derfra. Vi sad omkring kaffebordet i storstuen, der var flere fag ud til gården. Da kom pigen farenende ind og sagde: »Nu kommer 98 drivende fuld ind ad porten.« Min broder vidste, hvor stor en straf der ville blive ham tildelt for fuldskab i krigstid, derfor sprang han op og udbød: »Det er forkert, han er ikke fuld!« Han sprang ud af vinduet til haven. Ingen skulle kunne sige, at hans korporal havde set ham fuld.

Den 6. juli sad min moder og fru Møller fra Østrupgård på en høj og broderede. Vi børn legede på en græsmark nedenfor, så lagde min moder sytøjet bort og udbød: »Børn, hold op med eders leg, le ikke så meget, kan I ikke høre, hvor heftig skydningen er fra Frederits i dag.« Jeg føler så megen angst for eders broder, som er i Frederits i dag.

Så gik der 4 dage, hvor det myldrede med efterretninger

Soldaternes hjemkomst til København efter Treårskrigen 1851 (Det kgl. Bibliotek)

om det lykkelige slag, men tillige om det store tab, vi havde lidt. Hvor mange der var falden, men der kom stadig ingen underretning til moder. Moders angst steg, da min fader netop var i København, så fik hun en møller, der kendte min broders udscende, til at tage til Frederits. Han gik op i kirken, hvor ligene af alle de faldne lå side om side i lange rækker. Han så på ligene af hver ung mand, vendte deres ansigter imod sig, men fandt ham ikke der. Så kom han tilbage med uforrettet sag. Og moder sagde: »Hvis han er i live og usåret, ville han underrette mig derom.« Mølleren havde også været på hospitalerne, men ikke fundet spor af ham. Så den 4. dags aften hen imod skumringen kom han vandrende henimod gården. Moders glæde var ubeskrivelig, jeg forstod ikke hvorfor jeg, da jeg så ham, styrtede ud i skoven og kastede mig grædende i græsset. Min sorg havde været stor, så min glæde havde overvældet mig, uden at jeg selv forstod det. Min broder havde været med til at forfølge fjenden. Og da de vendte tilbage, havde obersten kaldt ham til sig og sagt til ham, at han havde iagttaget hans mod og dygtighed, og bad ham sige sig, om han måtte indstille ham til at blive dekoreret, eller om han ville være løjtnant i linien. Min broder, der følte sig uskikket til at fortsætte sine teologiske studier, foretrak at komme med i linien som officer.

Jeg overværede som lille pige det begejstrede indtog i København for vore tapre hjemvendte soldater. Det står så levende for mig i al sin pragt, de glade, pyntede mennesker, en uafbrudt blomsterregn, husene bedækkede med guirlander og flag. Det hele forherligedes af det dejligste vejr.

Jeg stod på første sal i Vimmelskiftet og så min kære broder gå ved faders side. Han havde en laurbærkrans om sin hue, hans sabel var omvundet med blomsterbuketter. Fader hjalp ham med at bære de smukkeste blomsterbuketter. De

strålede af glæde og vinkede til os. Det har altid været et herligt minde for mig.

I 1853 tog min broder sin afsked som officer. Han havde allerede 2 år med flid læst til den slesvigske del af juridisk eksamen.

Så stod han et år a la suite. Og tog derefter eksamen og blev udnævnt til aktuar i Slesvig. Derfra blev han fordrevet 1864, dog først efter at have reddet embedseksamen.

I hvilket år han blev udnævnt til kaptajn erindrer jeg ikke. Senere tog han den danske del og den juridiske eksamen og blev by- og herredsfoged i Hasle på Bornholm; der døde han i en ung alder af et hjerteslag, til sorg for alle, der kendte ham.

Da Voltaire engang blev spurgt, om han ikke kunne tænke sig at skrive Englands historie, svarede han:

— Englands historie burde skrives af boddelen, som derovre har gennemført alle historiske anliggender.

Tiderne ændrer sig. Da 1700-tallets store engelske statsmand Charles James Fox efter Amiens-freden i Paris var gæst hos en fransk politiker, en grev S, og de efter middagen sammen med en fransk general betragtede et verdenskort, spurgte generalen:

— Hvorledes er det muligt, at England, denne lille ø, kan beherske hele verden?

Med et flygtigt blik på kortet svarede Fox:

— Det der, det er blot vort logement. Alt det øvrige er det egentlige England.

... Ak, ja. Sådan var det engang.

Vil De tænke Dem, sagde en polsk diplomat ved det engelske hof til lord Stanhope, en af mine kurerer er på vejen til Warschau blevet ædt af ulve.

— De stakkels dyr, svarede Stanhope. Det må være frygtelig at lide af sult.

MINDEORD

Nicolai Svendsen, Tønder

Få måneder før sin død skrev Nicolai Svendsen til en ven: »Når man som jeg lever under oldingekår, mærket af ensomhed og svigtet af vejret, skal få tiden til at gå, griber jeg om morgenen først efter aviserne, som bringer bud ude fra den verden, jeg også engang har kendt«. For den, der har kendt Nicolai Svendsen, siger disse ord mere end som så. Om en mand, gammel af dage og derfor hæmmet i bevægelighed, der stadig ønsker at leve med i det, der sker, og følge udviklingen. Næsten vemodigt er hentydningen til, at han selv engang har været den på nært hold, og nu må nøjes med at følge den.

Men mere end det var det hans kærlighed til land og folk, og særlig den snævre hjemstavn, som prægede hans personlighed, og som han havde den lykke at gøre en betydelig indsats for. På ham passer Hostrups verslinjer:

*Leve med og være vågen,
leve kort tid eller længe,
blot vi lyser op i tågen.*

For ham var Sønderjylland en praktisk virkelighed, og ikke, hvad det i sin tid var for de nationalliberale førere, om hvem der er sagt, at »de elskede alle Slesvig på en egen abstrakt måde«. Og det samme gælder vel for mange endnu.

Nicolai Svendsen døde den 14. juli 1966 i sit hjem i Tønder, næppe 93 år gammel. Det var i god samklang med hans stærke tilknytning til Vestslesvig og til dets natur, at Brorsons storslåede

salme om naturen og dens vældige skaber blev sunget ved hans bisættelse fra Tønder kirke. Lige så rigtigt var det, at pastor Arndt i sin tale mindede om den afdødes stærke tilknytning til folk og slægt.

Nicolai Thomsen Svendsen blev født i Hjemsted, Skærbæk sogn, den 10. august 1873 som søn af gårdejer Peder Andersen Svendsen og Else Margrethe f. Beck. Her i hjemmet modtog han de første indtryk af egnens særprægede natur, stormene ude fra havet og ånden inden døre. Fra moderen mente han at have fået sin evne til at fortælle, og mon han ikke fik lunet fra sin far. Hans hu stod i drengearene til søen, en arv efter slægten, men ellers var det den læselystne drengs ønske at blive redaktør af »Dannevirke«, uden at han dengang kunne ane, at ønsket skulle komme til at gå i opfyldelse.

Tretten år gammel blev han som forberedelse til en påtænkt gymnasieuddannelse sendt til en privatskole i Løgumkloster, men vejen kom til at gå over seminariet i Tønder. Da han efter uddannelsen der blev spurgt, om han var dansksindet og bekræftede det, blev han først sendt til Brodersby ved Egerneførde og derefter til Bergedorf ved Hamborg. Men han brød brat med det tyske skolevæsen og overtog en gerning som lærer ved den tyske St. Petriskole i København. Den blev, har han fortalt, også besøgt af børn af artister, der opholdt sig i byen, og det hændte nu og da, at disse småfyre måtte hentes ned fra taget.

Her i København kom Nicolai Svendsen først i forbindelse med dansk-nationale kredse. Han lærte A. D. Jørgensen, Johan Ottosen og H. V. Clausen at kende; han kom ind på Statens Lærerhøjskole, men så var det også for en årrække slut med hans tilknytning til skolen. Han havde meldt sig til den såkaldte 2. lærereksamen ved seminariet i Tønder og indsendt en opgave, udarbejdet på grundlag af et pædagogisk og filosofisk selvstudium. Det gik dog helt galt, da han gjorde seminariedirektøren opmærksom på, at han ikke selv beherskede emnet til eksamensopgaven. Forinden havde han endog med ungdommelig frimodighed gjort opmærksom på, at han var kommet til Tønder for at lade sig eksaminere i pædagogik og ikke i patriotisme. Det siger sig selv, at han nu var færdig med den prøjsiske skole, men dermed var overgangen til den dansk-sønderjyske presse sket.

Gennem sin deltagelse i valgarbejdet for rigsdagsvalget i 1908 var Svendsen kommet i forbindelse med »Hejmdal«, og året efter overdrog H. P. Hanssen ham stillingen som bladets ansvarshavende redaktør. Efter fem års ophold i Aabenraa, som fik stor betydning

for hans journalistiske udvikling, blev han redaktør af »Modersmaalet«-»Dannevirke«, som det lykkedes ham at oparbejde fra en uanseelig stilling til et blad på højde med de øvrige sønderjyske organer. Både som administrator og journalistisk leder viste han stor dygtighed. Han hævdede, som Franz v. Jessen skriver i sine erindringer, »Modermaalet« til at blive et levende og frugtbargørende organ. Allerede ved »Hejmdal« måtte han stifte bekendtskab med de tyske fængsler, og under et tre måneders fængselsophold skrev han romanen »Mens Stormen raser«, der udkom 1902. To år senere udsendte han »Hjemstavn«, bøger, som hver på sin vis fortæller om forholdene i Vestslesvig under fremmedherredømmet, og om en ny ungdom, der var på vej.

Som journalist lagde han vægt på oplysende artikler, hans rejseartikler havde mange læsere, og som bladleder forstod han at oprettholde forbindelsen med læsekredsen i by og på land. Han kunne føre en skarp pen, men tonen var folkelig. »De har«, skrev forstander Hans Lund på hans 90 årsdag, »leget lifligt med vor mors tunge«. Som sådan har han indskrevet sit navn i sønderjysk presses historie, og det turde være noget overdrevet, når han i sine erindringer ikke vil tillægge »vore småblades bedømmelse af storpolitikens tydelige virkninger nogen vægt«.

Efter den første verdenskrig var Nicolai Svendsen selvskrevet til i overgangstiden at overtage posten som borgmester og politimester i Haderslev. Det blev for ham en oplevelse og en anerkendelse, som hans udnævnelse efter genforeningen til amtsskolekonsulent i Tønder amt blev det. Han var nu ad en omvej påny kommet i skolens tjeneste; det blev sammentalt 31 år, medens han i 21 år var virksom ved den danske presse. Det er uden tvivl hans store fortjeneste, at gerningen som leder af det særprægede amtskolevæsen lykkedes så godt. Her kom hans kendskab til fortiden ham tilgode, men også hans praktiske evner til at klare forholdene.

Gennem årene fulgte han de europæiske mindretalsforhold med stor opmærksomhed. Han skrev artikler og foretog rejser, og i 1924 repræsenterede han i Haag Danmark ved en mindretalskongres, som var arrangeret af Folkeforbundet. Ved denne lejlighed blev hans tale om danske mindretalsforhold hilst med stor anerkendelse. Man kan sige, at han som mindretalspolitiker og dermed også som skolemand indtog en loyal og klog holdning. Han kunne kaldes en moderne »Klosterpolitiker«. Når de nationalpolemiske bølger gik højt, kunne han med tanken på tiden mellem de to slesviske krige sige: »Vi har jo gjort akkurat det samme«. Men han

betragtede sig som stående i danskhedens tjeneste, og som sådan handlede han ud fra erfaringen og gik ind for et demokratisk, tolerant og forstående kappestræb i grænselandet. Det var ledetråden for hans eget arbejde, også for hans arbejde indenfor Sprogforeningen, hvis bestyrelse han var æresmedlem af.

Det blev hans skæbne og lykke at stå midt i begivenhedernes strøm. Mit liv, skriver han med rette i sine interessante erindringer, »Sønderjysk Skæbne« (der nu vil blive afsluttet med et tredje bind), har været et historisk eventyr. Der kan tilføjes: Hans gerning har været betydningsfuld og frugtbar.

Morten Kamphövener.

Mads Clausen, Elsmark

Ved Mads Clausens pludselige og alt for tidlige død den 27. august 1966 er der blevet fremdraget en lang række forhold, der hver for sig på en rammende måde har været med til at tegne et billede af denne store og særprægede personlighed. Han formåede på sin fædrene jord at skabe et hverdagens eventyr, netop på en tid, hvor denne landsdel måske havde allermest brug for den beskæftigelse, Danfoss gennem årene har tilført egnen — og måske allermest den inspiration, der var i selve det forhold, at det lykkedes for Mads Clausen at skabe en virksomhed af et format, der hidtil havde været ukendt i landsdelen, og som selv inden for landets grænser hurtigt blev talt mellem vore store betydende industriforetagender, som der også ude omkring blev regnet med.

Lader vi tankerne gå tilbage til den tid, da Mads Clausen hjemme på den fædrene gård producerede de første automatiske reguleringsventiler, har vi billedet af en landsdel, der endnu ikke havde overvundet følgerne af den tilpasningsproces, man måtte igennem ved genforeningen. Sønderjylland var ved genforeningen endnu et ud-

præget landbrugsområde, og kræfterne måtte i første omgang samles om at bringe landbruget på fode, samtidig med at man måtte omstille driftsformerne efter danske normer, d.v.s. en overgang til en mere intensiv driftsform. Industrielt var landsdelen i årene 1864—1920 slet ikke fulgt med udviklingen i det øvrige Danmark. Vel var der i de første 10 år af genforeningen sket en glædelig udvikling, men det må indrømmes, at det gik kun småt.

Når hertil kommer krisen i begyndelsen af 30'erne, har man billedet af en landsdel, der på det industrielle område havde behov for en positiv udvikling. Om Mads Clausen har gjort sig tanker om disse forhold, står hen i det uvisse. Det var jo ikke Mads Clausens natur at tale meget om sine bevæggrunde, men man har lov at tro, især på baggrund af hans stærke hjemstavnsfølelse, at han uden tvivl har været sig fuldt bevidst, hvilken betydning det ville have for egnen og landsdelen, om han lod sin virksomhed spire og gro i hjemstavn.

Den glædelige udvikling, landsdelens erhvervsliv har oplevet, især i årene efter 1945, er resultater af udvist initiativ af en lang række mennesker, der på hver sit felt har ydet en indsats, men for det store skub fremad skal der i dag lyde en tak til Mads Clausen; han var med til at give sønderjyder og folk uden for landsdelen tilliden til Sønderjylland tilbage, og vise at det kan gro hernede. Nu, da man kan se frugten af hans virksomme liv, kan man ikke lade være med at gøre sig tanker om, hvorledes udviklingen ville have formet sig uden en Mads Clausen.

Den stemning, der sænkede sig over Sønderjylland ved budskabet om Mads Clausens død, er vel nok det bedste udtryk for en stille anerkendelse af alle i denne landsdel, at ingen i den sidste generation har gjort en større indsats for at bringe den sønderjyske landsdel på højde med det øvrige land. En enestående indsats er gjort, og hans succes har givet andre mod til at opbygge nye virksomheder overalt i landsdelen.

Mads Clausens navn vil gå over i historien som navnet på den, der skabte grundlaget for Sønderjyllands industrialisering.

En stor, men beskednen søn har landsdelen mistet.

I dybeste taknemmelighed vil vi holde hans minde i ære.

J. J. Paulsen.

Gustav Lindstrøm, Tønder

Ved Gustav Lindstrøms død er en af det sydslesvigske danske skolearbejdes pionerer gået bort. Han var indlagt på Tønder sygehus for benbrud efter en kørselsulykke i København, og her endte en blodprop hans dage den 14. november 1965.

Gustav Lindstrøm var sjællænder, født 21. marts 1896 i Stestrup, Kirke-Eskildstrup sogn ved Holbæk i et husmandshjem, der, som han selv har sagt det, var præget af Indre Mission og af almue-skæbnetro. Den lærer, han fik, var en god fortæller, og han hjalp den velbegavede dreng med at finde god læsning. Lindstrøm huskede, hvordan han lånte ham A. D. Jørgensens »40 Fortællinger«, Holms »Danmarks Historie«, den gamle feltpræsts »Ellen« og »Irske Folkeeventyr«. »Han er født til bogen«, skrev læreren senere på hans ansøgning om højskoleunderstøttelse. — Konfirmationsundervisningen betød ikke noget for ham, men et begyndende ungdomsarbejde tog han som konfirmeret del i.

Indtil han var 20 år, arbejdede han ved landbruget. Bl. a. tjente han i Veddinge i Fårevejle sogn, og det var hans radikale husbond, der fik ham til vinteren 1915—16 at tage på Roskilde Højskole hos Thomas Bredsdorff. Året efter var han elev på den udvidede afdeling, »Vinduet i Vest«, på Frederiksborg Højskole. Så var han soldat, og efter sin hjemsendelse blev han vinteren 1919 medhjælper ved det grundtvigske soldaterarbejde i Ribe og Høm, indtil soldaterne afløstes som grænsebevogtning af gendarmerne. Han var ikke uden erfaring i den slags arbejde, idet han i sin soldatertid var gået sekretæren i KFUM's Soldaterhjem til hånde og dér var begyndt at optræde som oplæser.

1919—20 og 1920—21 var Lindstrøm elev på Askov Højskole og i somrene 1921 og 1923 på det derværende lærerkursus. Tilknytningen til Sydslesvig — eller som det da hed: Mellemslesvig — begyndte vinteren 1921—22, da han af Dansk Skoleforening blev an-

sat som vandrelærer i Egense vest for Flensborg i et distrikt, der til tider rakte fra Jaruplund til Sild, og han fortsatte med dette vinterarbejde — med en afbrydelse 1923—24, da han var på Statens Lærerrhøjskole — til 1926, da han blev lærer først på Rens Efterskole, senere på Sorø Højskole. Men i december 1929 vendte han varigt tilbage til Sydslesvig som vandrelærer med station i Ladelund og med Sydtønder amt som virkeplads.

Vandrelærerne måtte i disse år i sandhed begynde på bar bund. Om den første vinters primitive forhold har han fortalt i Dansk Skoleforenings årsberetning 1960—61. Lokaler til danskundervisningen for børn og voksne måtte man søge i de små hjems stuer eller i kroerne. Et par tilknytninger til venligt indstillede hjem hjalp foreløbig lidt, men virkelig plads til arbejdet på landet fik man først gennem forsamlingshuset i Valsbøl og i 1934 ved bygningen af »Kirkevang« i Ladelund (således kaldet efter grundens navn i kirkebogen). Her fik Lindstrøm, der hidtil havde måttet bo, hvor der kunne skaffes rum til ham, nu sit hjem og gode rammer om sit arbejde. En rummelig sal gav plads til gymnastik, møder og gudstjenester, og i stuerne kunne børnene fra nabolaget samles til undervisning. Et par år efter byggedes der en børneskole ved siden af Kirkevang, og en lærer fik sit arbejde her, mens Lindstrøm fortsatte som vandrelærer og som leder af arbejdet i forsamlingsbygningen. I 1939 giftede han sig med Anna Andersen fra Vilslev, der da var elev på Ribe Seminarium, og han fik i hende en fortrinlig støtte i sin gerning.

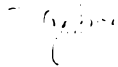
Nazismens onde tid kom han nogenlunde helskindet igennem, men var dog lejlighedsvis i myndighedernes søgelys. Når der ikke skete ham noget, skyldtes det vel til en del det gode forhold til de tyske naboer, som han havde vundet ved sit vennelske væsen. Krigens gru fik man i Ladelund nærmere ind på livet end de fleste andre steder nordpå, idet byen i sit umiddelbare nabolag fik en koncentrationslejr gennem nogle uger. Næsten enstemmigt reagerede befolkningen mod, hvad den her blev vidne til (jfr. den tyske sognepræsts rystende skildring i *Sønderjysk Månedsskrift* jan. 1947).

Med 1945 oprandt nye tider, og dansk arbejde i skole og kirke og forening kom i gang, herude vestpå mange gange i tilknytning til det arbejde, Lindstrøm i årene forud havde gjort. Det måtte ændre hans arbejde, der nu kunne samles om Kirkevang. Her bad Dansk Skoleforening ham i 1947 om at begynde en sprogskole for unge piger, der ville på skole i Danmark, men ikke kunne dansk. Trods vanskelige ydre forhold kom denne skole i gang, og i 1952

skete der en tilbygning, så de ydre rammer blev mere tilfredsstillende. Arbejdet ændredes efterhånden, så Kirkevang blev den første danske efterskole i Sydslesvig. De opgaver, der blev henlagt til den af Skoleforeningen, skiftede med årene, men op til 1961, da Lindstrøms flyttede til Tønder, samledes der sommer og vinter en lille flok unge piger, alt imens arbejdet i forsamlingshuset gik sin sædvanlige gang. Behovet for et særligt efterskolearbejde svækkedes efterhånden, idet de unge nu havde gået i dansk skole og ønskede at komme direkte til Danmark, og det faldt naturligt, at Lindstrøm nu, da han var blevet midt i 60'erne, sluttede af. Han blev i nabolaget, idet han byggede hus i Tønder, hvor både han og hans kone fik undervisningsarbejde, han en tid ved civilundervisningen.

Med et ukueligt godt humør kunne Lindstrøm tage alle tilskikkelser under sit brydsomme arbejde, og de hårde kår, han ofte fik, berøvede ham ikke taknemligheden over den gerning, det var faldet i hans lod at udføre. En stor hjælp var det, at han vandt sig venner, hvor han færdedes. De udgjorde en broget flok. De fandtes ikke alene i jævne sydslesvigske hjem, men ud over landet i lærdes og læges kredse. Man holdt af ham, og man lyttede gerne til, hvad denne kloge iagttager havde at berette fra den mærkelige verden, der var blevet hans. Han er tit i de senere år blevet opfordret til at nedskrive sine erindringer. Et par radioforedrag og enkelte artikler fik han udformet, men om det er blevet til mere, ved jeg ikke. Han burde have skrevet, for det stykke historie, han har oplevet i sine Sydslesvig-år, er af så enestående en art, at eftertiden burde have et billede deraf.

Hans Lund.

Chr. Jepsen, Bylderup

Den 16. maj 1966 døde gartner Chr. Jepsen i Bylderup efter nogen tids tiltagende svaghed. Med ham mistede Sprogforeningen et af sine mest interesserede og virksomme tilsynsrådsmedlemmer. Det er ikke for meget sagt, at arbejdet for Sprogforeningen og for forsamlingshuset, der fik navnet »Slogsherredshus«, for ham blev en livsopgave. Det blev, takket være hans nidkære arbejde, et centralt samlingssted for hele egnen, og ingen var gladere end Chr. Jepsen, når fremmødet var godt og stemningen god i det kære hus. Det var en stolt dag for ham, da det kunne fejre indvielsen i ny udvidet skikkelse, og navnlig var det ham en stor glæde at deltage i de traditionelle efterårsmøder og deres tilrettelæggelse, en årlig tilbagevendende begivenhed.

Chr. Jepsen blev født den 13. august 1889 i Vollerup, hvor faderen, Andreas Detlev Jepsen var lærer. Det var et godt dansk hjem, men både udadtil og indenfor hjemmets fire vægge mærkedes naturligvis skyggen fra de prøjsiske ørnevinger og den tvang, der pålagdes udøveren af en skolegerning. I 1904, samme år, Chr. Jepsen blev konfirmeret, fik faderen da også en skrivelse fra skolemyndighederne med opfordring til at søge sin afsked. Hvad årsagen var, kunne der ikke herske tvivl om. Det var hans danske sindelag. Familien flyttede nu til Bylderup, hvor lærer Jepsen

købte et mindre landbrug på 16 tdr. land, for ved udbyttet af dette at kunne supplere den lille pension, man havde givet ham.

Efter konfirmationen kom Chr. Jepsen fire år i gartnerlære i Padborg, og efter udstået læretid rejste han på fagets vegne og for sin videre uddannelses skyld både i Norge og Tyskland. Som det naturglade menneske, han var, blev disse rejser en stor oplevelse for ham; men efter et højskoleophold meldte militærtjenesten sig, og han måtte tre år gøre tjeneste i en tysk garnison i Kiel. Og kort tid efter, at han i 1913 havde begyndt sin egen virksomhed i Bylderup, brød krigen ud i 1914, og han måtte gøre den første verdenskrigs fire år med. Det var ham en stor glæde, at han kom til at gøre tjeneste som sanitetssoldat. Han ville hellere, som der er blevet sagt om ham, være med til at hjælpe andre, være med til at gøre godt i stedet for ondt.

Han vendte tilbage fra krigen i november 1918 og fortsatte nu sin virksomhed som gartner med bopæl i det fædrene hjem, hvor han fik sit virke helt til sin død. Flittig og grundig som han var, blev han afholdt af en stor kundekreds. Og mange kom til at nyde godt af hans sans for skønhed og glæde ved farver. Men en stor del af hans fritid viede han arbejdet i forsamlingshuset. »Slogsherredshus« var blevet indviet i 1911, men nu blev der gjort en ny indsats op mod genforeningen. Det blev festlige dage for Chr. Jepsen, der allerede i de unge år, efter at faderen blev tvunget til at opgive sin skolegerning, havde aflagt det løfte, at han ville tjene den danske sag. Men han var også med i det udvidede arbejde efter genforenin-

gen. Det gælder navnlig arrangementet af de årlige efterårsmøder, der straks fik så god tilslutning, og som medlem af Sprogforeningens tilsynsråd blev det ham en kær forpligtelse at være med i dette arbejde. Helt til det sidste glædede han sig til at være med til det udvalgmøde, hvor efterårsmøderne, som Sprogforeningen og Skoleforeningen indbyder til, blev tilrettelagt.

For den indsats, Chr. Jepsen har øvet, fortjener han både anerkendelse og tak. At arbejde for danskheden var hans hjertesag. At han i så henseende havde betydet meget, viste det store følge, der fulgte ham til graven. Hans fortjenester var med rette blevet værdsat og belønnet med et ridderkors.

Morten Kamphövens.

F. Bogholder

Johan Skov, Aabenraa

Den 23. december 1965 døde pludselig og uventet mangeårig bogholder ved dagbladet »Hejmdal«, Johan Skov. Han blev født i Aabenraa den 23. august 1896 som søn af auktionator Johan Skov, tog mellemskoleeksamen ved den stedlige realskole og kom derefter i lære på »Hejmdal«s kontor, hvor han gennem de mange år har haft sin gerning, kun afbrudt af årene under den første verdenskrig. Hans eksamen berettigede ham til at gå på officerskursus for derefter at blive udnævnt til reserveløjtnant, men det var Skov aldeles ikke ude om. Han meldte sig ikke og modtog derefter uden at kny den røffel, forsømmelsen indbragte ham.

Johan Skov var en udpræget trofast og pligtopfyldende personlighed. Som sådan oplevede han det patriarkalske forhold, der bestod mellem »Hejmdal«s udgiver H. P. Hanssen og bladets forskellige medarbejdere, — først mange år sammen med bogholder J. Köcks, og efter dennes død som hans efterfølger.

På denne post kom Skov i forbindelse med mange mennesker overalt i landsdelen, hvilket bidrog til, at han fik et udbredt kendskab til mange forhold. Og her udførte han et stort fortjenstfuldt arbejde, som kom bladet »Hejmdal« og senere dets trykkeri tilgode.

Mellem ham og redaktionen af Sprogforeningens Almanak bestod der gennem årene et godt og værdifuldt samarbejde, og Skovs store kendskab til egne og mennesker er i høj grad kommet den gamle almanak tilgode. Dertil kom det store arbejde, han udførte med dens ekspedition og meget andet, der skal gøres, inden den kommer læseren ihænde.

Det skylder redaktionen ham en stor tak for, og den vil bevare mindet om en god og trofast medarbejder.

Morten Kamphövener.

Aage Schmidt, »Faarkrog«

Onsdag før påske, den 6. april 1966, døde Aage Schmidt. Han var født den 17. april 1879, søn af en af Københoveds stoute bønder, P. M. Schmidt, hvis kendingsnavn landsdelen over var »Per Smej«. Moderen, Kirsten Marie, var søster til dyrlæge Gram, Kø-

benhoved. Han voksede op i den lille gård »Blaabjælk« vest for byen. Flere forældre i Københoved ville ikke sende deres børn i den tyske skole, men sørgede for hjemmeundervisning ved en dansk lærerinde. En privatskole, som havde været i gang i en årrække, blev forbudt, og i 1878 påbegyndte man på »Blaabjælk« hjemmeundervisning for børnene og nogle få børn fra andre hjem. Jeg ved ikke, om Aage Schmidt opnåede at gå i denne hjemmets egen skole, men der er næppe tvivl om, at den har været med til at præge hans tidligste barndom. Efter endt skolegang i den tyske skole kom Aage Schmidt på

Skibelund Efterskole og senere på højskole og Tune Landbrugsskole. Der var på den tid i Københoved — som det forresten har været til den dag i dag — en del meget interesserede danske mænd, der jævnligt kom sammen for at diskutere de nationale, folkelige og politiske forhold i landsdelen. En af dem var Per Smej, og Aage

Schmidt har allerede som dreng i en tidlig alder haft lejlighed til at høre på disse mænds samtaler.

Et af de spørgsmål, som i 80'erne satte de unge nordslesvigere på en hård prøve, var, om man skulle springe tysk soldat. — Aage Schmidts ældre brødre var med Per Smej's fulde billigelse flyttet til Danmark, men på initiativ af bl. a. H. P. Hanssen, Kloppenborg Skrumsager m. fl. blev strømmen vendt, og Aage Schmidt meldte sig til soldatertjenesten, hvad hans fader nu var kommet til at anse som det rigtige. Efter endt soldatertid i Posen og yderligere praktisk uddannelse købte Aage Schmidt i 1907 gården »Faarkrog«. Samtidig hjemførte han Margrethe Lorenzen fra Stenderup som sin hustru. Man begyndte nu på enen at lægge mærke til den dygtige og interesserede bonde på »Faarkrog«, og i 1920 valgtes han til formand for Skodborg mejeri. Samme år valgtes han ind i bestyrelsen for den rekonstruerede mejeriforening for Nordslesvig, som hans far havde været formand for fra 1910 til sin død i 1919.

Aage Schmidt blev medlem af Den nordslesvigske Landboforenings bestyrelse og formand for Skodborg Sparekasse, men det blev dog særlig indenfor mejeribrugets organisationer han blev landskendt. Han fik sæde i De samvirkende jyske Mejeriforeningers bestyrelse, og da han i 1936 blev formand for Sønderjydsk Mejeriforening, indvalgtes han også i De danske Mejeriforeningers Fællesorganisations bestyrelse og besatte flere pladser i denne forenings udvalg. I 1946 valgtes han til formand for Sønderjydsk Smøreksporforening i Vojens, som hans far havde været med til at oprette i 1905. Også inden for Andelsbankens område har Aage Schmidt ydet en betydelig indsats, og det var på hans initiativ, at Andelsbankens afdeling blev oprettet i Haderslev, hvis formand han blev.

Men også udenfor det landøkonomiske og andelsmæssige område har Aage Schmidt ydet en værdifuld indsats. Han var i mange år kasserer for »Landeværnet«, og i 1931 blev han medlem af bestyrelsen for Laanekassen for Sønderjylland og var som sådan med til at gennemføre mange af de meget store saneringsforanstaltninger, som krisetiden medførte, og mange sønderjyske landmænd har takket Aage Schmidt for den hjælp, der med hans kloge og indsigtfulde bistand blev ydet for at redde gården for familien.

Når Aage Schmidt indenfor de mange ovenfor nævnte områder kom til at spille så stor en rolle, så skyldes det ikke alene hans dygtighed som landmand og hans betydelige indsigt i de forskellige økonomiske forhold, men i en ikke ringe grad hans mange gode menneskelige egenskaber. Aage Schmidt var skarp i sin kritik, men

aldrig personlig. Han var en forhandlingens mand, men gik aldrig på akkord med noget, han mente var forkert. Med et meget stort personalkendskab inden for landbruget — særlig her i Sønderjylland, og med en enestående evne til med lune at dreje en samtale i den ønskede retning, opnåede han at overvinde mange vanskeligheder.

Ud fra det faste ståsted i livets forskellige forhold, som hjemmet i »Blaabjælk« havde givet ham, og som han sammen med sin kone førte videre i deres hjem, kom han som få til at yde en indsats på de forskellige områder.

Han har været Sønderjylland en god søn.

Johs. Jensen.

Landmand.

Mads Hansen, Favstrup

Den 22. juni 1966 døde landmand Mads Hansen, »Guldbergs Have«, Favstrup ved Christiansfeld, 73 år gammel.

Mads Hansen fødtes på »Guldbergs Have« den 26. marts 1893. I faderens tid hørte der en smedie til ejendommen, men efter at Mads

Hansen havde overtaget ejendommen, koncentrerede han sig om landbruget, som han drev solidt og dygtigt. Det var dog først og fremmest hans deltagelse i det nationale arbejde, der gjorde ham kendt på Christiansfeldegnen. I de unge år var det Sprogforeningen og Skoleforeningen, han gjorde et fortjenstfuldt arbejde for. Men også ungdomsarbejdet havde hans interesse, og han var tillige et virksomt medlem af 10. juli-komiteen, der forestod de årlige genforeningsmøder i Christiansfeld. Politisk sluttede Mads Hansen sig til partiet Venstre, og i mange år — indtil han trak sig tilbage for at give plads for

ynge kræfter — var han medlem af Tyrstrup-Aller Venstrevælgerforenings bestyrelse.

Mads Hansen havde sine meningers mod, og han kunne til tider udtrykke sig i skarpe vendinger. Men der stod respekt om hans person, fordi man vidste, at man i et og alt kunne stole på hans ord,

og fordi man følte, at hans standpunkter var dikterede af hans kærlighed til fædrejord og fædrearv. Han overleves af sin hustru, Margrethe Hansen, født Nissen. Ægtefællerne havde ingen børn.

N. P.-H.

F. Paulsen

Peter Paulsen, Skærbæk

Den 28. november 1963 afgik Peter Paulsen, Skærbæk, ved døden. Han blev 77 år.

Peter Paulsen var født i Øster Gasse, hvor han overtog ejendommen efter forældrene. Forholdsvis tidligt overdrog han gården til sin ældste søn, Christian, da offentlige tillidshverv efterhånden lagde beslag på al hans tid. Han flyttede herefter til Skærbæk.

Som ung måtte han som så mange andre sønderjyder på Vestfronten kæmpe for en sag, der absolut ikke var hans, tværtimod. Den gode danske påvirkning, han havde modtaget i sit hjem og gennem skoleophold i »det gamle land«, havde præget ham for livet, og hjemme i sit sogn og på sin hjemegn traf man ham tidligt blandt de forreste, der kæmpede for danskhedens sag.

Han kom som ganske ung mand ind i kommunalt arbejde og blev allerede før genforeningen kommuneforstander i Øster Gasse. Senere blev han medlem af det første danske sogneråd i Skærbæk, og han sad nu en lille menneskealder i sognerådet — de sidste 17 år som formand. I 1954 trak han sig tilbage. I 1945 var han tillige blevet sognefoged — en stilling, som han beholdt indtil sin død.

Også skolespørgsmål interesserede ham levende, og gennem en menneskealder virkede han i bestyrelsen for Skærbæk private real-skole, de sidste år som formand.

Det vil føre for vidt at omtale alle Peter Paulsens mange tillidshverv, men det skal nævnes, at hans store indsats for den hjemstavn, der stod hans hjerte så nær, ikke forblev upåagtet. To år før sin død blev han udnævnt til ridder af Dannebrog.

Med Peter Paulsen er en af Vestslesvigs gode sønner gået bort, og vi, der kendte ham, mindes ham med taknemmelighed, som en mand, der evnede at få tingene til at glide i et behageligt klima, hvor der også var plads for andres meninger.

Helst mindes vi ham i vennelag, hans kloge og rammende bemærkninger, hans væld af citater fra den tyske udlændighedstid, som han trofast bevarede i sit hjerte, og frem for alt hans rige lune og varme medmenneskelige forståelse.

J. Kortsen.

Ejnar Hansen, »Bjørnekær«

Ejnar Hansen, Hjerting ved Rødding, døde den 1. oktober 1965. Han var født den 5. april 1900 på gården »Bjørnekær«, som hans far den gang ejede. Efter forskellige lærepladser, højskole- og landbrugsskoleophold, overtog han slægtsgården i 1923 efter faderens tidlige død. Som ung levede Ejnar Hansen også stærkt med i det nationale arbejde. Han var således blandt initiativtagerne til stiftelsen af »Det unge Grænseværn«. Og i en lang årække var han formand for Danske Samfund i Hjerting. Men hans lederevne og organisationstalent blev dog i hans manddomsår navnlig taget i brug i det landbrugsfaglige og partipolitiske arbejde. Allerede i 1939 afløste han gdr. Nicolaj Ludvigsen, København, som formand for Den nordslesvigske Landboforening, et hverv, han røgtede med megen dygtighed til sin død. Senere blev han

formand for Jydsk Andels Foderstof-forretning, Foreningen af jyske Landboforeningers Maskinudvalg og Andelsbanken i Røding. Han var formand for landboorganisationernes store bygningskompleks »Axelborg« på Vesterbro i København.

Fra 1946—58 var han formand for Hjerting sogneråd. I 1951 blev han formand for Røddingkredsens Venstre, en opgave, han varetog på en god måde indtil 1957, da han valgtes til medlem af Folketinget, hvor han sad til 1964. — Men de her nævnte er kun et lille udsnit af de mange poster i offentlighedens tjeneste, der blev Ejnar

Hansen betroet, og som han røgtede på en særdeles god og samvittighedsfuld måde.

Alligevel fik han tid til at passe gården »Bjørnekær« sådan, som tiden og udviklingen bød. Markbrug, bygninger, tekniske anlæg og maskiner blev bestandig ført a jour med de hurtigt ændrede vilkår sådan, at gården ved hans død fremtrådte som en helt moderne, dansk bondegård.

Ejnar Hansen overleveres af sin hustru, Helga Hansen, født Wind, datter af fhv. gårdejer Peter Wind, Vimtrup, samt to sønner og to døtre.

Georg Nissen.

Andreas Hollensen, Skodborg

Direktør Andreas Hollensen blev født den 25. december 1881 i Broager, som søn af teglværksejer Andreas Hollensen og hustru, Margrethe f. Sibbesen. Han døde den 6. juli 1965 i Skodborg. Hans hustru, Cathrine f. Kruhl, datter af kroejer Chr. Kruhl, Skodborg Vesterkro, døde den 6. oktober 1955.

Andreas Hollensen kom til Skodborg 1905 som bestyrer for Skodborg Korn- og Foderstofforretning, der var en filial af P. Lauritsens forretning i Vejen. Forretningen omdannedes i 1922 til et aktieselskab med Hollensen som direktør. Under hans dygtige ledelse gennemgik forretningen en solid og jævn vækst. Den klarede de vekslende konjunkturer og blev anset i vide kredse, ikke mindst på grund af Andreas Hollensens indsigt og smukke menneskelige egenskaber; han var en reel og redelig mand, der baserede sin virksomhed på et tillidsforhold til sine kunder, og det var gensidigt. Men også på andre områder blev han en førende personlighed. Således skal det nævnes, at han var medlem af vælgerforeningens tilsynsråd, formand for Skodborg Forsamlingshus og for venstrevælgerforeningen i sognet. Endvidere formand for menighedsrådet i Skodborg og formand for den første skolekommission efter genforeningen. Som sådan gjorde han en betydelig indsats for den

danske skoles position i sognet. Hans interesser spændte vidt. Og han tjente sit land som den helhjertede mand, han var, på de poster, han blev betroet. Han var meget interesseret i Sønderjyllands historie og havde en betydelig viden i så henseende. Som medlem af Skodborg sogns Hjemstavnskreds nød man godt af hans viden og initiativ, da sognets historie i 1947 blev skrevet.

Hans minde vil bevares både som den reelle og pålidelige forretningsmand og som den, der med iver og lyst gik op i det nationale og folkelige arbejde i vor landsdel. H.

Hans Knudsen, Augustenborg

Missionær Hans Knudsen fødtes den 13. februar 1879 i Råde, Øsby sogn, og kom som 22-årig 1901 til at virke som missionær på Als, hvor han antoges af Indre Mission. Han tog ophold i Tandsløt, og herfra udgik hans lange og besværlige rejser til Als og om-

egnen på cykel. Fra 1904 tog Knudsen ophold i Øsby, indtil han i 1909 atter flyttede til Als, denne gang Augustenborg, hvor han fortsatte med missionsarbejdet til 1919, dog afbrudt af sin indkaldelse i verdenskrigen 1914—18. 1919 overtog han sit fødehjem. I 1938 flyttede han igen til Als. Med Augustenborg som bopæl optog han igen missionsarbejdet.

Det blev dog ikke alene denne gerning, han øvede. Det nationale arbejde lå ham stærkt på sinde, og omkring genforeningen øvede han en stor indsats på rejser og holdt foredrag nord som syd for grænsen for at vække landsdelens befolkning. En

særlig dyb interesse nærrede han for Sydslesvig. Med varme og styrke talte han om forholdene dér. Det glædede ham meget, at danskheden syd for grænsen kunne sammenhold og styrke.

Som god konservativ mand fulgte han partiets arbejde og sås til alle møder og fester. Knudsen dekoreredes for nogle år siden med dannebrogsmændenes hæderstegn, en velfortjent anerkendelse.

Han døde den 27. marts 1966, og med ham er en af de trofaste sønderjyder gået bort, men mindet om ham og hans gerning vil stadig leve.

Hans Lind.

F. Lindemann

Jeppe Madsen, Roost

Den 18. april 1966 døde Jeppe Madsen, Roost, i en alder af 77 år. Jeppe Refsing Madsen blev født den 7. august 1888 som søn af gårdejer Peter Madsen, ejeren af »Roostgård«, gården med de gamle historiske minder. Her fødtes 1625 Hans Rostgaard som søn af selvejerbonden Ove R. og Kirsten Benneke. Han har som helten fra Kronborg indskrevet sit navn i historien; hans søn var geheimearkivar Frederik R.

Jeppe Madsen voksede op i et hjem, præget af flid og nøjsomhed, men også på en tid, da der var gode økonomiske vilkår for landbrugserhvervet. Det var et kærnedansk hjem, og Peter og Else Madsen, der var medstiftere af Bovlund frimenighed, sørgede for, at deres børn blev fortlørlige med dansk sprog og kultur gennem privat undervisning i hjemmet. Jeppe Madsen blev elev på Hejls Efterskole og senere hos Rasmus Nielsen på Særslev Højskole, for derpå at søge teoretisk uddannelse på Tune Landbrugsskole.

Han blev som ung mand indkaldt til militærtjeneste ved et garderegiment i Berlin, men under en kejsermanøvre i Østprøvsen blev han ramt af en ondartet tyfus-sygdom, hvis følger han aldrig overvandt, men det blev også årsagen til, at han slap for krigstjeneste under den første verdenskrig. Ved krigens afslutning overtog han fødegården og holdt bryllup med Margrethe Enemark fra Høgelund. De byggede et hjem op, som var præget af, at de begge kom fra slægter, hvor den danske sag blev holdt i hævd og ære.

Men for en landmand var der efter krigens udmarvning af jorjerne og kvægbruget mange problemer og opgaver at tage stilling til. Senere kom kriseårene til, og mange store gårde måtte stride for

at holde tilliggendet samlet, nogle endog forgæves, så det kun var muligt at indfri gældsforpligtelserne ved jordsalg til udstykning. I mange sønderjyske hjem skabte det en bitterhed, som Jeppe Madsen fik sin part af.

Det er forståeligt, at det offentlige liv måtte lægge beslag på hans evner. Han var i flere perioder medlem af Arrild sogneråd, medlem af Skatterådet for Tønder amt, og mange år formand for den stedlige venstreforening. Endelig var han et interesseret medlem af Skole-, Grænse- og Sprogforeningen.

Jeppe Madsen overleves af sin hustru, Margrethe Madsen, der i en årrække var formand for Den nordslesvigske Kvindeforening og nu har sit hjem ved siden af gården, hvor den yngste søn, Anders, har overtaget driften. Den ældste søn, Peter, er ansat som konsulent ved Haderslev Amts Landboforening. J. L.

J. P. Lorenzen, Stubbæk

Den 27. april 1965 døde fhv. mejeribestyrer J. P. Lorenzen pludselig og uventet i sit hjem i Stubbæk, 76 år gammel. Dermed er det sidste kløverblad, den sidste af brødretrækloveret Lorenzen, gået bort. Hans brødre var domæneforpagter Jørg. Lorenzen, »Rønhave«,

og mejeribestyrer Lorenzen, Bredebro. J. P. Lorenzen blev født på »Egen Mølle« ved Ketting, hvor faderen var snedkermester. Mejerivæsenet lærte han på Ketting mejeri, og efter et besøg på Frederiksborg Højskole fortsatte han sin uddannelse på flere mejerier, indtil han 1911 blev bestyrer af »Fionia«-kærnestationen i Aarøsund, en virksomhed der var oprettet for at undgå smørtolden. Denne virksomhed ledede han i otte år, for derefter at overtage bestyrerposten på Stubbæk mejeri, som han med stor dygtighed ledede til 1950, da det standse driften for at gå op i Centralmejeriet i Aabenraa.

Han og hans hustru, der døde for fire år siden, blev boende i Stubbæk. Her var han optaget af arbejdet i sin have, i sin frugt-

plantage og i den fårefarm, han havde oprettet. Som anerkendt frugtavlervar han medstifter af Gartnerne Salgsforening i Aabenraa. Som udgået fra et godt nationalt hjem lå den nationale sag ham stærkt på sinde. Trofast og stilfærdig, som han var, svigtede han sjældent møderne i forsamlingshuset, og han var en flittig deltager i de større møder i landsdelen. I en årrække var han næstformand i Grønseforeningen for Aabenraa amt.

Ægteparret Lorentzens eneste søn er lærer J. P. Lorentzen, Elstrup ved Guderup på Als. —r.

F. Jess.

A. K. Jessen, Rømø

Den 23. juni 1966 afgik pludselig og uventet tidligere lærer og sognerådsformand A. K. Jessen, Bolilmark på Rømø, ved døden. Anders Korsgaard Jessen var rømøbo, eller, som det almindeligvis hedder, rømisser. Han blev født den 6. september 1894 i Juvre, hvor faderen var smed og landmand.

Som ung mand fik han lyst til at optage en gerning som lærer, kom på seminariet i Ekerneførde, vel nok for, ligesom det for øvrigt var tilfældet for Claus Eskildsens vedkommende, at undgå tysk påvirkning fra seminariet i Tønder. Da krigen udbrød 1914, blev han indkaldt og gjorde den med gennem fire år. Efter at have fuldført sin uddannelse med det formål at tage en gerning op i den danske skole, blev han enelærer ved Toftum skole og virkede her gennem 40 år, anerkendt og afholdt som en dygtig pædagog. Det lå lige for, at hans evner blev taget i brug på anden vis.

Gennem 32 år var han medlem af sognerådet, den længste tid som rådets formand, og i denne egenskab gjorde han sin føde store tjenester. Det gælder ikke mindst arbejdet med opførelsen af den nye statsfiskerihavn og de opgaver, der meldte sig efter at Rømø-dæmningen var blevet bygget, og som han som indsigtfuld kommunalmand fik med at gøre.

Nævnes bør også hans varme nationale interesse. Blandt flere andre hverv, der i tidens løb blev overdraget ham, skal nævnes formandskabet for forsamlingshuset og for Danske Samfund, et arbejde, han var stærkt optaget af og som medførte, at han blev leder af det nationale arbejde på øen. Skolegerningen opgav han, da han faldt for aldersgrænsen, og ved de kommunale valg 1962 trådte han tilbage som sognerådsformand. For den indsats, han havde øvet, blev han hædret med ridderkorset.

Han efterlader hustru, to sønner og en datter. Det var en særlig oplevelse for ham som DSK-medlem, da han sammen med sin hustru i fjor aflagde et besøg på krigsskuepladserne i Belgien og Frankrig.

H. M. J.

Fester Staugaard, Torp

Da budskabet om Fester Staugaards død den 3. august 1966 kom, blev der sørget i mange hjem. For mig lød en linje af Grundtvig i mine øren: »Opklaret gang i ædle fædres spor«, sådan havde Festers liv og levned været, et liv i trofasthed, trofast var han mod sine

venner, trofast mod sin æt, sit fædreland og modersmål, mod alt hvad der var dansk, og som tillidsmand for Sprogforeningen og for Skoleforeningen. Trofast var han i sin røgt af de hverv, man havde betroet ham. Få skatterådsmedlemmer røgtede mere samvittighedsfuldt deres hverv. Han var desuden formand for Uge Andelsmejeri, indtil dette for nogle år siden nedlagdes, og Urnehovedselskabet, af hvis bestyrelse han var medlem, havde hans særlige interesse og kærlighed. I al Fester Staugaards gerning sporedes en påvirkning fra hans forfædre på mødrene og fædrene side. Han blev født i Nørballe den

9. februar 1889. Hans slægt havde dybe rødder i Lundtoft herreds gamle bondeætter, fra de hedengangne ætter vi alle har vor rod i.

1819 kom en ung mand, en Jørgensen fra Staugaard ved Sønderborg, og overtog en større ejendom, en fæstegård under Graasten gods, en udflyttergård, som ved udskiftningen af Bovrup by var blevet lagt i udmarken vest for Brokbjerg, hvor det meste af arealet var skov og krat. For at bøde på de dårligste skifter, nedlagdes Bovrups eneste kongelige bol, hvis jorder ekstra deltes og tillagdes disse skovbol.

Her på disse delvise udmarker lagde Fester Staugaards fædrene slægt deres kræfter i. Den første Jørgensen gav sine efterkommere tilnavnet Staugaard, så dette blev slægtsnavn. Omkring 1880 bejlede en efterkommer af Staugaardene i Bovrup til Lene Festersen i Nørballe, og med hende fik han hendes fødegård, da hendes fader, Hans Chr. Festersen, Felsted sogns mest ansete mand, kun havde 3 døtre og ingen sønner, Hans og Lene Staugaard blev Festers forældre, og sammen med to ældre brødre, Hans og Jørgen, voksede han op her i Nørballe under påvirkning af både forældre, bedsteforældre og den øvrige slægt, og Festersen-slægten var vidt forgrenet, strakte sig fra »Lillehave« ved Stubbæk til Festersens gård på Tastebjerg (opr. Taterbjerg), og videre til Traasbøl og andre byer.

Fester Staugaard havde på gården i Torp, »Katrinegård«, et indrammet digt hængende på sin væg, med overskriften »Et trekløver«. Dette trekløver bestod af Festers morfar, H. C. Festersen, Jørgen Hansen i Slyngsten og Peter Thaysen i Traasbøl, en fætter til H. C. Festersen. Det var først og fremest musikken, som samlede disse uadskillige venner. Men de to første havde også en poetisk åre, og ved given lejlighed red de deres pegasus — i øvrigt var Jørgen Hansen en ivrig gransker af teologiske skrifter.

De tre brødre, Hans, Jørgen og Fester, blev hver for sig en god støtte for danskheden i Lundtoft herred. Hans arvede sin moster og onkels gård i Tombøl, da ægteparret var barnløst. Jørgen overtog fædrenegården, og Fester købte »Katrinegård« ved Torp i Ensted sogn efter at være blevet gift med Helene Iversen fra Svejrup, hvorved han også kom ind i den gamle Iversen-slægt fra selvejergården i Felsted. Hun fulgte sin mand i døden en måned efter hans bortgang, den 6. september.

Thomas Kaufmann.

Mads Krab, Haderslev

Den 4. juni 1966 døde rentier Mads Krab, Haderslev, uden forudgående sygdom. Mads Krab var født i Maugstrup den 10. april 1880 og blev således 86 år gammel. Allerede i de unge år var han flyttet til Haderslev, hvor han startede en vognmandsforretning, som

han drev med energi og dygtighed, indtil han i 1916 blev indkaldt til krigstjeneste under den første verdenskrig. Efter genforeningen, der blev den store nationaloplevelse for Mads Krab, startede han en brændselsforretning i Haderslev. Med den energi, han lige til det sidste var i besiddelse af, gjorde Mads Krab sig snart bemærket indenfor det danske foreningsliv i Haderslev.

Da de dansksindede sønderjyske krigsdeltagere startede deres foreninger, meldte Mads Krab sig straks under fanerne, han blev medlem af Haderslev-afdelingens bestyrelse, og i mange år — lige til sin død — var han Haderslev-afdelingens initiativrige formand. I en meget lang årrække var han medlem af bestyrelsen for den konservative vælgerforening for Haderslev og omegn, og da han i 1958 nedlagde kassererhvervet, udnævntes han til foreningens æresmedlem. — Da Haderslev Bys Grundejerforening startedes i 1922, sluttede Mads Krab straks op i rækkerne, i 1934 blev han medlem af bestyrelsen, i 1952 næstformand og i 1958 formand, et hverv, han med aldrig svigtende interesse beklædte til sin død.

Mads Krab var også med i den kreds af danske Haderslev-borgere, der genindførte afstemningsfesterne 10. februar, som i en lang årrække kun havde været holdt som mindre foreningsfester, og ved festerne bidrog han gerne til underholdningen enten ved at fortælle oplevelser fra krigsårene eller ved at synge en af de gamle viser, han havde lært i ungdomstiden. Mads Krab var til sin sidste dag virksom og fuld af energi. Hans kendte skikkelse vil blive savnet i bybilledet af Haderslev.

N. P.-H.

Inger Sofie Friis, Fjelstrup

Inger Sofie Friis, Fjelstrup, født den 21. februar 1883 Stubbom, som datter af gdr. Hans Jakob Krog, døde stille og roligt den 11. august 1965, på en af årets skønneste sommerdage, efter et langt og lykkeligt liv sammen med fhv. gdr. Jørgen Friis. Inger Friis levede hele sit liv for og i Sønderjylland, stærkt optaget af det nationale og folkelige. Hun var et velbegavet og interessant menneske, som kunne deltage i diskussioner af mange forskellige slags. Der var mange, som gerne ville føre en samtale med Inger Friis, både gamle og unge kunne hun forstå at snakke med.

Under den første verdenskrig, hvor Jørgen Friis var indkaldt fra 1915—1918, måtte Inger Friis, som så mange andre sønderjyske kvinder, selv tage vare på gårdens drift og trivsel. Stor var glæden så, da genforeningen oprandt i 1920.

Som ganske ung pige, 17 år, var hun på Brahetrolleborg Højskole, nu Korinth Landbrugsskole, og der imponerede hun både lærere og elever ved at kunne magte det danske sprog fejlfrit, efter kun at have gået i tysk skole. Senere kom hun på Askov Højskole, tog der delingsføreruddannelse hos Ingeborg Appel og havde derefter stor fornøjelse af at lede gymnastikken for de unge piger i Anslet forsamlingshus. Ungdomsarbejdet og gymnastikken blev ved med at interessere Inger Friis lige til de sidste år. Ligeså var hun sammen med sin mand trofast deltager i de månedlige møder i forsamlingshuset. I kirken havde ægteparret deres faste pladser, og mange søndage har deres pladser ikke stået tomme. Nu hviler hun på den kønne kirkegård i Fjelstrup. En god dansk, virksom kvinde er gået bort, og en tom plads står tilbage i hjemmet og mange andre steder, hvor Inger Friis færdedes og fyldte en plads i åndelig forstand.

I. B.

Friedrich Christiansen, Flensborg

Den 20. november 1965 døde pludselig og helt uventet formanden for SSF og SSV for Flensborg bys distrikt, fhv. forsikringsinspektør Friedrich Christiansen. Christiansen blev født den 8. april 1891 i Solderup, Tønder amt. Indtil 1914 var han ansat som 1. karl på nogle større gårde på Tønder- og Jejsingegnen. 1910 blev han gift med Sophie Christiansen, født Urban. Fra 1914 til 1918 var han

med i 1. verdenskrig, hvor han blev såret 2 gange. 1919 flyttede familien Christiansen til Timmersickmark, Flensborg amt, på en hedegård, hvor ægteparret har gennemgået mange vanskeligheder og haft det meget hårdt. 1930 måtte Christiansen sælge gården og begynde fuldstændig forfra. Han blev ansat ved »Nova«-livsforsikring, hvor han blev en skattet medarbejder, og hvor han avancerede til inspektør. Her blev han, til han faldt for pensionsalderen. Men han var ikke en mand, der sådan kunne sætte sig til ro. Han søgte sig nogle bibeskæftigelser, og her blev han bl.

a. kendt som »julemand«, idet han indkasserede penge til Union Banks julesparekasse.

Men først og fremmest viede han sine kræfter det danske arbejde, idet han som mangeårig formand for 10. distrikt udøvede en stærk indsats i sit distrikt, hvor han ikke kun var formand, men ved siden af indkasserede en stor del af distriktets medlemsbidrag og gik rundt med indbydelser etc. Hans minde vil blive bevaret i taknemmelighed og ærbødighed.

S F og V

Regering og Folketing

Ministeriet: 18 socialdemokrater.

(Folketingsvalget den 22. september 1964).

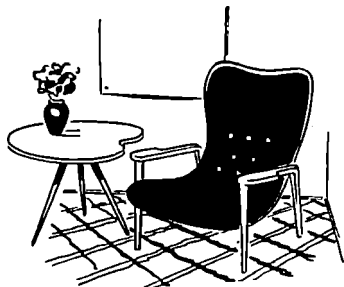
Statsminister	Jens Otto Krag
Udenrigsminister	Per Hækkerup
Finansminister	Henry Grünbaum
Forsvarsminister	Victor Gram
Justitsminister	K. Axel Nielsen
Kirkeminister	Bodil Koch
Kulturminister	Hans Sølvhøj
Undervisningsminister	K. B. Andersen
Indenrigsminister	Hans Hækkerup
Økonomiminister	Ivar Nørgaard
Landbrugsminister	Chr. Thomsen
Fiskeriminister	Jens Risgaard Knudsen
Boligminister	Kaj Andresen
Socialminister	Kaj Bundvad
Arbejdsminister	Erling Dinesen
Handels- og markedsminister ...	Tyge Dahlgaard
Minister for offentlige arbejder ..	Kaj Lindberg
Minister for Grønland	Carl P. Jensen

Folketingsvalget den 22. september 1964

Valgdeltagelse 85,5 procent.

Socialdemokratiet	1.103.667 st.	76 medlemmer
Venstre	547.770 »	38 »
Konservative	527.798 »	36 »
Socialistisk Folkeparti	151.697 »	10 »
Radikale Venstre	139.702 »	10 »
De uafhængige	85.756 »	5 »
Retsforbundet	34.258 »	0 »
Kommunister	32.390 »	0 »
Dansk Samling	9.747 »	0 »
Slesvigsk Parti	9.274 »	0 »
Fredspol. Folkeparti	9.070 »	0 »
Udenfor partierne	255 »	0 »
	<hr/>	
	2.631.384 st.	175 medlemmer

Har De en HYGGEKROG

hvor De rigtig kan slappe af efter dagens arbejde? Hviler De ordentlig i Deres **SENGE**, og giver Deres øvrige møbler Deres sind ro og hvile? Det er meget vigtigt i vor forjagede tid at have et harmonisk sted at trække sig tilbage til.

Nybro 10 . Aabenraa . Telefon (046) 2 24 20

NIELS A. NIELSEN & SØN

Farve- og tapethandel

Ramsherred 10 . Aabenraa . Telefon 23128

Indeh. H. H. Nielsen

... altid noget nyt på tapetet

Moderne **BRILLER** leveres efter lægerecept

Leverandør til sygekassen

Carl A. Lassen

Urmager og guldsmed

Nørreport 20 . Aabenraa . Telefon 2 30 58

STEMMETAL I NORDSLESVIG

Valgdeltagelse 85,5 procent.

Socialdemokratiet	47.558	stemmer
Venstre	25.498	»
Konservative	24.836	»
Slesvigsk Parti	9.274	»
Radikale Venstre	5.394	»
De uafhængige	3.130	»
Socialistisk Folkeparti	2.216	»
Retsforbundet	2.193	»
Dansk Samling	604	»
Kommunister	403	»
Fredspol. Folkeparti	000	»
	121.106 stemmer	

VALGT I NORDSLESVIG

Socialdemokrater	P. Gorrsen, Jens Bladt, Andreas Hansen, Fr. Teichert
Venstre	Simon From, Johan Phillipsen.
Konservative	Poul Schlüter, Mads Eg Damgaard.
Radikale Venstre	J. P. Jensen.

Alt i landbrugsinventar

Speciale: staldindretning.

Eneforhandling af „NAGBØL”

Dansk Maskinoplæg $\frac{A}{S}$

Aabenraa . Telefon (046) 2 20 44

NORA plast ... **skridsikket fodtøj**

NORA-plast støvlen er landmandens støvle fordi den

- tåler syrer, olie og kemikalier
- er skridsikket på glatte gulve
- er let at rengøre både ud- og indvendig
- smitter ikke af på gulve og tøj

NORA FODTØJ

Generallimport: C. Borregaard Nielsen
Aabenraa . Telefon (046) 229 50*
Forhandlere over hele landet

Nationale foreninger og institutioner

SPROGFORENINGEN

Formand: fhv. højskoleforstander J. Th. Arnfred, Askov.

Ledelse: Gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysbildskov, fru gdr. Anne Marie Skau, Nygård, Øster Lindet, redaktør Morten Kamphövener, Aabenraa, rektor A. Fellberg Jørgensen, Aarhus.

Sekretær: Fru Edith Jakob Petersen, Folkehjem, telf. (046) 2 11 50.

Arsmødet afholdes sidste søndag i juni.

GRÆNSEEGNENS ARBEJDSUDVALG

Formand: Lærer Knud Nielsen, Bredebro, telf. 4 12 31.

Sekretær: Lærer Tage Madsen, Bylderup, telf. 6 21 27.

SKOLEFORENINGEN

Formand: fhv. højskoleforstander Hans Lund, Tanderupgård pr. Ribe.

Næstformand: Gårdejer Svend Christensen, Burkal.

Sekretær: N. Gotthardsen, Høgsbro, kasserer.

Arsmødet afholdes sidste søndag i juni.

GRÆNSEFORENINGEN

Kontor: Peder Skramsgade 5, København K., telf. (01) 11 30 63.

Formand: Direktør, cand. polit. E. Haunstrup Clemmensen, M.F., Hellerup.

Næstformænd: Direktør Fr. Heick, Viborg, M.F., landsdommer Fr. Thygesen, Viborg, landsretssagfører Knud Frederiksen, København.

Sekretær: Kontorchef, cand. jur. Anton Petersen.

DEN NORDSLESVIGSKE KVINDEFØRENING

Formand: Fru Anne Marie Refslund Poulsen, Bovlund pr. Branderup.

Næstformand: Fru Marie Thorup, Øster Lindet.

Kasserer: Fru Ellen Bjørn Hanssen, Haderslevvej 23, Aabenraa.

DET UNGE GRÆNSEVÆRN (D. N. U.)

Kontor: Kastanjeallé 24 a, Sønderborg.

Formand: Revallideringschef Sv. A. Hellesen, Sønderborg, telf. (044) 2 40 13.

Næstformand: Assistent frk. Astrid Due, Finsensvej 8 G., København F., telf. GO 89 38 y.

DANSK AMATØR TEATER SAMVIRKE

Formand: Inspektør Sven Møller Nicolaisen, Skoven, Jægerspris, telf. Kulhuse 82.

Sekretær: Viceinspektør Arne Aabenhus, Solbakken 10, Graasten.

Kasserer: Bogholder Bernt Hallgren, Sdr. Vedby Skovvej, Nykøbing F.

Landssekretariat: Postboks 5, Graasten, telf. 5 11 03.

UNGDOMSFORENINGERNE

Aabenraa amts hovedkreds:

Formand: Lærerinde fru Inger Petersen, Rinkenæs.

Kasserer: Højskolelærer Laurits Lysemose Hansen, Rønshoved.

(14 foreninger — 2881 medlemmer).

Aabenraa Andels- Svineslagteri

Telefon 2 39 23

Haderslev østeramts hovedkreds:

Formand: Lærer A. B. Keck, Bjerning, Haderslev.
Kasserer: Gårdejer Aksel Tang, Hytkjærgård pr. Marstrup.
(21 foreninger — 2.714 medlemmer).

Røddingegnens hovedkreds:

Formand: Gårdejer Kjeld Christensen, Tornum pr. Lintrup.
Kasserer: Gårdejer Kresten Gram, Kolsnaplund pr. St. Nustrup.
(12 foreninger — 2.240 medlemmer).

Sønderborg amts hovedkreds:

Formand: Gårdejer Nis Christensen, Havnbjerg.
Kasserer: Lærer Marius Knudsen, Blans.
(15 foreninger — 3.305 medlemmer).

Løgumkloster og omegns hovedkreds:

Formand: Lærer Johannes Larsen, Jejsing.
Kasserer: Lærerinde frk. Dorte Eskildsen, Ravsted.
(12 foreninger — 1702 medlemmer).

Skærbæk og omegns hovedkreds (for Tønder amts nordlige del):

Formand: Lærer H. E. Andreasen, Vodder pr. Frifelt.
Kasserer: Købmand Knud Hansen, Skærbæk.
(8 foreninger — 950 medlemmer).

K.F.U.M. OG K. I SØNDERJYLLAND

Haderslev-kredsen:

Kredsformand: Gårdejer Chr. Hansen, »Poulsgård«, Bramdrup, Haderslev.

Gram-kredsen:

Kredsformand: Købmand Aage Poort, Gram.

Aabenraa-Tønder-kredsen:

Kredsformand: Fuldmægtig Heine Trumpf, »Sønderhavbjerg«, Genner.

Sønderborg-kredsen:

Kredsformand: Missionær Birkelund Nielsen, Nordborg.

SØNDERJYDSK IDRÆTSFORENING

Formand: Førstelærer Sven Gammelgaard, Kollund.

Sekretær og forretningsfører: Fuldmægtig Gerh. Schmökel, Ahornvej 21, Haderslev.

Formand for skydeudvalget: Kaptajnøjntant P. J. Sundvang, Lupinvej 9, Sønderborg.

Formand for gymnastikudvalget: Gårdejer Claus Christensen, Lavensby pr. Nordborg.

Formand for folkedanseudvalget: Lærerinde frk. Ida Jensen, Sønderborg.

Formand for idrætsudvalget: Købmand Søren H. Schmidt, Randerup pr. Ballum.

Foreningen er delt i 5 hovedkredse. Formænd er:

Haderslev vesteramt: Inseminør Jens Chr. Nielsen, Rødding.

Haderslev østeramt: Seminarielektor Marius Ruls, Haderslev.

Aabenraa amt: Førstelærer Sven Gammelgaard, Kollund.

Sønderborg amt: Major K. Lyhne Pedersen, du Platsgade 3, Sønderborg.

Tønder amt: Lærer Knud Nielsen, Bredebro.

Central-Mejeriet

Aabenraa

anbefaler sine 1. klasses produkter

„CERES”

KORN- OG FODERSTOFFORRETNING . AKTIESELSKAB

Aabenraa . Telefon 21321*

C. C. RODE

Storegade 27 . Aabenraa
Telefon 2 22 60

JUVELÉR og GULDSMED
Grundlagt 1855 . Indehaver Chr. Rode

Stort lager i guld-, sølv-, tin-
og nikkelvarer

A/S Sønderjydsk Frøforsyning

Frøavl og frøhandel

Aabenraa . Telefon (046) 2 30 47

RØDDINGEGNENS GYMNASTIK- OG UNGDOMSFORENING

Formand: Lærer Laust Torp, Rødding.

Kasserer: Frode Sørensen, Højskolen, Rødding.

Formand for håndboldudvalget: Gårdejer Kristian Salling, Kastbjerg, Lintrup.

Formand for atletikudvalget: Hans Petersen, Sdr. Hygum.

Formand for gymnastikudvalget: Gdr. Hans Simonsen, Fødingbro, Lintrup.

Formand for kulturudvalget: Gårdejer Niels Christensen, Stenderup, Rødding.

HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

Forretningsudvalg: Generalkonsul, professor, dr. phil. Troels Fink, Flensborg, formand, viceskoleinspektør Chr. Stenz, Aabenraa, næstformand, ekspeditionssekretær Olav Christensen, Haderslev, kasserer, arkivar, cand. mag. Hans H. Worsøe, Aabenraa, sekretær.

Sekretariat og ekspedition: Landsarkivet, Aabenraa. (Arkivar Hans H. Worsøe). Telf. (046) 2 27 04.

Redaktionsudvalg for Sønderjyske Årbøger: Rektor Knud Fanø, Duborg-Skolen, Flensborg, landsarkivar Peter Kr. Iversen, Aabenraa, seminarlektor Gottlieb Japsen, Aabenraa.

Redaktionsudvalg for Skriftrækken: Generalkonsul, professor, dr. phil. Troels Fink, Flensborg, seminarlektor H. V. Gregersen, Haderslev, (redaktionssekretær), rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt, København, landsarkivar Peter Kr. Iversen, Aabenraa, forstander Hans Lund, Tanderupgård, Nr. Farup pr. Ribe.

Redaktionsudvalg for Sønderjysk Månedsskrift: cand. polit. fru Inger Bjørn Svansson, Haderslev, viceskoleinspektør W. Christiansen, Tønder, viceskoleinspektør Chr. Stenz, Aabenraa.

Lokalhistorisk Samling for Sønderjylland: Midlertidig leder landsarkivar Peter Kr. Iversen, Landsarkivet, Aabenraa.

Amtsudvalgsformænd:

Haderslev amt: Sognepræst Tage Holm, Vojens.

Sønderborg amt: Forstander G. Rasmussen, Danebod Højskole, Fynshav.

Tønder amt: Gårdejer Cornelius Schmidt, Døstrup S.

Aabenraa amt: Overassistent, museumsleder Holger Jacobsen, Aabenraa.

Sydslesvig: Pastor H. F. Petersen, Satrup, Angel.

DE SØNDERJYDSKE DANSKE SAMFUND

Formand: Amtskontorchef J. P. Caspersen, Aabenraa.

Sekretariatet ledes af redaktør Kai Edv. Larsen, Rådhusstrøget 3, Sønderborg.

Biblioteker

Der er biblioteker i alle Nordslesvigs kommuner med undtagelse af Starup og Grarup. Af pladshensyn er telefon og åbningstider kun anført for de 20 største biblioteker.

Aabenraa, Rådhusgangen, telf. 2 25 65 og 2 25 66. Udlån og læsesal 1/9 til 30/4: 10—20, lørdag dog 10—16. Om sommeren 10—19, lørdag dog 10—16.

Rugkobbøl bibliotek, telf. 2 14 80. Mandag, onsdag og fredag 14,30—19, tirsdag, torsdag og lørdag 14,30—17. Om sommeren mandag, onsdag og fredag 10—19.

Børnebiblioteket, skolen bag rådhuset, telf. 2 25 65 og 2 25 66. Mandag og onsdag 13—19, tirsdag, torsdag og fredag 13—17, lørdag 13—15.

Herrekonfektion, arbejdstøj,
skotøj og gummistøvler til
damer og herrer køber De

BEDST OG BILLIGST HOS

Christian Jacobsen
Herreekvipering & Fodtøj

Søndertorv . Telefon 2 23 56
Aabenraa

Landbrugsbøger - Regnskabsbøger - Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel AABENRAA Telefon 2 20 69

HERRE
Magasin
CHR. J. CHRISTIANSEN
RAMSHERRED 42
TELEFON 2 24 05 AABENRAA

Alt i ISENKRAM og til SPORT

Andr. Petersen

Aabenraa . Telefon 2 32 21

Augustenborg, telf. 81. Sommerhalvåret: Mandag 16-18, fredag 19-21. Vinterhalvåret: Mandag 16-18, onsdag 16-18 og 19-21, fredag 19-21.

Bov sogns bibliotek, Padborg, telf. (046) 7 34 54. Udlån og læsesal: 1/9-30/4: Mandag og torsdag 14-19,30, fredag 14-20. 1/5-31/8: Mandag og fredag 14-19.

Brouger. Mandag, onsdag og fredag 14-16 og 19-20.

Gram, telf. 2 12 54, tirsdag 19-20, fredag 16-18. Bibliotekar telf. 2 12 29.

Graasten, telf. 5 13 75. Hele året kl. 18-20, undtagen lørdag-søndag, samt vinterhalvåret 1/10-31/3 hver onsdag eftermiddag kl. 15-17.

Haderslev, Jomfrustien 20, telf. (045) 2 55 33. Hverdage kl. 10-20 (maj-august 10-19) lørdag 10-19.

Børnebiblioteket, Gammelting 5, telf. (045) 2 46 56. Hverdage 13-18, lørdag lukket. Lukket 1 juli.

Hoptrup, telf. 7 53 11. Mandag 19-21.

Højer, kommuneskolen. Mandag 15-18, tirsdag 19,30-20,30, fredag 19-21.

Løgumkloster. Udlån 1/4-1/10: Mandag 18-20, onsdag 15-18. 1/10-1/4: Mandag 18-20, onsdag 15-17, fredag 18-20. Læsestuen er åben 1/4-1/10 i udlånstiden. 1/10-1/4: Hver dag 18-20, undtagen lørdag.

Nordborg, telf. 5 16 70. Tirsdag, onsdag og fredag 16-18 og 19-21, lørdag 13-15.

Rødekro. Mandag 14,30-16, onsdag 9,30-11, fredag 19-20,30.

Rødding, telf. 4 11 08. Mandag og onsdag 19,30-20,30, fredag 15,30-18.

Skærbæk. Mandag 16-18, tirsdag og torsdag 19-21.

Sønderborg, Jernbanegade 10, telf. 2 26 31. Udlån og læsesal 1/9-30/4 10-20, 1/5-31/8 10-19, lørdag 10-14. Børnebiblioteket: 14-18, undtagen lørdag.

Tuglev: Vinter 1/10-31/3: Mandag og torsdag 19-21, tirsdag og fredag 19-20. Sommer 1/4-30/9: Samme dage 19-20, tirsdag og fredag desuden 16-17 og 19-20, juli lukket.

Toftlund, telf. 79. Mandag og fredag 17-19,45.

Tønder, Richtsensgade 10, telf. 2 12 06. Udlån og læsesal vinter: 10-20, lørdag dog 10-16. Sommer 1/5-30/9: 10-19, lørdag dog 10-16.

Børnebiblioteket: 14-17, lørdag dog 14-16.

Vojens. Mandag, tirsdag, onsdag, fredag 19-21.

LANDSARKIVET FOR DE SØNDERJYSKE LANDSDELE, AABENRAA

Åben 9-16, lørdag 9-17. Telf. 2 27 04.

Landsarkivar P. Kr. Iversen, arkivar Hans H. Worsøe.

Sønderjyllands Kreditforening Haderslev

»PALO«

plantemargarine

Forlang DEN
hos Deres købmand . . .

AABENRAA MARGARINEFABRIK

Telefon 224 69

Skrive- og regnemaskiner – så

Asmus Schultz

William Boje's Eftl.
Grundlagt 1905

Aabenraa . Telefon 23526

Grimbergs VERDENSHISTORIE

i 16 bind à kr. 30,00.

Udstyr som Danmarks Historie.

Bind 1 og 2 er udkommet.

NIELS THOMSENs *Boghandel*

(*W. Hlenbergs estf.*)

Telefon 2 22 29 . Storetorv 5 . Aabenraa

Erhvervsinstitutioner og organisationer

(Formænd, sekretærer og sønderjyske medlemmer)

I. Statsinstitutioner

STATENS JORDLOVSUDVALG

Kontor: Sct. Annæ Plads 19, København K.

Formand: Fhv. landbrugsminister, M. F., gdr. Karl Skytte.

Administrationschef: V. Hauch.

Medlem for Haderslev og Sønderborg amtsråds kredse:

Gårdejer Axel Petersen, Rørkær pr. Jejsing.

Medlem for Aabenraa og Tønder amtsråds kredse:

Folketingsm., husmand Fr. W. Telchert, Søgaard pr. Kliplev.

Kontoret i Tønder ledes af kontorchef E. Ibsen.

Leder af det tekniske kontor i Tønder: Clivilling. Th. Claudi Westh, Tønder.

JORDFORDELINGSKOMMISSIONERNE

Jordfordelingskommissionen for 9. område, omfattende Haderslev og Sønderborg amtsråds kredse:

Formand: Dyrlæge Ravn, Jellinge.

Medlemmer: Gårdejer Jacobsen, Bevtoft, og husmand Johs. Petersen, Halk.

Forstander Karliskov Jensen, Graasten Landbrugsskole.

Jordfordelingskommissionen for 10. område, omfattende Tønder og Aabenraa amtsråds kredse:

Formand: Folketingsmand Fr. W. Telchert, Søgaard pr. Kliplev.

Medlemmer: Gårdejer Holger Hansen, »Enghuset«, Stubbæk pr. Aabenraa,

og husmand Jørgen Jørgensen, Nørre Hjarup pr. Hovslund, dommer

H. Fogh, Tønder, gdr. Claus Clausen, Harres pr. Bredebro.

Jordfordelingssekretariatet: Holbergsgade 23, København R.

KOMMISSIONER ANG. OPRETTELSE AF HUSMANDSBRUG, ARBEJDERBOLIGER m. m.

Formænd: Haderslev amt: Gårdejer Viggo Larsen, Skodborg.

Aabenraa amt: Kristian H. Thomsen, »Birkehøje«, Stubbæk.

Sønderborg amt: Husm. Jørgen Clausen, Himmarnk, Svenstrup, Als.

Tønder amt: Huscer Carl Olesen, Spandet pr. Arnum.

II. Private selskaber og landbrugsorganisationer

DET KGL. DANSKE LANDHUSHOLDNINGSSÆLSKAB

Rolighedsvej 26, København, telf. (01) 35 02 27.

Ledende præsident: Kammerherre E. Tesdorpf, R., Gjorslev, St. Heddinge.

Direktør: H. Wraae-Jensen.

I bestyrelsesrådet: Direktør Fr. Helck, Hedeselskabet, Viborg, og gårdejer Andr. Hørlück, Skodborg.

Jasmunds Kiosker

Aabenraa

NØRREPORT

Tlf. 22812 . 22244

SØNDERTORV

Tlf. 22888 . 22809

Rosenvold
SØNDERGADE 6 TLF. 0481 22116
AABENRAA

SADELMAGER

Søndergade 6 . Aabenraa . Telefon 22116

LÆDERVARER GENNEM 125 ÅR

Chr. Nissen
URE . OPTIK
REPARATION

*Det store udvalg
til de små priser*

Vestergade 29 . Aabenraa . Telefon 23520

Moderne møbler

— så gå til

JENSEN & LARSEN

STOREGADE 5, AABENRAA

DET DANSKE HEDESELSKAB

Hovedkontor: Viborg.

Formand: Hofjægermester, godsejer A. Olufsen, Qvistrup, Struer.

Direktør: Fr. Heick, Viborg.

Mose- og engafdeling: Afdelingschef C. V. Schledermann Larsen, Viborg.

Distriktskontor i Haderslev: Distriktsbestyrer V. Lindebo Hansen.

Distriktskontor i Tønder: Distriktsbestyrer J. Bjerregard.

Distriktskontor i Aabenraa: Distriktsbestyrer N. Jespersen.

Kulturteknisk afdeling: Afdelingschef N. Venov, Viborg.

Distriktskontor i Kolding: Distriktsingeniør M. Høst-Madsen.

Filialkontor i Tønder: Afdelingsingeniør A. Sørensen.

Plantningsafdelingen: Afdelingschef B. Steenstrup, Viborg.

Plantagedistrikt: Skovrider B. Lindskov Christensen, Skærbæk.

LANDBRUGSRAADET

Kontor: Axelborg, Axeltorv 3, København V.

Præsident: Folketingsmand Anders Andersen, Benzonslyst, Grenaa.

Direktør: N. Kjærgaard.

LANDBOFORENINGER

DE SAMVIRKENDE DANSKE LANDBOFORENINGER

Kontor: Axelborg, København V.

I formandskabet: Gårdejer Anders Andersen og forpagter Arne Pilegaard Larsen.

Spønderjyder i bestyrelsen: Gårdejer Holger Hansen, »Enghuset«, Stubbæk, Aabenraa,, gårdejer Anders Hørlück, Skodborg, og gårdejer Chr. Speggers, Mjang, gårdejer Paul la Cour Møller, Blspegården, Ketting, Als.

FORENINGEN AF JYDSKE LANDBOFORENINGER

Kontor: Blspetorvet, Aarhus C., telf. (061) 3 09 99.

Formand: Gårdejer, folketingsmand Anders Andersen, Benzonslyst, Voldby.

I bestyrelsen: Gårdejer Anders Hørlück, Skodborg, og gårdejer Chr. Jørgensen, Tandsgård, Over Tandsløt.

Sekretær: Bjørn B. Christensen.

FELLESLANDBOFORENINGEN FOR NORDSLESVIG

Formand: Gårdejer Erik Boesen, Stubbom pr. Fjelstrup.

Sekretær og kasserer: Konsulent Carl Poulsen, Rødekro.

Bestyrelsen består af de enkelte landboforeningers og de to førstnævnte fællesledelsers formænd.

Husdyrbrugskonsulenter: Kr. Dahlgaard Jensen, Vester Sottrup, og B. Vinge Madsen, Vojens.

1. DEN NORDSLESVIGSKE LANDBOFORENING

Formand: Åben efter gårdejer Ejnar Hansens død.

Sekretær: Gårdejer Marquard Mathiasen, Møjsbøl.

Konsulenter: Georg Nissen, Niels Lassen; i samarbejde med egnens husmandsforening havebrugskonsulent Arne Knudsen og husdyrbrugskonsulent H. P. Fogtmann, og i samarbejde med Kolding og Omegns og Kolding Herreds Landboforening maskinkonsulent M. Baesgaard, Ladelund, bygningekonsulent Aage Beldringe, Kolding.

Gælder det
TRICOTAGE
— så . . .

SØNNICHSENS VAREHUS

Storegade 13 . Aabenraa . Telefon 22709

FJERNSYN - RADIO
LYSEKRONER
EL ARTIKLER

Landbrugsmaskiner

Køb Deres maskiner, hvor De kan få Deres reservedele —

Indhent tilbud fra

ALFRED PAULSEN A/S

Ramsherred 1 . Aabenraa . Telefon 23073

Brd. Thorsmark^ls

**GULD- og SØLVVARER
URE og OPTIK**

Aabenraa
Telefon 22673

**BRILLER leveres uden og
med lægerecept**

LORENZ HANSEN JR.

AABENRAA

TELEFON 22138

2. HADERSLEV AMTS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Erik Boesen, Stubbom pr. Fjelstrup.

Sekretær: Gårdejer Aage From, Fjelstrup.

Konsulenter: P. R. Madsen (planteavl), Andreas Hansen (husdyrbrug), Per Koustrup (maskiner), H. Jensen, J. Høj Nielsen (regnskab), Ingrid Petersen (husholdning).

Landboforeningens kontorer: Mariesminde, Aastrupvej 36, Haderslev, telf. 2 46 31. (2200 medlemmer).

3. NR. RANGSTRUP HERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Kristian Lund, Gestrup pr. Toftlund.

Sekretær: J. Have, Toftlund.

Konsulenter: Th. Petersen (husdyrbrug), K. Harms (regnskab), J. Have (planteavl).

4. AABENRAA AMTS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Holger Hansen, »Enghuset«, Stubbæk pr. Aabenraa.

Sekretær: Carl Poulsen, Rødekro.

Konsulenter: Carl Poulsen, Rødekro (planteavl), Erik Larsen, Rødekro (husdyrbrug), P. Mølgaard, Aabenraa (regnskab). (1000 medlemmer).

5. VIS HERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Laurids Nielsen, Buskmose pr. Rinkenæs.

Sekretær: N. A. Drewsen, Hokkerup pr. Tørsbøl.

Konsulenter: N. A. Drewsen, Hokkerup (planteavl og ungdomsarb.), Erik Larsen, Rødekro (husdyrbrug), fru Marie Surlykke, Rinkenæs (havebrug), Niels Horup, Stubbæk pr. Aabenraa (maskiner).

(400 medlemmer).

6. DEN SUNDEVEDSKE LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Tøge Sibbesen, Mariegård, Broager.

Sekretær: Gårdejer Poul Bertelsen, Blans pr. Avnbøl.

Konsulenter: Filt Jensen, Vester Sottrup (planteavl), A. Winther, Ulkebøl (planteavl og ungdomsarb.), P. Nielsen, Kirkehørup (husdyrbrug), fru Marie Surlykke, Rinkenæs (havebrug), Mads Fr. Madsen, Kollund (ungdomsarb.). (508 medlemmer).

7. ALS NØRHERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Nis V. Christensen, Havnbjerg pr. Nordborg.

Sekretær: Gårdejer Chr. Philipsen, »Espbjergårde«, Broballe pr. Nordborg.

Konsulenter: Filt Jensen, Vester Sottrup, A. Winther, Ulkebøl (planteavl), Peder Nielsen, Kirkehørup (husdyrbrug), Aage Johansen, Nordborg (regnskab), fru Marie Surlykke, Rinkenæs (havebrug), Niels Horup, Stubbæk pr. Aabenraa (maskiner).

(250 medlemmer).

8. DEN ALSISKE LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Chr. Jørgensen, Tandsgårde pr. Over Tandstet.

Sekretær: Gårdejer Jørgen Michelsen, Lysabildskov pr. Skovby.

Konsulenter: Filt Jensen, Vester Sottrup, og Anders Winther, Ulkebøl (plante-

Graasten

**MAGASIN
ALFRED JOHANSEN**

Carl C. Biehl

Graasten . Telefon 51016 . 51017

PAPIR EN GROS . BOGTRYKKERI

— det er dog stadig
den bedste!

**Andr. M. C. Holst's
Efterflg., Graasten**

Graasten Boghandel

v/ Chr. L. Thiesgaard

Nygade 1 . Graasten

avl), P. Nielsen, Kirkehørup (husdyrbrug), P. J. Hansen, Hørup (regnskab), fru Marie Surlykke, Rinckenæs (havebrug), fru Else Hansen, Rødekro (husholdning).

9. DET BLANDEDE DISTRIKTS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Andreas Pedersen, Travstedgård, Jejsing.

Sekretær: Claus Clausen, Svenstrup, Bredebro.

Konsulenter: L. Nørgaard, Bredebro, og Bent Maybom, Bredebro (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), K. P. Kristensen, Tønder (regnskab), fru Marie Surlykke, Rinckenæs (havebrug), fru Inger Marie Petersen, Bredebro (husholdning). (700 medlemmer).

10. SLOGS HERREDS LANDBOFORENING

Formand: Gårdejer Niels Overgaard, Bøgvad pr. Øster Højt.

Sekretær: Gårdejer Hans Schack, Ravsted.

Konsulenter: Frede Nissen, Bylderup-Bov (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), fru Marie Surlykke, Rinckenæs (havebrug), Erik Rasmussen, Løgumkloster (regnskab). (550 medlemmer).

11. LANDBOFORENINGEN FOR LØGUMKLOSTER OG OMEGN

Formand: Gårdejer Verner Antonius, Landeby, Løgumkloster.

Sekretær og kasserer: Gårdejer Hans Nissen, Nørre Løgum pr. Løgumkloster.

Konsulenter: Hans Jepsen, Vestermølle, Løgumkloster (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), fru Marie Surlykke, Rinckenæs (havebrug), Erik Rasmussen, Løgumkloster (regnskab). (385 medlemmer).

12. LANDBOFORENINGEN FOR SKÆRBÆK OG OMEGN

Formand: Gårdejer Hans Kjær, Gaansager pr. Prifelt.

Næstformand: Gårdejer Carlo Gundersen, Juvre, Rødmø.

Konsulenter: P. V. Johnsen, Skærbæk (planteavl), Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbrug), M. Dencker, Brøns (regnskab), N. Horup, Stubbæk pr. Aabenraa (maskiner), Arne Knudsen, Gram (havebrug). (630 medlemmer).

LANDWIRTSCHAFTLICHER HAUPTVEREIN FÜR NORDSCHLESWIG

Formand: Gårdejer H. H. Johannsen, Skelde.

Sekretær: Konsulent P. Rasmussen, Aabenraa.

Konsulenter: Hans K. Agerley, Haderslev (planteavl), E. Wittmann, Aabenraa (bogføring), H. U. Petersen, Tønder (bogføring). (1410 medlemmer i 6 foreninger).

HUSHOLDNINGSFORENINGER

DE SAMVIRKENDE DANSKE HUSHOLDNINGSFORENINGER

Gårdejerske fru Signe Førbj, Harreby pr. Fole.

Uldall-Jessen

Graasten

ALT I MANUFAKTUR
TELEFON 51056

J. LAUSTEN

Isenkram . Glas . Porcelæn . Køleskabe . Dukkevogne . Legetøj

Telefon 51044 . Graasten

Brdr. H. & K. Overgaard

TØMRER- OG SNEDKERFORRETNING

Nalmadebro . Graasten . Telefon (046) 51646

BØGER - PAPIR - FYLDEPENNE

N. C. BOCK's BOGHANDEL
B yens ældste B Telefon 51234

Folmer Berentzen, Graasten

FOTO - KONTORARTIKLER - LYS

DET SØNDERJYDSKE HUSHOLDNINGSUDVALG

Formand: Fru Henny Birk, Arrild.

Føllesudvalg for følgende husholdningsforeninger, som alle er tilsluttet Foreningen af jyske Landboforeningers Husholdningsudvalg:

HADERSLEV AMTS LANDBOHUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Marie Kortbeck, Anset pr. Fjelstrup.

Konsulent: Ingrid Petersen, Haderslev. (700 medlemmer).

NR. RANGSTRUP HERREDS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Ellen Hansen, Rangstrup mejeri pr. Agerskov.

Konsulent: Fru Jørgine Frank Jensen, Bodum pr. Aabenraa. (270 medlemmer).

LØGUMKLOSTER OG OMEGNS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Ruth Antonius, Landeby pr. Løgumkloster.

Konsulent: Fru Inge Marie Petersen, Bredebro. (270 medlemmer).

DET BLANDEDE DISTRIKTS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Ellen Møller, Vollum.

Konsulent: Fru Inge Marie Petersen, Bredebro. (Ca. 860 medlemmer).

DE SAMMENSLUTTEDE HUSHOLDNINGSFORENINGER

I AABENRAA-SØNDERBORG AMTER m. fl.

Formand: Fru Ruth Nissen, Skelbækgård, Sønderborg.

Konsulent: Fru Jørgine Frank Jensen, Bodum, Aabenraa. (3255 medlemmer).

SLOGS HERREDS HUSHOLDNINGSFORENING

Formand: Fru Karen Uth, Havsted, Ravsted.

Konsulent: Fru Inge Marie Petersen, Bredebro. (640 medlemmer).

HUSMANDSFORENINGER

DE SAMVIRKENDE DANSKE HUSMANDSFORENINGER

Kontor: Vester Farimagsgade 6 I, København V.

Formand: Husmand Peter Jørgensen, Agervej, Slagelse.

I bestyrelsen bl. a.: Husmand Jens P. Jensen, Agerskov,
husmand Joh. Pedersen, No, Ringkøbing.

Sekretariatets chef: Jørgen Petersen, Bagsværd.

DE SAMVIRKENDE JYDSKE HUSMANDSFORENINGER

Kontor: Viborgvej 128, Aarhus V., telf. 5 52 33.

Formand: Hans Larsen-Ledet, Aarup, Vraa.

I bestyrelsen: Husmand Broder Brodersen, Rufas, Avnbøl.

Sekretær: P. Kofod Hansen, Aarhus.

DE SAMVIRKENDE SØNDERJYDSKE HUSMANDSFORENINGER

Formand: Husmand Jens P. Jensen, Agerskov.

Sekretær, kasserer og konsulent i planteavl: A. Lalsen, Bjerningrød
pr. Haderslev.

Konsulenter: (Se enkeltforeningerne).

- *) Samtlige husholdningskonsulenter sorteres under De sønderjydske Husholdningsforeninger.

AABENRAA AMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Gårdejer Kristian H. Thomsen, »Birkehøje, Stubbæk, Aabenraa.

Konsulenter: O. A. Mortensen, Gram (husdyrbrug), Erik Christensen, Løgumkloster (planteavl), fru Mary Dahl Nielsen, Simmerstedvej 117, Haderslev (husholdning), Erik Larsen, Rødebro (fodring og hygiejne), Jens Berg, Ringvej 1, Løgumkloster (driftsvejledning). (574 medlemmer).

TØNDER AMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Hans Matthiesen, Brodersgård pr. Tønder.

Kasserer: Jens Vinum, Høgsbro pr. Hviding.

Konsulenter: Aksel Pedersen, Tønder (husdyrbr.), Anker Anumitzbøll, Rødebro, (fjerkræ), Erik Christensen, Løgumkloster (planteavl), Jens Berg, Løgumkloster, og P. Kruse Adersen, Løgumkloster (planteavl og driftsvejledning), fru Mary Dahl Nielsen, Haderslev (husholdning), V. Horup, Stubbæk pr. Aabenraa (maskiner). (1400 medlemmer).

HADERSLEV VESTERAMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Husmand Jens P. Jensen, Agerskov.

Sekretær: Husdyrbrugskonsulent A. Mortensen, Gram.

Konsulenter: H. P. Fogtmann, Rødding, og Th. Pedersen, Toftlund (husdyrbrug), Arne Knudsen, Gram (havebrug). (1200 medlemmer).

HADERSLEV ØSTERAMTS HUSMANDSFORENINGER

Formand: Husmand Johs. Petersen, Halk, Hejsager.

Sekretær: Svend A. Petersen, Havremark pr. Haderslev.

Konsulenter: Andr. Hansen, Fasanvej 20, Haderslev (husdyrbrug), A. Lalsen, Bjerningrød pr. Haderslev (landbrug). (1277 medlemmer i 18 foreninger).

SØNDERBORG AMTS HUSMANDSFORENINGER

(herunder er tilsluttet Kredsforeningen »Sønderjydene«)

Formand: Husmand, sognerådsformand Broder Brodersen, Rufas pr. Avnbøl.

Konsulenter: Erik Knudsen, Broager (planteavl), P. K. Pedersen, Vester Sottrup (husdyrbrug), Arne Lund-Mikkelsen, Bovrup (driftsvejledning), frk. Didda Danielsen, Over Tandslet. Fælleskonsulent sammen med amtets landboforeninger: Peder Nielsen, Kirkehørup (fodring og hygiejne).

(18 foreninger — 1049 medlemmer).

KVÆGAVLSFORENINGER

SØNDERJYDSK FÆLLESLEDELSE AF KVÆGAVL

Formand: Gårdejer Jakob Ravn, Olufsmilde, Simmersted.

Konsulent: B. Vinge Madsen, Vojens.

11 kvægavlsforeninger, deraf 8 med kunstig sædovertføring = 45.000 køer.
87 kontrolforeninger, omfattende 4.200 besætninger med ialt 50.000 køer.

SØNDERJYDSK FÆLLESLEDELSE

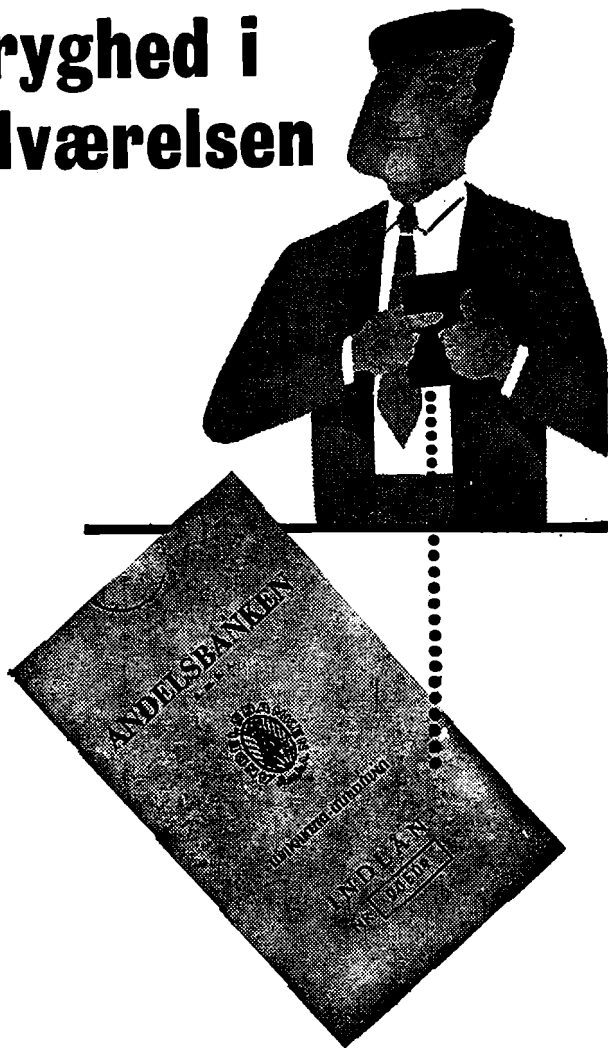
Sønderborg-kredsen

Formand: Gårdejer Hans Skau, Lillehave, Aabenraa.

Konsulent: Kr. Dahlgaard Jensen, Vester Sottrup.

Fællesledelsen omfatter 21 kontrolforeninger med ca. 17.140 køer, og 1 kvægavlsforening med ca. 2460 medlemmer og godt 31.160 køer.

Tryghed i tilværelsen

ANDELSBANKEN

Sønderborg

Kulhandel Aktieselskab

Sønderborg
Telefon (044) 221 41 (flere linjer)

**DIREKTE IMPORT AF FAST OG
FLYDENDE BRÆNDSEL
OLIEFYR**

KØB GODT . KØB BILLIGT . KØB HOS

Hans Hansen & Co. A/S

Sønderborg

DET FØRENDE HANDELSHUS

HOTEL ALSSUND

Povl Jensen

Sønderborg . Telefon 2 30 70

Hotellet, hvor man bor og spiser godt.

A/S BROK & CO.

Sønderborg . Telefon 2 31 76*

BYGGEMATERIALER og STØBEGODS

SØNDERJYDSK AVLSFORENING

FOR SORTBROGET DANSK MALKEKVÆG

Formand: Gårdejer G. Kloppenborg Skrumsager, Bejstrupgård, Skodborg J.
Konsulent: B. Vinge Madsen, Vojens. (245 medlemmer — 5.000 køer).

HESTEAVLSFORENINGER

DE SAMVIRKENDE JYDSKE HESTEAVLSFORENINGER

Kontor: Østergade 9, Aarhus C., telf. (06) 12 03 56.

Formand: Gårdejer H. Chr. Hansen, Robdrup pr. Randers, telf. (064) 2 49 77
— ØLST nr. 14.

Næstformand: Gårdejer Erik Bundgaard, Fuglsang, Nørager.

Konsulent: Chr. Hansen, Aarhus.

STAMBOGSFØRING

STAMBOGSFØRINGEN FOR HESTE AF JYDSK RACE

Udvalgets formand: Gårdejer H. Chr. Hansen, Robdrup, Randers.

Stambogsfører: Landskonsulent Chr. Hansen, Aarhus.

FJERKRÆAVL

FÆLLESUDVALGET FOR FJERKRÆAVLEN I SØNDERJYLLAND

Arbejdsområde i samtlige sønderjyske landbo-, husmands- og fjerkræavlerforeninger.

Formand: Anders Willadsen, Götterup, Toflund.

Konsulent: Anker Ammitzbøll, Rødebro.

SLAGTERIER

DE SAMVIRKENDE DANSKE ANDELS-SVINESLAGTERIER

Kontor: Axeltorv, København V.

(Omfatter 61 andelslagterier og 20 bl-virksomheder).

Formand: Forstander Johs. Dons Christensen, Stendetgård, Haderslev.

Sekretær: Direktør H. Behnke.

SLAGTERIER I NORDSLESVIG

PRIVATSLAGTERIER

A/S Bylderup-Bov og Omegns Eksportslagteri.

Direktør: W. Christensen.

A/S J. D. Koopmanns Svineslagteri, Haderslev.

Direktør: A. Blum Hansen.

A/S Skærbæk og Omegns Eksportslagteri, Skærbæk.

Formand: Gårdejer Svend Aage Hansen, Ballum.

Direktør: H. J. Jørgensen.

Hans Knudsen

JERN- & STÅLFORRETNING A/S

Sønderborg . Telefon (044) 2 48 11*

Tøj til hele familien

...det betaler sig

Telefon 21945 . Sønderborg

MUSIK . RADIO . TV

Brødr. Jørgensen

Sønderborg . Aabenraa . Haderslev . Herning

ANDREAS CLAUSEN

BOG- og KUNSTHANDEL

Sønderborg . Telefon 23800

BØGER I STUEN . KUNST PÅ 1. SAL

ANDELSSLAGTERIER

Aabenraa:

Formand: Gårdejer Jesper Th. Hansen, »Roosthøjs«, Roost pr. Branderup J.
Direktør: Fr. Johansen.

Graaaten:

Formand: Gårdejer, folketingsmand Joh. Phillipsen, Lundtoftbjerg.
Direktør: H. Thede Bossen, H. A.

Hødding:

Formand: Gårdejer Vagn Christensen, Skodborgskov, Skodborg.
Direktør: Erik Rübner-Petersen, Hødding.

Sønderborg:

Formand: Gårdejer Jens Iversen, Paradisgård, Lambjergskov pr. Kirkehørup.

Direktør: O. F. Bagge.

Tønder:

Formand: Gårdejer Knud Madsen Knag, Østerende pr. Ballum.
Direktør: Holger Andresen.

Vojens:

Formand: Gårdejer Jørgen Fallesen, Tørning pr. Hammelev.
Direktør: Th. Mossing-Jensen.

KREATUREKSPORT

D. L. K.

Aabenraa afdeling:

Formand: Gårdejer Torp Frils Møller, Aarslevgård pr. Hjordkær.
Salgsleder: V. Søndergaard, Sdr. Ønlev, Hjordkær.
Bogholderi: Aabenraa Andels-Svineslagteri.

Haderslev afdeling:

Formand: Gårdejer Hans Carstensen, Kastrup pr. Gram.
Salgsleder: Gårdejer Jens Lund, Gabøl.
Bogholderi: Andelsbanken.

Tønder afdeling:

Formand: Gårdejer Johs. Petersen, Vestermark, Abild.
Salgsleder: Nikolai Detlefsen, Højer.
Bogholderi: H. Christiansen, Østergade 25, Tønder.

Sønderborg afdeling:

Formand: Jens Iversen, Paradisgård, Lambjergskov pr. Kirkehørup.
Salgsleder: Direktør O. F. Bagge, Andelsslagteriet.
Bogholderi: Sønderborg Andels-Svineslagteri.

KREATUREKSPORTFORENINGEN FOR NORDSLESVIG

Formand: Gårdejer Niels N. Lund, V. Gammelby pr. Højer.
Salgsdirektør: Gårdejer A. M. Lund, Poppenbøl pr. Højer.
Salgsdirektør: W. Sønnichsen, Søndergade 25, Tønder.

MEJERIFORENINGER

DE DANSKE MEJERIFORENINGERS FÆLLESORGANISATION

Kontor: Rådhuspladsen 3, Aarhus.
Formand: Gårdejer Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.
Direktører: T. Mathlassen og P. Kock Henriksen.

Den Danske Landmandsbank

Aktieselskab
Sønderborg

Perlegade 26 - Dybbølgade 19 - Rojumvej 71

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

Ulkebøl afdeling . Broager afdeling

Axel Helmer A/S

Kongelig hofleverandør
Sønderborg

Telefon (044) 2 3777*

Isenkram . Glas . Porcelæn

J.H.KOCK A/S
Sønderborg

Grundlagt 1897 . Telefon 23031 (fl. linjer)

MANUFAKTUR - UDSTYR - TRIKOTAGE

**DE SAMVIRKENDE JYDSKE MEJERIFORENINGER
MEJERIKONTORET, AARHUS**

Formand: Gårdejer K. L. Knudsen, Agdrup, Taars.

SØNDERJYDSK MEJERIFORENING

Formand: Gårdejer Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.

Sekretær og kasserer: Statskonsulent Johs. Jensen, Aabenraa. (96 mejerier).

SØNDERJYDSK SMØREKSPORTFORENING, VOJENS

Formand: Gårdejer Jacob Jacobsen, Skærbæk.

Direktør: Th. Jensen. (42 mejerier).

DANSK MEJERISTFORENING

Kontor: Vindegade 74, Odense.

Formand: Mejeribestyrer Frillev Nielsen, Tørring, Lemvig.

Sekretær: M. Jeppesen, Odense.

Aabenraa amtskreds: Formand: Mejeribestyrer Fr. Fredslund, Krusaa.

Haderslev amtskreds: Formand: Mejeribestyrer U. J. Mathiesen, Skrave.

Sønderborg amtskreds: Formand: Mejeribestyrer Korsholm Petersen, Ketting.

Tønder amtskreds: Formand: Mejeribestyrer P. Petersen, Løgumgaard.

Handelsorganisationerne

GROSSERER-SOCIETETETS KOMITE, BØRSEN

Formand: Grosserer, generalkonsul Victor B. Strand, København.

PROVINSHANDELSKAMMERET

Formand: Borgmester, konsul J. Hagemann-Petersen, Kalundborg.

Øvrige kammermedlemmer:

Direktør J. Borum, Kolding.

Direktør Richard Wilhjelm, Odense.

Købmand Emil Andresen, Kerteminde.

Direktør Benny W. Pedersen, Nakskov.

Konsul Mogens Aasted, Lemvig.

Direktør Aage Moth, Odense.

Købmand Dan Clausen, Sorø.

Direktør Anders Thybo, Odense.

Direktør G. Valentin-Hjorth, Viby J.

Direktør Viggo Østergaard, Aarhus.

Sekretariat: Kompagnistræde 32 a, København K.

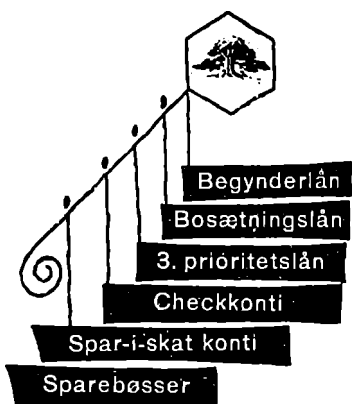
Jyllands-afdelingen: Ny Banegårdsgade 45, Aarhus C.

Emil Ruge

Kerameikos

Dybbøl Banke

**SPAREKASSERNE
i
HADERSLEV**

... altid til DERES tjeneste

**HANDELSSTANDSFORENINGERNE OG HANDELSFORENINGER
I SØNDERJYLLAND**

(formænd)

Haderslev: Direktør Gunner Jørgensen, Parkvej 12.

Vojens: Manufakturhandler Kurt E. Jensen, Vestergade 7.

Aabenraa: Direktør, konsul Tage Fink, Haderslevvej 2.

Graasten: Boghandler Chr. L. Thiesgaard, Stjernevej 33.

Sønderborg: Fabrikchef A. Beck, Ringgade 105.

Tønder: Direktør H. M. Riggelsen.

•

Løgumkloster Handelsforening: Bogholder Frode Hansen.

Tofthund Handelsforening: Repræsentant Hans Schmidt, Søndergade.

DE SAMVIRKENDE KØBMANDSFORENINGER I DANMARK

Formand: Købmand Chr. Johansen, Fredericia.

Centralorganisationen for Jylland, formand: Købmand Chr. Johansen,
Fredericia.

Derunder De samvirkende sønderjydske Købmandsforeninger:

Formand: Købmand Jeppe Gaarde, Tofthund.

Haderslev og omegn:

Formand: Købmand Johs. Mathlesen, Storegade 71, Haderslev.

Midtsønderjyllands Købmandsforening:

Formand: Købmand Jeppe Gaarde, Tofthund.

Aabenraa og omegn:

Formand: Købmand Lütje Hansen, Aabenraa.

Graasten og omegn:

Formand: Købmand Jørgen Andersen, Rinkenæs.

Tønder Amts Købmandsforening:

Formand: Købmand Carl Simonsen, Døstrup Sdj.

Tønder Kolonialhandlerforening:

Formand: Købmand A. J. Schmidt, Tønder.

Sønderborg Købmandsforening:

Formand: Købmand C. Degn, Sønderborg.

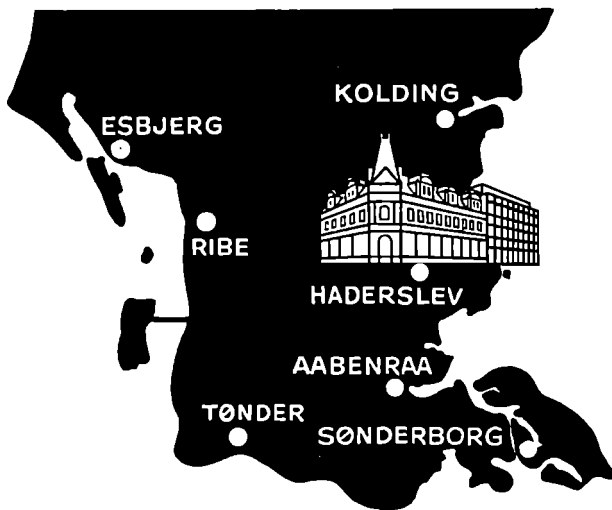
Sønderborg Amts Købmandsforening:

Formand: Købmand Hans Krogh, Lavensby.

Julius Nielsen

KØRN- OG TØMMERFORRETNING ¼

Vojens . Telefon 41315

ORBESEN

Stormagasin

— KENDT FOR GODE KVALITETER . . .

KUL . KOKS . BRIKETTER

BRÆNDELSOLIER
PETROLEUM
FARVET BENZIN . SMØREOLIER

HOLM & MOLZEN ^{A/S}

Haderslev - Telefon (045) 237 01 (flere linjer)

INDKØBSFORENINGER

Dansk Andels Gødningsforretning.

Hovedkontor: »Axelborg«, København V.

Formand for bestyrelsen: Gårdejer Martin Nielsen, Bjerggård, Vostrup.

Direktør: Finn Thøgersen, København.

Medlemmer af repræsentantskabet: Gårdejer Olav J. Bonefeld, V. Snogbæk,
Vester Sottrup, og forpagter Holger Behrens, Grøngård, Jejsing.

Afdelingskontor: Aabenraa, Nyhavn. Forretningsfører: Axel Nielsen.

Jydsk Andels-Foderstofforretning.

Hovedkontor: »Axelborg«, København V.

Formand for bestyrelsen: Gårdejer N. Skak Jensen, Gøttrup pr. Farsø.

Direktør: J. E. Olesen, København.

Medlem af repræsentantskabet: Gårdejer Laurids Nielsen, »Buskmose«
pr. Rinkenæs, gårdejer Axel Petersen, Rørkær pr. Jejsing.

Afdelingskontor i Aabenraa. Forretningsfører: H. Kramer.

HANDELSGØDNING er ANDELSGØDNING

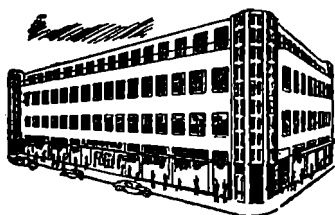
Bliv medlem af lokalforeningen og drag fordel af de økonomiske goder, som sammenslutningen D. A. G. har tilvejebragt.

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

Nyhavn

Aabenraa

Telf. 2 28 82

A. Hundevadt

HADERSLEV

Paul Christiansen og Søn A/s

BYGNINGSARTIKLER . BETONVAREFABRIK

FÆRDIGBLANDET BETON

Haderslev . Telefon 2 35 70

BRUGSFORENINGER

- Formand for bestyrelsen: Professor, dr. oecon. P. Nyboe Andersen, Humlebæk.
Førstedirektør: cand. polit. Ebbe Groes, København.
Medlem af repræsentantskabet: Proprietær Laur. Nielsen, Buskmose, Rinkenæs.
Handelsafdelingen i Vejen: Forretningsfører: E. Skovmand, Vejen.

Håndværk og industri

HANDVÆRKSRADET

- Kontor: H. C. Andersens Boulevard 20, København.
Formand: Murermester Adolph Sørensen, Sorø.
I bestyrelsen: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, R., Aabenraa, tømmermester Chr. Jensen, Bolderslev, snedkermester Hans Sørensen, Vollerup.

HANDVÆRKER- OG INDUSTRIFORENINGER I SØNDERJYLLAND

- Aabenraa Haandværker- og Industriforening:
Formand: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, Aabenraa.
Christiansfeld og Omegns Haandværkerforening:
Formand: Smedemester Chr. Frilund, Skovhølling pr. Haderslev.
Graasten Haandværkerforening:
Formand: Glarmester P. Alnor.
Haderslev Haandværkerforening:
Formand: Murermester Johs. Hansen, Naffet 39, Haderslev.
Løgumkloster Handels- og Håndværkerforening:
Frode Hansen, Vænget, Løgumkloster.
Sønderborg Haandværker- og Industriforening:
Formand: Malermester Chr. Paulsen, Løngang 7, Sønderborg.
Håndværkerskolen i Sønderborg. Telf. (044) 2 47 44.
Toftlund Haandværkerforening: Formand: Snedkermester Niels Høeg.
Tønder Haandværkerforening:
Formand: Vulkanisør A. J. Rasmussen, Tønder.

SØNDERJYLLANDS ERHVERVSRÅD

- Formand: Borgmester, bankdirektør J. J. Paulsen, Tønder.
Næstformand: Direktør M. F. Schøler, Danfoss, Nordborg.
Amtmand, dr. jur. T. Haarløv, Tønder, borgmester P. Olesen, Haderslev, borgmester, købmand Erik Jessen, Aabenraa, stiftamtmand J. Pinholt, Haderslev, folketingsmand Hans Peter Gorssen, Graasten.
Sekretær: Erhvervsrådssekretær P. Groth Bruun, Aabenraa.

SØNDERJYLLANDS INVESTERINGSFOND

- Formand: Amtmand, dr. jur. T. Haarløv, Tønder.
Næstformand: Fliv. bankdirektør P. Juhler, Aabenraa.
Fuldmægtig, cand. jur. Ib Frederiksen, Egnsudviklingsrådet, bankdirektør A. Buch, Haderslev, kontorchef L. Frederiksen, Finansministeriet, amtsrådsmedlem Alfred Kristensen, Bylderup Bov, direktør M. F. Schøler, Danfoss, Nordborg.
Sekretær: Erhvervsrådssekretær P. Groth Bruun, Aabenraa.

Antikke standure

De er altid velkommen til at se vor special-afdeling i antikke ure.

Alle ure er gjenrestaurerede på eget værksted og leveres med fuld garanti.

Kommer over hele landet.

V. FAHRENDORFF & SØN

Nørregade 24 telf. 2 26 44 Haderslev

Haderslev Kul- & Koks-Kompagni A/S

Kulimport

Brændselolier

Petroleum

Oliefy - Olietanke

Telefon 2 20 12 (3 linier)

Kontor: **Nørregade 27**

Kreditinstitutioner

SØNDERJYLLANDS KREDITFORENING

Aastrupvej, Haderslev.

Direktion: S. Marcussen, M. Thuesen, H. Bayer.

Repræsentantskabet: Formand: Gårdejer J. Ravn, Simmersted, næstformand: murermester Johs. Hansen, Haderslev, gårdejer Hans Lyck, Varnæs, gårdejer Hans Mattesen Boesen, Søndernæs, gårdejer Haakon Fink, Brøndstrupgård, købmand Anton Hundevadt, Haderslev, gårdejer Laue Frederiksen, Sillerupgård, gårdejer Morten Holm, Halk, gårdejer Laurids Møller, Bovlund, ingeniør Jes Eegholm, Sønderborg, gårdejer Jakob Jørgensen, Brandsbøl, gårdejer Jens Ravn, Holm, gårdejer P. Heisel, Kassøgård, gårdejer Asmus A. Lyck, Vibøge, borgmester Erik Jessen, Aabenraa, bygmester P. Villadsen, Sønderborg, købmand Chr. Muusmann, Bylderup, gårdejer Niels Nielsen, Daler.

DEN VEST- OG SØNDERJYDSKE KREDITFORENING

Herningvej, Ringkøbing.

Direktion: Adm. direktør P. Valeur, Ringkøbing. Landbrugskyndige direktører: Gårdejer Jens Jensen, Sdr. Esp pr. Tim, og gårdejer Ejnar Nielsen Puggaard, Gredstedbro.

Formand for repræsentantskabet: Gårdejer Marius Blisgaard, L. Thoustrup, Mejrup pr. Holstebro.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gårdejer Poul M. Matthiesen, Randerup pr. Ballum, gårdejer Poul H. Outzen, Ellum pr. Løgumkloster, og gårdejer Peder N. Pedersen, »Oxlundgård«, Harreby pr. Fole.

JYDSK GRUNDEJER-KREDITFORENING

Viborgvej 1, Herning.

Direktion: Arkitekt Orla Nielsen, adm. direktør: Advokat Jens H. Møller, arkitekt Kaj Halse, landsretssagfører H. Winther-Rasmussen.

Repræsentanter for Sønderjylland:

Fritz Blehl, Graasten, for Aabenraa-Sønderborg amt samt Haderslev amts østlige del.

Jørgen Brodersen, Bredebro, for Tønder amt og Haderslev amts vestlige del.

NY JYDSKE KJØBSTAD-CREDITFORENING

Arboulevard 69, Aarhus.

Direktion: Arkitekt, m. a. a. Ejnar Poulsen, exam. jur. J. Juul-Nielsen og cand. jur. Svend Dal.

Formand for repræsentantskabet: Landsretssagfører Karmark Olsen, Randers.

Medlem af repræsentantskabet: Bygmester J. P. Viereck, Aabenraa, direktør J. P. Skøtt, Haderslev, arkitekt P. J. Petersen, Tønder, og købmand Jes Kleeberg, Sønderborg.

A/s Nicolai Outzen

Haderslev . Telefon 2 30 20

J. B. Jørgensen

Gravene 5 . Haderslev . Telefon (045) 2 27 29

GARN og TRIKOTAGE

Denham Tweed

fra

M. Schaumanns Klædefabrik

v/ M. & K. SCHAUMANN
Haderslev

KØBSTADHYPOTEKFORENINGEN

(Jydsk Hypotekforening)

Rådhuspladsen 3, Aarhus.

Direktion: Landsretssagfører Holger Nielsen (adm.) Arkitekt Jep Fink,
Aabenraa. Landsretssagfører Olaf Smedegaard Andersen, Herning.

**KREDITFORENINGEN AF EJERE AF
MINDRE EJENDOMME PÅ LANDET I JYLLAND**

Boulevarden 43, Aalborg.

Direktion: Cand. jur. Bent Rasmussen, adm. direktør.

Medlem af repræsentantskabet for Sønderjylland: Repræsentant Jørgen Petersen, Vesterbo, Blans pr. Avnbøl, muremester C. Henriksen, Fjordagervej 7, Haderslev.

LANEKASSEN FOR SØNDERJYLLAND

Bestyrelsen:

Administrative udvalg: Departementschef i Økonomiministeriet P. Bjørn Olsen (formand), kontorchef i Finansministeriet L. Frederiksen, R. af D.

Sekretær for udvalget: Ekspeditionssekretær H. Dyrskjødt, Finansministeriet.

Administration: Finansministeriets 1. statsaktivkontor, Store Kongensgade 47, København K.

Øvrige bestyrelse:

For Haderslev amt:

Sparekassedirektør P. K. Lyck, Rødding, og medlem af Ligningsrådet
Andreas Friis, Vonsbæk.

For Tønder amt:

Fhv. landstingsmand Alfred Kristensen, Bylderup-Bov, og
skyldrådsformand Chr. Hansen, Visby.

For Sønderborg og Aabenraa amter hhv.:

Amtsrådsmedlem Anders Schmidt, R. af D., Faurholm, Over Tandslet, og
folketingsmand F. W. Teichert, Søgaard pr. Kliplev.

LANDEVÆRNET

Kontor: Tinglev.

Formand: Fhv. lærer J. Refslund Poulsen, Bjerndrup pr. Løgumkloster.

Næstformand: Gårdejer Math. Christiansen, Ll. Grøngård pr. Jejsing.

Sekretær: Gårdejer Karsten Th. Gregersen, Frøslev, Padborg.

Forretningsfører: Flllialbestyrer Andreas Hattens.

Vojens Sparekasse

Telefon 41144 - Vojens

Bøger . Reproduktioner
Papir og kontorartikler,

Hans F. Beck

BOGLADEN

Nørregade 7 . Haderslev . Telefon (045) 2 37 81

Peter Henningsen

URE . GULD- og SØLVVARER

Haderslev

Telefon 2 21 69

Eneforhandling af ALPINA ure

J. C. Dirks

INSTALLATIONSFORRETNING

Haderslev . Telefon (045) 2 26 31

*Alt i moderne belysning,
varme og sanitære installationer*

Danske organisationer og institutioner i Sydslesvig

SYDSLESVIGSK FORENING (SSF)

Formand: Skoleleder Ernst Meyer, Medelby, telf. Medelby 183.
186 distrikter og afdelinger.
8 amter med hver 1 sekretariat og 1 sekretær.

Flensborg by:

Formand: Skoleleder Claudius Christlansen, Mørviggade 155a, Flensborg-Mørvig, telf. 3 71 71.
Sekretariat: Nørregade 76, Flensborg, telf. 47 66.
Sekretær: Hans Wolff.

Flensborg amt:

Formand: Gårdejer Christian Mahler, Havrup Mark, telf. Barderup 130.
Sekretariat: Nørregade 76, Flensborg, telf. 58 27.
Sekretær: Nis Petersen.

Gottorp amt:

Formand: Skoleinspektør Jørgen Hentschel, Erdbeerenberg 34, Slesvig, telf. 3 29 91.
Sekretariat: Lolfod 69, Slesvig, telf. 2 38 88.
Sekretær: Magnus Bichel.

Egernførde amt:

Formand: Johs. Rønnau, Meinlingergade 21, Egernførde.
Sekretariat: H. C. Andersensvej 20, Egernførde, telf. 25 27.
Sekretær: Günther Dreller.

Flensborg nørreamt:

Formand: Kulhandler Johs. Petersen, Rosenvvej 2, Bydelsdorf, telf. 34 17.
Sekretariat: »Amtmandsgårdene«, Portgade 4, Rensborg, telf. 33 76.
Sekretær: Peter Hübel.

Ejdersted amt:

Formand: Gårdejer Otto Andresen, Vollervik, telf. Garding 325.
Sekretariat: Joh. Adolfs-Gade 22, Tønning, telf. 412.
Sekretær: Hans Heinrich Rage.

Husum amt:

Formand: Gårdejer Hans Perschke, Hatsted Mark.
Sekretariat: Klaus Grothsgade 47, Husum, telf. 25 27.
Sekretær: Wilhelm Müller.

Sydtønder amt:

Formand: Ludvig Hansen, Ellehoved.
Sekretariat: Kækkedulervej 87, Læk, telf. Læk 845.
Sekretær: Willy Fries.

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING (SSV)

Formand: Chefredaktør Karl Otto Meyer, Flensborg Avls, telf. 78 55.
Landssekretariat: Nørregade 76 III, Flensborg, telf. (021) 2 31 53.
Landssekretær: Paul Hertrampf.
Sekretær: Jacob Meyer.

J. S. Christensen

Aktieselskab

Haderslev . Telefon (045) 2 27 45

**Tingleffs
kaffe**

Hjemmelavet konfekt

Telefon 229 62 . HADERSLEV . Nørregade 2
BYENS FØRENDE FORRETNING I BRANCHEN

Carl Niensens Boghandel

Grundlagt 1765

Bogbinderi

Kontormøbler . Regne- og skrivemaskiner

Nørregade 25 . Haderslev . Telefon 2 23 71

Ole Jensens bageri

anbefales

Gaaskærgade . Haderslev . Telefon 2 26 70

Filial: HJORTEBROVEJ . Telefon 2 24 33

FORNING FOR NATIONALE FRASHE

(Friserforeningen)

Formand: Gårdejer Carsten Boysen, Risum, telf. Nibøl 5 88 86.

Sekretariat: Lindholm, telf. Nibøl 435.

Sekretær: Alfred Boysen.

* * * *

CHRISTIANSLYST

(Ungdomshjem). — Nottfeld pr. Sønderbrarup, telf. Sønderbrarup 229.

Forstander Sv. A. Jensen.

DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG

Nørregade 59, Flensborg, telf. (021) 79 51. Overbibliotekar: Torben Glahn.

Biblioteker i Slesvig og Husum. Derudover har Flensborg tre filialer + en filial i Alderdomshjemmet. I alt findes der 76 udlånssteder i hele Sydslesvig (bogbilvirksomhed), indbefattet filialerne i Harreslev, Kappel, Frederiksstad og Tønning.

12 bibliotekarer (deraf 1 i Slesvig og 1 i Husum).

Bogbestand i alt: 137.883 (85.364 til voksne og 52.519 til børn).

1964/65 udlånt i alt: 169.408 bøger (70.205 til voksne og 99.203 til børn).

NY SERIE AF KØLE- OG FRYSESKABE

Ny serie af køle- og fryse-
skabe fra fabrikken med
mere end 65 års erfaring
i køleteknik.

GRAM
BRØDRENE GRAM A/S · VOJENS

LÆR OM SYDSLESVIG
med udgangspunkt fra
SLESVIGS DANSKE HOTEL

Hotel SKANDIA

Lollfuss 89 . Slesvig . Telefon 22 90

50

Bo og spis godt her!!

UNION BANK

Aktieselskab

FLENSBORG
(Opr. 1875)

**anbefaler sig med oprettelse af DM-konti, især for
danske eksportører. - Mange handelsfirmaer
benytter sig allerede af denne mulighed.**

Rejsevaluta købes og sælges.

Alle bankforretninger udføres.

DANSK GENERALSEKRETARIAT

Nørregade 76, Flensborg, »Flensborghus«, telf. (021) 78 21 - 78 22 - 78 29.
Generalsekretær Hans Ronald Jørgensen.
Kontorchef Lars Heinrich Schubert (telf. 78 22).
Afdelingsleder Lene Dørffler. Teater- og foredragsafdelingen (telf. 78 21).
Fuldmægtig Gertrud Reich. Regnskabsafdelingen (telf. 78 29).

DANSK KIRKE I SYDSLESVIG

Dansk Kirkekontor, Wrangelgade 14, Flensborg, telf. (021) 2 29 25.
Førstepræst: Provst H. Kvist, Wrangelgade 14, Flensborg, telf. (021) 2 29 25.
8 sekretærer, 24 præster, 58 menigheder, 96 prædikesteder.
Forretningsfører: Erik Matthlesen.

DANSK LÆRERFORENING FOR SYDSLESVIG

Formand: Skoleleder Jørgen Petersen, Ladelund, telf. 167.

DANSK MENIGHEDSPLEJE, FLENSBORG

Forstanderinde: Frk. Astrid Matthlesen, »Ansgar«, Toosbygade 7,
Flensborg, telf. (021) 2 58 39.

DANSK PIGESPEJDERKORPS SYDSLESVIG

Korpschef: Gymnasleoverlærer frk. Grethe Blerring, Riddergade 27,
Flensborg, telf. (021) 2 27 76.
6 troppe og 4 flokke.

DANSKSINDEDE SYDSLESVIGSKE KRIGSDELTAGERE

Formand: Johs. Ankersen, Toosbygade 31, Flensborg, telf. (021) 2 50 86.

DANSK SKOLEFORENING FOR SYDSLESVIG

Formand: Dr. med. Nic. Thorsen, Flensborg.
Skoledirektør, cand. mag. Chr. Thorup Nielsen, Riddergade 27, Flensborg,
telf. (021) 2 24 98.
Kontor: Riddergade 27, Flensborg, telf. (021) 74 55.

DANSK SPEJDERKORPS SYDSLESVIG

Korpschef: Lærer Dirch Jørgensen, Husumgade 69, Slesvig.
(5 troppe).

DANSK UNGDOMSHJEM

Neuwerkstrasse 6, Slesvig, telf. 2 35 37
Bestyrerinde: Fru Gertrud Lempert.

DANSK SYGEPLEJEFORENING, FLENSBORG

Formand: Kristlane Fischer, Eckenersgade 9, Flensborg, telf. (021) 2 38 43.

Den danske presse i Sydslesvig . . .

Flensborg Avis

SÜDSCHLESWIGISCHE
HEIMAT **ZEITUNG**

Flensborg - telf. (021) 7443 . 7444 . 7855

ARTHUR WIESE

ROM . LIKØR . VIN
STORT UDVALG . AFLAGREDE KVALITETER

Salg: Storegade 48 . Nørregaardender 19 a . Telf. 239 03
Flensborg

SYDSLESVIGSKE FOLKEDANSERE

Formand: Knud Sørensen, Nørreallé 1, Flensborg.

SYDSLESVIGSKE FOLKEKOR

**Formand: Skoleleder Børge Krebs Lange, Tarp danske skole,
telf. Flensborg (021) 2 20 88.**

**Kredsdirigent: Skoleleder Alfr. Sonne Jakobsen, Harreslev Mark danske skole,
telf. Flensborg (021) 2 52 89.**

**Næstformand og vice-dirigent: Adjunkt fru A. L. Jacobs, Nyhus,
telf. Flensborg (021) 2 50 54.**

DE SYDSLESVIGSKE HUSMODERFORENINGER

Formand: Fru Line Mommsen, Nørregade 59, Flensborg, telf. (021) 85/21 98.

Konsulent: (Vakant). — 18 lokalforeninger.

DEN SLESVIGSKE KVINDEFØRENING

Formand: Fru Anna Büchert, Husby, telf. 508.

**Konsulent: Frk. Gudrun Jensen, Søndergade 48, Harreslev Mark,
telf. Flensborg (021) 2 33 95.**

64 lokalforeninger.

FLENSBORG AVIS

Storegade 83-85, Flensborg, telf. (021) 78 55.

Chefredaktør Karl Otto Meyer. Direktør Peter Jans.

FLENSBORG HANDELSKREDS

**Formand: Grosserer B. Uldall. Sekretariat: Mergenthalergade 8, Flensborg,
telf. (021) 78 19.**

FORENINGEN AF SYDSLESVIGS STUDERENDE (FSS)

**Formand: Povl Leckband, Arveprins Knuds Kollegium, Jacobysallé 13,
København V.**

FORENINGEN NORDEN — SYDSLESVIG AFDELING

Formand: Pastor C. B. Karstoft, Harklelvej 2, Tarp.

**Sekretariat: Nørregade 76, Flensborg, telf. (021) 78 21.
telf. (021) 2 84 67.**

FRIVILLIGT DRENGEFORBUND I SYDSLESVIG

**Distriktsleder: Skoleleder Arne Korsgaard Lou, Humtrup, Den danske Skole,
telf. Süderlügum 420.**

**Forbundssekretær: Lærer Jens Døssing, Mørvigsgade 119, Flensborg,
telf. (021) 2 84 67.**

**10 kredse — 1 orkester i Flensborg. Dirigent: Viceskoleinspektør Henning
Nielsen, Ved Luchsbad 6, Flensborg, telf. (021) 2 37 86.
Sommerlejr ved Tarp (»Trene-hyttene»).**

ULDALL

Flensborg . Nørregade 100

Tag en flaske med hjem fra Sydslesvig

Rom fra Flensborg . Den berømte Bommerlunder.
Tysk og fransk cognac . Vodka fra Rusland og
Slivovitz fra Balkan . Vin fra Rhinen, Mosel, Frank-
rig og Italien. Og alt meget billigere end i Danmark.

VINHANDELEN »NEPTUN«

Flensborg

Nørregade 62

20 skridt fra »Flensborghuse«

— OG SELVFØLGELIG TALER VI DANSK!

Værktøj - Værktøjsmaskiner - Sanitet

Oprettet 1890

J. H. BECKMANN & CO

FLENSBORG

Nørregade 30—32 . Telefon 71 07 . 71 08 . 71 09

KFUM OG KFUK I SYDSLESVIG

Kredsformand: Pastor P. B. Kristiansen, Adelbykirkevej 34, Flensborg, telf. (021) 2 52 99.

Distriktssekretærer: KFUM: Povl Verner Hansen, Knuthsgade 2, Flensborg, telf. (021) 2 65 87. KFUK: Frk. Inga Andersen, Arnæs, telf. Kappel 25 81. 12 foreninger og klubber.

FÆLLESLANDBOFORENINGEN FOR SYDSLESVIG

Formand: Gårdejer Erik Paulsen, Musbæk, telf. Flensborg (021) 44 68.

Kontor: Storegade 2, Flensborg, telf. 54 05.

Landbrugskonsulent: Aage Sørensen.

- 1. Landboforeningen for Flensborg og Omegn**
Formand: Gårdejer Erik Paulsen, Musbæk, telf. Flensborg 44 68.
Konsulent: Aage Sørensen, Jaruplund Mark, telf. Flensborg 45 66.
- 2. Landboforeningen for Sydangel**
Formand: Gårdejer Dell. Lassen, Struxstrup, telf. Ulsby 250.
Konsulent: Christen Møller, Sønnerbrarup, telf. 249.
- 3. Landboforeningen for Gottorp Amt**
Formand: Claus Buck, Christlansholm, Rensborg amt, telf. 20.
Konsulent: Hans Chr. Paulsen, Sligade 40, Slesvig, telf. 34 45.
- 4. Landboforeningen for Husum og Omegn**
Formand: Thomas Brodersen, Büttjebüll, post Sterdebüll.
Konsulent: Henning Jensen, Hatsted, telf. 213.
- 5. Landboforeningen for Ejdersted**
Formand: Gårdejer Otto Andresen, Vollervik, telf. Garding 325.
Konsulent: Henning Jensen, Hatsted, telf. 213.
- 6. Landboforeningen for Sydtønder Amt (gest)**
Formand: Peter Andresen, Kalleshave pr. Læk, telf. Læk 427.
Konsulent: Harald Holm Jacobsen, Sdr. Løgum, telf. 306.
- 7. Den nordfrisiske Landboforening (marsken)**
Formand: Gårdejer Carsten Boysen, Risum, telf. Nibøl 586.
Konsulent: Harald Holm Jacobsen, Sdr. Løgum, telf. 306.

GAMLES VÆRN

Formand: Fru Valborg Glahn, Nørregade 59, Flensborg, telf. (021) 2 45 18.

HANDVÆRKETS FÆLLESREPRÆSENTATION I SYDSLESVIG

Formand: Ingeniør H. Welbel, Bryggerivej 14, Flensborg, telf. (021) 76 44.

Kontor: Storegade 2, Flensborg, telf. 2 29 49.

Sekretær: Hellmut Tiedemann.

5 lokale håndværkerforeninger. 6 repræsentationer.

BAST . BAMBUS . PEDDIGRØR

Camping artikler

Stort udvalg i fiskeredskaber

JAPAN og CHINA MÅTTER

I nærheden af ZOB

**GRAM-
TÆPPER**

Eneforhandling for Vesttyskland:

DIMEX
Flensborg

JARUPLUND HØJSKOLE

Forstander: Niels Bøgh Andersen, Jaruplund, telf. Barderup 182.

SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFØRENINGER

Formand: Skoleleder Wilh. Klüver, Læk, telf. 403.

Dansk Ungdomssekretariat: Mariegade 20, Flensborg, telf. (021) 51 56.

Forretningsfører: Karl Kring.

94 enkeltforeninger og 13 ungdoms- og fritidshjem samt 28 »Ungdommens Døgløstue».

SÜDSCHLESWIGISCHE HEIMAT-ZEITUNG

Storegade 83-85, Flensborg, telf. (021) 74 44.

Chefredaktør Carl Hagens. Direktør Peter Jans.

SYDSLESVIGS DANSKE KUNSTFORENING

Formand: Overlærer Harry Laursmann Jensen, Mathildegade 19, Flensborg, telf. (021) 2 54 73.

SLESVIGSK KREDITFORENING

Formand for tilsynsrådet: Gårdejer Christian Mahler, Havrup Mark, telf. Barderup 130.

Kontor: Storegade 2, Flensborg, telf. (021) 2 59 75.

Forretningsfører: Nis Hansen.

SYDSLESVIGSK ERHVERVSFOND

Formand for tilsynsrådet: Grosserer Hans Paulsen, Fritz Reutervej 8, Flensborg, telf. 77 11.

Kontor: Skibbroen 41, Flensborg, telf. 66 21.

Forretningsfører: Rolf Lehfeldt.

SYDSLESVIGSK SUNDHEDSTJENESTE

Formand for Sundhedsrådet og Arbejdsudvalget: Stadsskoleinspektør Heinr. Fischer, Eckenersgade 9, Flensborg, telf. (021) 2 38 43.

Kontor: Skovgade 45, Flensborg, telf. (021) 2 31 18.

Forretningsfører: Franz Wingender.

1 overlæge, 1 skolelæge, 1 skoletandlæge, 24 hjemmesygeplejersker, 5 sundhedsplejersker og 1 stationssygeplejerske.

SØNDERJYSK ARBEJDERFORENING (S.A.F.)

Formand: Heinz Homann, Højgade 15, Flensborg, telf. (021) 2 30 72.

UNION-BANK A/S

Storegade 2, Flensborg, telf. (021) 77 57.

Direktion: Christian Schütt, F. Pinn. Otto Christiansen.

DANSK BOGHANDEL

Nørregade 74 . Flensborg . Telefon 25709

— som sender overalt . . .

FORLANG KATALOGER

Ejendomsmægler

OLUF OHLSEN

FLENSBORG

Storegade 24 .. Telf. 2 48 31

Spec.: Danske typehuse - Færdige byggegrunde
Hypoteker

**VINE - SPIRITUOSA
DELIKATESSER - CHOKOLADE**

C. C. Petersen

Nørregade 78

Flensborg

Telf. 2 51 03

EGL. DANSK KONSULAT

Nørregravene 19, Flensborg, telf. (021) 2 33 05.
Generalkonsul, professor dr. phil. Troels Fink.
Vicekonsul Holger Nyvang Knudsen.

Gør brug af de danske biblioteker i Sydslesvig

Dansk Centralbibliotek, Flensborg, Nørregade 59, tlf. (021) 7953

Det danske bibliotek, Slesvig, Lollfuss 69, tlf. 2 42 63

Det danske bibliotek, Husum, Den danske skole, tlf. 3720

Samt 80 udlånssteder væsentlig i landsdelens danske skoler og sekretariater

Restaurant

Borgerforeningen

Holm 17 . Flensborg . Tlf. 23385

Selskabslokaler . 1. kl. køkken

Huset med de gamle traditioner, moderne og hyggeligt

Egen parkeringsplads

Europavej 3 - overfor ZOB

Gram

Gram Tæppefabrik A/s

Gram

Telefon (048) 2 14 28

»Hotel Gram«

A. Laurrup

Tlf. (048) 2 14 22

A/s Gram Bank

Tlf. (048) 2 16 21

Undervisning

HØJSKOLER OG LANDBRUGSSKOLER

Rødding Højskole, Rødding. Forstander Fog Pedersen.
Hoptrup Højskole, Hoptrup. Forstander Axel Nielsen.
Danebod Højskole, Fynshav, Als. Forstander Gunner Rasmussen.
Graasten Landbrugsskole. Forstander Karlskov Jensen.
Rønshoved Højskole, Rinke­næs. Forstander Hans Haarder.
Idrætshøjskolen i Sønderborg. Forstander A. Søgaard Jørgensen.
Bibelhøjskolen, Løgumkloster. Forstander S. Jul Nielsen.

EFTERSKOLER

Agerskov Ungdomsskole, Agerskov. Forstander Agnete Tang.
Hoptrup Efterskole, Hoptrup. Forstander Axel Nielsen.
Vojens Ungdomsskole, Vojens. Forstander E. Hagelsø.
Sommersted Ungdomsskole. Forstander M. Linderoth.
Nordborg Efterskole, Nordborg, Als. Forstander Doye Andersen.
Sundeved Ungdomsskole. Forstander Aage Rasmussen.
Rinke­næs Ungdomsskole. Forstander Georg Pristed.
Højer Ungdomsskole. Forstander M. Høier.
Luthersk Missionsforbunds Efterskole, Løgumkloster.
Forstander H. P. Mogensen.

HUSHOLDNINGSSKOLER

Als Husholdningsskole, Vollerup. Forstander Johannc Hansen.
Graasten Husholdningsskole, Graasten. Forstander Olga Reppen og
Ebba Drewes.

CIMBRIA TØMMERHANDEL A/S

— AABENRAA —

- en central for byggematerialer

Rødning

Rødning Tømmerhandel

CHR. J. RAVN

Telefon (048) 4 11 49 . Telefon (048) 4 11 50

Dronningborg
mejetærskere

Frøs Herreds Sparekasse

i Rødning

Stiftet 1872

Telefon (048) 4 13 36

I Rødning handler man i

BRUGSEN^S SUPERMARKED

— dér får man dividende

Holst' Boghandel

Rødning . Telefon (048) 4 11 33

KUNST . PAPIR . FYLDEPENNE . KONTORARTIKLER

Møbelhuset

» V E S T A «

v/ V. Andersson

Rødning . Telefon (048) 4 14 42

... det moderne bolighus

Stort udvalg i MØBLER - TÆPPER - SENGETØJ m. m.

JAGTTABEL

PATTEDYR

Må jages hele året:

Egern, grævling, husmår (skovmår er totalfredet), hvaler, ilder, kanin, muldvarp, ræv, sæler og væseler.

Må jages til følgende tider:

Råbuk og sikahjort	15. maj-14. juli og 1. okt.-31. dec.
Dåhjort og kronhjort	1. sept.-28. febr.
Harc	1. okt.-18. dec.
RÅ og sikahind	1. okt.-31. dec.
Dåhind, kronhind og disses kalve	1. okt.-28. febr.
Odder	1. aug.-28. februar

Totalfredet:

Elsdyr, pindsvin, skovmår og flagermus.

FUGLE

Må jages hele året:

Gråspurv, husskade, krage, råge og alle vildgæs (undtagen bramgås, der er totalfredet, samt grågås og kanadisk gås, der kun må jages fra 1. august—31. december).

Må jages til følgende tider:

Fiskehejre	1. juli-31. dec.
Havmåger og skarver	1. aug.-30. april
Blisgås	1. aug.-31. dec.
Regnsøver	1. aug.-31. dec.
Svømmeænder (undtagen gravand, der er totalfredet), grågås, huldue, ringdue, skovskade, vade-fugle (undtagen fiskehejre, klyde, præstekraver, rødtrum, skehejre, skovsneppe, stenvender, storke, trane og trapper) samt vandhøns	15. aug.-31. dec.

Et moderne STORMAGASIN

— midt i

Sønderjylland

Måger (undtagen havmåger)	1. aug.-31. januar
Taffeland	15. aug.-31. januar
Duehøg og spurvehøg (alle andre rovfugle er totalfredet)	1. nov.-31. marts
Musvåge	1. nov.-31. januar
Ederfugl	25. sept.-28. febr.
Fasanhaner	1. okt.-31. dec.
Fasanhøner	21. okt.-31. nov.
Dykænder (undtagen ederfugl, der kun må jages fra 1. september til 28. februar, rødhovedet and, der er totalfredet, skalleslugere, der kun må jages fra 18. september til 31. januar, og taffeland, der kun må jages fra 15. august til 31. januar)	1. sept.-28. februar
Agerhøne, grouse og vagtel	18. sept.-1.nov.
Urhane (hønen er totalfredet)	18. sept.-31. dec.
Alkefugle, allike, kjoever, lappedykkere, lommer, skalleslugere, stormfugle, sjagger, solsort og andre droesler ..	18. sept.-31. januar
Skovsneppe	24. sept.-7. april

Totalfredet: Bramgås, gravand, gøg, klyde, præstekraver, ravn, samtlige rovfugle, der ikke er nævnt forud, altså alle falke (undt. vandrefalk), fiskeørn, glenter, gribbe, vintermusvåge og ørne; dernæst rødhovedet and, rørdrum, skehejre, spætter, stenvender, steppehøne, storke, sule, svaner, terner, tjurhane og -høne, trane, trapper, turteldue, tyrkisk due, ugler, urhøne og vende-hals.

Desuden er alle i jagtloven ikke særlig nævnte fugle totalfredet.

Dykænder samt andre fugle og pattedyr (undt. sæler) må fra motorbåd ikke jages fra 31. maj til 1. oktober og i Øresund overhovedet ikke hele året.

løvrigt henvises til meddelelserne i »Dansk Jagttidende«.

Ældste specialforretning i

Anton Nielsen
UDSTYRSFORRETNING
 Søndergade 7 AABENRAA Telefon 7 31 11

TÆPPER
GARDINER
 og **UDSTYR**

UNDTAGELSER

Øen Als:

- Råbukke fra 15. maj til 15. juli.
- Råvildt fra 1. november til 31. december.
- Harer fra 1. november til 18. december.
- Fasanhaner fra 1. november til 31. december.
- Fasanhøner fra 21. november til 30. november.
- Skovduer fra 15. august til 31. december.

SÆRFREDNINGER

De sønderjyske landsdele undtagen Als

- Fasanhaner fra 15. november til 31. december.

Ribe amt:

- Fasanhøner fredet.

Ringkøbing amt:

- Fasanhøner fredet.

Vedrørende særfredninger tilrådes det at følge med, hvad der kommer af bekendtgørelser fra Landbrugs- og Statsministeriet i sommerens løb.

FREDNINGSTIDER FOR FERSKVANDSFISK

Gedde	40	cm	ingen
Laks	40	cm	1. okt.—31. marts
Havørred	40	cm	1. novbr.—31. jan.
— (i laksevande)	40	cm	1. okt.—31. marts
Søørred	40	cm	1. novbr.—31. jan.
Bækørred	25	cm	1. novbr.—31. jan.
Sandart	40	cm	1. maj—31. maj
Al	34,5	cm	ingen
Helt og Snæbel	35	cm	15. novbr.—14. dec.
Krebs, hun	9	cm	1. okt.—31. juli
— han	9	cm	1. okt.—31. marts

For fisk af nedennævnte art er fastsat følgende mindstemål, regnet fra snudespids til halefinnens spids (totallængde).

Al	345	mm
Laks	400	mm
Havørred	400	mm
Helt	350	mm
Snæbel	350	mm
Gedde	400	mm
Bækørred	250	mm

DEN NORDSLESVIGSKE FOLKEBANK

GRAASTEN BANK

HADERSLEV BANK

FOLKEBANKEN FOR ALS OG SUNDEVED

TØNDER LANDMANDSBANK

GODE BANKFORBINDELSER

5

PORTO-TAKSTER

BREVFORSENDELSER

Indland

Forsendelsens art Maksimumsvægten er <u>understreget</u>	Hele landet (inkl. Færøerne og Grønland)	Største udstrækning m. v.
	Øre	
Brevkort		} højst 15×10,7 cm } mindst 10×7 cm)
enkelte	40	
med svarkort	80	
Breve		} 45×30×3 cm } Rulle: 75×10 cm (Tryksager af form som sammenlagte eller ikke sammen- lagte kort mindst 10×7 cm)
indtil 50 g	50	
over 50 g til 250 g	80	
over 250 g til <u>1 kg</u>	150	
Tryksager		} 45×20×10 cm } Rulle: 45×15 cm } Skal mærkes „Brev- } pakke“. Må ikke inde- } holde skriftlige med- } delelser
indtil 50 g	25	
over 50 g til 250 g	40	
over 250 g til <u>1 kg</u>	110	
Vareprøver		} 45×20×10 cm } Rulle: 45×15 cm } Skal mærkes „Brev- } pakke“. Må ikke inde- } holde skriftlige med- } delelser
indtil 50 g	25	
over 50 g til 250 g	40	
over 250 g til <u>500 g</u>	110	
Brevpakker		} 45×20×10 cm
indtil 250 g	80	
over 250 g til <u>1 kg</u>	110	
Blindetryksager	portofri	45×30×20 cm
højst <u>7 kg</u>		
Fonopostforsendelser	som for breve	45×20×10 cm
højst <u>1 kg</u>		
Blandede forsendelser	} Takst som for } tryksager	} Må opfylde de for hver } forsendelsesart } (tryksager - vareprøver) } gældende betingelser.
højst <u>1 kg</u>		

Anbefaling af ovennævnte forsendelser: tillægsgebyr 80 øre.

Søndagsbreve kun til bymæssig bebyggelse ved postkontorer og visse postekspeditioner på landet. Forsendelsen skal på forsiden tydeligt være mærket „Søndagsbrev“ og tillige være forsynet med et diagonalkryds: tillægsgebyr 1 kr. (kun alm. breve og brevkort).

Banegårdsbreve (kun alm. brevfor sendelser): tillægsgebyr 80 øre.

Ilbrevfor sendelser (alm. og anb. brevfor sendelser): tillægsgebyr 3 kr.

Ekspressfor sendelser: tillægsgebyr 2 kr. (breve m. v.). Pakker 2 kr. pr. 5 kg

Skodborg

Johs. Bordorffs

MASKINFORRETNING v/ P. C. Nissen

Autoriseret Ford og Fordson traktor forhandler

SKOVBORG J. . TELEFON 4 81 16

Skodborg Korn- og Foderstofforretning A/s

Telefon (048) 4 81 09

Korn . Foderstoffer . Kunstgødning

Skodborg og Omegns Spare- og Lånekasse

Stiftet 1884

Skodborg . Telefon (048) 4 81 06

Kontor i København

Garantikapital og reserver: ca. 752.000 kr.

Toftlund - Branderup - Agerskov

Andels - Kartoffelmelsfabrikken »Sønderjylland«

Toftlund

BREVFORSENDELSER

Udland

Forsendelsens art	Finland, Island, Norge og Sverige	Øvrige udland ²	Største udstrækning m. v.
Brevkort	Øre enkelte ..... 40 med svarkort 80	Øre enkelte ..... 50 med svarkort 100	højest 15×10,7 cm mindst 10×7 cm
Breve højest <u>2 kg</u>	indtil 20 g ..... 50 over 20-250 g ... 80 over 250-500 g 150 (over 500 g efter hele vægten som øvrige udland)	indtil 20 g ..... 80 for hver følg. 20 g 50	<i>Brevform:</i> højest 60 cm, men længde + bredde + tykkelse højest 90 cm (mindst 10×7 cm) <i>Rulleform:</i> højest 90 cm, men længde + 2 gange diameteren højest 104 cm. Mindst 10 cm, men længde + 2 gange diameteren ikke under 17 cm
Trykeager højest <u>3 kg</u> ¹	indtil 50 g ..... 25 ov. 50-250 g ... 40 ov. 250 g-1 kg 110 (over 1 kg efter hele vægten som øvrige udland)	pr. 50 g 25	højest 90 cm, men længde + 2 gange diameteren højest 104 cm. Mindst 10 cm, men længde + 2 gange diameteren ikke under 17 cm
Vareprøver højest <u>500 g</u>	indtil 50 g ..... 25 ov. 50-250 g ... 40 ov. 250-500 g... 110	pr. 50 g ..... 25 mindst 50	Brevforsendelser, hvis dimensioner er mindre end ovennævnte minimumsmål, er dog tilladt, hvis de er forsynet med en rektangulær adresseseddel af karton eller stærkt papir, som måler mindst 10×7 cm
Brevpakker højest <u>1 kg</u>	pr. 50 g ..... 30 mindst ..... 150 (ikke til Island)	pr. 50 g ..... 30 mindst ..... 150 (kun til visse lande)	

Anbefaling af ovennævnte forsendelser: tillægsgebyr 80 øre.

¹ Tryksager, der udelukkende indeholder bøger, kan veje indtil 5 kg.

² Mellem posthuse i det dansk-tyske grænseområde, der ligger i en indbyrdes afstand af højest 30 km, gælder for breve indtil 20 g samt brevkort den indenlandske takst.

Bedre KAFFE næppe
end den fra

JEPPE

Telefon Toftlund 31353

Toftlund Korn- og Foderstofforretning A/s

Telefon 3 15 46

Agerskov Sogns Spare- og Laanekasse

Telefon Agerskov 33113

Thomas Bojsen, »Frem«

Branderup . Telefon 3 52 31

KOLONIAL

KORN- OG

FODERSTOFFORRETNING

PAKKER Indland

(inkl. Færøerne og Grønland)

Frankotvang: pakker skal frankeres forud.

Udstrækning: som regel ikke over 1,5 m i nogen retning; dog kan pakker i rulle- eller stangform være indtil 2 m lange. Rumfang ikke over 1 m³.

Største vægt: 20 kg.

Indland (inkl. Færøerne)

Vægt	Alm. pakker	Voluminøse og forsigtig-pakker ¹⁾
indtil 1 kg	150 øre	230 øre
over 1 til 5 kg	200 øre	300 øre
over 5 til 10 kg	350 øre	530 øre
over 10 til 15 kg	600 øre	900 øre
over 10 til 20 kg	1100 øre	1650 øre

Grønland ¹⁾

indtil 1 kg	300 øre
over 1 til 5 kg	480 øre
over 5 til 10 kg	800 øre
over 10 til 15 kg	1200 øre
over 15 til 20 kg	1800 øre

Foruden vægtporto betales følgende tillæg for:

Anbefalede pakker: 150 øre.

Værdipakker: værdiporto, der udgør:

indtil 1000 kr. 150 øre

for hver følgende 2000 kr. 10 øre.

Ilpakker: 3 kr. for hver 5 kg eller del deraf.

Ekspresspakker: 2 kr. pr. 5 kg

Luftpostpakker og postoprævningspakker: spørg posthuset.

¹ Voluminøse pakker og forsigtig-pakker kan ikke sendes til Færøerne og Grønland.

Hagelskade-Forsikrings-Foreningen for Nordslesvig

(Oprettet 1875, gældigt) . Reservekapital ca. 250.000 kr.

Indmeldelser modtages af tillidsmændene, kredsformændene og ved henvendelse til D. Sørensen, Toftlund, telefon 31343 (bedst mellem kl. 9—12. — (Efter kl. 17 ved telefon 31319)

Velklædt

sa **Otto Frej**

Toftlund . Telefon 31258

SKRÆDDERMESTER . HERREEKVIPERING

A. H. Ullerup & Søn - Toftlund

Kolonialafdelingen: Tlf. 31233

Isenkramafdelingen: Tlf. 31234

CARL TRUELSEN

v/ Peter Truelsen . Agerskov . Telefon 33303

KOLONIAL og ISENKRAM

PAKKER

Udland

Frankotvang: alle pakker til udlandet skal frankeres forud.

Til visse lande kan sendes efternævnte kategorier af pakker.

Værdipakker: vægtporto + følgende værdiporto:

Finland, Island, Norge og Sverige: indtil 1000 kr.: 150 øre, for hver følgende 2000 kr.: 10 øre.

Øvrige udland: 40 øre pr. 200 guldfrancs (mindst 100 øre) + ekspeditionsgebyr 80 øre.

Ilpakker: ca. dobbelt vægtporto.

Eksprespakker: indtil 20 kg 2 kr.

<i>Voluminøse pakker</i>	}	50 % tillæg til vægtportoens (eventuelt afrundet)
<i>Forsigtig-pakker</i>		

Postoprævningspakker og luftpostpakker: spørg posthuset.

*

Postanvisninger (maksimum 3000 kr.). Indland

Beløb indtil 1000 kr.	80 øre
Beløb 1000–2000 kr.	120 øre
Beløb 2000–3000 kr.	160 øre
<i>Indbetalingskort (Giro)</i>	40 øre

Postoprævnninger og postindkasseringer*). Indland

Beløb indtil 1000 kr.	150 øre
Beløb 1000–2000 kr.	225 øre
Beløb 2000–3000 kr.	300 øre
<i>Kun giro</i> , beløb 3000–4000 kr.	360 øre
For hver følgende 1000 kr. eller del heraf indtil 10.000 kr.	+60 øre

*) For postoprævnninger betales desuden porto for den pågældende forsendelse (brev, pakke o. s. v.).

TAKST FOR BANEPAKKER

Enkelte stykker ilgods af indtil 25 kg's vægt befordres uden fragtbrev mellem alle jernbanestationer og billetsalgssteder samt flere dampskibsselskabers anløbspladser, når de er påklæbet banemærker, som nedenstående skema viser:

Vægt indtil 5 kg	225 øre
Vægt over 5 kg indtil 10 kg	300 øre
Vægt over 10 kg indtil 15 kg	400 øre
Vægt over 15 kg indtil 20 kg	500 øre
Vægt over 20 kg indtil 25 kg	600 øre

For pakker med rumfang over 200 dm³ indtil 500 dm³ forhøjes taksterne med 100 %.

For pakker med rumfang over 500 dm³ forhøjes taksterne med 200 %.

For eksprespakker beregnes et tillæg på 1 kr. pr. påbegyndt 5 kg, mindst 2 kr. pr. pakke.

Toftlund og Omegns Sparekasse

Telefon 3 13 38

Indskud modtages til forrentning

Indbetalingssteder: Branderup og Arrild

Anton Petersen

KORN . FODERSTOFFER . BRÆNDEL

Toftlund . Telefon 3 10 36 (fl. linjer)

M. Skov

FJERNSYN og RADIO

Telefon Toftlund 3 11 45

Toftlund Trælasthandel ^{A/S}

Lassen Schmidt

TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER . STØBEGODS

Toftlund . Telefon 31412

Chr. Tandrup

Urmager- og guldsmedeforretning

Toftlund . Telefon 3 13 42

Kendingsbogstaver for motorkøretøjer

AA	Frbrg. Birk	HU	Stege	RJ	Silkeborg
AB	Frbrg. Birk	JA	Rønne	RR	Skanderborg
AH	} Kbhvns. amts nordre Birk	KA	KB - KC o. s. v. København	SA	Thisted
AJ		LA	Nykøbing F.	SE	Hassing-Refs
AK		LE	Sakskøbing	SK	Nykøbing M.
AR	} Kbhvns. amts søndre Birk	LK	Nysted	TA	Skive
AS		LN	Rødby	TH	Viborg
AT		LR	Maribo	TE	Viborg
AV	Roskilde	LU	Nakskov	UA	Nibe
AY	Køge	MA	Odense købst.	UC	Løgstør
AZ	Haslev	MB	Odense købst.	UH	Aalborg
BA	Helsingør	MH	Odense herred	UJ	Aalborg
BB	Helsingør	MM	Kerteminde	UP	Nørresundby
BE	Hørsholm	MP	Bogense	VA	Grenaa
BL	Hillerød	MT	Assens	VE	Æbeltoft
BP	Helsingø	MX	Middelfart	VL	Randers
BS	Frederikssund	NA	Haderslev	VM	Randers
BV	Frederiksværk	ND	Frøs	VR	Mariager
CA	Holbæk	NH	Aabenraa	VV	Hobro
CE	Nykøbing Sj.	NL	Sønderborg	XA	Aarhus
CM	Kalundborg	NP	Lundtofte-Nybøl	XB	Aarhus
CR	Samsø	NT	Tønder	XH	Hasle
DA	Herning	OA	Nyborg	XJ	Hasle
DE	Holstebro	OH	Svendborg	XL	Hammel
DL	Lemvig	ON	Rudkøbing	XR	Hads-Ning
DP	Ringkøbing	OR	Ærø	XU	Viby
DS	Skjern	OT	Faaborg	YA	Fredericia
EA	Slagelse	PA	Sæby	YH	Kolding
ED	Hong	PD	Dronninglund	YJ	Kolding
EK	Skelskør	PH	Frederikshavn	YP	Vejle
EN	Korsør	PK	Skagen	YR	Vejle
ES	Ringsted	PN	Hjørring	ZA	Varde
EX	Sorø	PS	Brønderslev	ZB	Varde
HA	Næstved	PV	Pandrup	ZH	Esbjerg
HH	Store Hedinge	RA	Horsens	ZN	Ribe
HM	Præsto	RB	Horsens	ZR	Holsted
HR	Vordingborg				

Peter Henriksen

Aut. forhandler

Toftlund . Telefon 3 11 22 (fl. linjer)

DUCOLAKERERI

Godsk Hansen & Søn

MØBELFORRETNING

Toftlund . Telefon 3 10 33

CHR JENSEN

v/ SØREN JENSEN

Grundlagt 1877

MANUFAKTUR - KONFEKTION

Toftlund . Telefon 3 13 37

Mathias P. Høeg

v/ Niels Høeg

Toftlund

BUTIKSMONTAGE

for kolonial og manufaktur m. m.

BUTIKSINVENTAR

Telefon 3 11 11 . 3 11 12

P. OLESEN

Telefon 3 10 35 . Toftlund

KOLONIAL og

KØKKENUDSTYR

Drægtighedstabel

Drægtighedens begyndelse	Fødsel kan ventes hos:			
	Hopper 329-345 dage	Køer 279-282 dage	Får 144-152 dage	Søer 112-115 dage
Januar 1	December 2	Oktober 8	Juni 2	April 25
" 8	" 9	" 15	" 9	Maj 2
" 15	" 16	" 22	" 16	" 9
" 22	" 23	" 29	" 23	" 16
" 29	" 30	November 5	" 30	" 23
Februar 5	Januar 6	November 12	Juli 7	Maj 30
" 12	" 13	" 19	" 14	Juni 6
" 19	" 20	" 26	" 21	" 13
" 26	" 27	December 3	" 28	" 20
Marts 5	Februar 3	December 10	August 4	Juni 27
" 12	" 10	" 17	" 11	Juli 4
" 19	" 17	" 24	" 18	" 11
" 26	" 24	" 31	" 25	" 18
April 2	Marts 3	Januar 7	September 1	Juli 25
" 9	" 10	" 14	" 8	August 1
" 16	" 17	" 21	" 15	" 8
" 23	" 24	" 28	" 22	" 15
" 30	" 31	Februar 4	" 29	" 22
Maj 7	April 7	Februar 11	Oktober 6	August 29
" 14	" 14	" 18	" 13	September 5
" 21	" 21	" 25	" 20	" 12
" 28	" 28	Marts 4	" 27	" 19
Juni 4	Maj 5	Marts 11	November 3	September 26
" 11	" 12	" 18	" 10	Oktober 3
" 18	" 19	" 25	" 17	" 10
" 25	" 26	April 1	" 24	" 17
Juli 2	Juni 2	April 8	December 1	Oktober 24
" 9	" 9	" 15	" 8	" 31
" 16	" 16	" 22	" 15	" November 7
" 23	" 23	" 29	" 22	" 14
" 30	" 30	Maj 6	" 29	" 21
August 6	Juli 7	Maj 13	Januar 5	November 28
" 13	" 14	" 20	" 12	December 5
" 20	" 21	" 27	" 19	" 12
" 27	" 28	Juni 3	" 26	" 19
September 3	August 4	Juni 10	Februar 2	December 26
" 10	" 11	" 17	" 9	Januar 2
" 17	" 18	" 24	" 16	" 9
" 24	" 25	Juli 1	" 23	" 16

Drægtighedstabel

Drægtighedens begyndelse	Fødsel kan ventes hos:			
	Hopper 329-345 dage	Køer 279-282 dage	Får 144-152 dage	Søer 112-115 dage
Oktober 1	September 1	Juli 8	Marts 2	Januar 23
" 8	" 8	" 15	" 9	" 30
" 15	" 15	" 22	" 16	Februar 6
" 22	" 22	" 29	" 23	" 13
" 29	" 29	August 5	" 30	" 20
November 5	Oktober 6	August 12	April 6	Februar 27
" 12	" 13	" 19	" 13	Marts 6
" 19	" 20	" 26	" 20	" 13
" 26	" 27	September 2	" 27	" 20
December 3	November 3	September 9	Maj 4	Marts 27
" 10	" 10	" 16	" 11	April 3
" 17	" 17	" 23	" 18	" 10
" 24	" 24	" 30	" 25	" 17

De sønderjyske dagblade

Dannevirke

Haderslev

Hejmdal

Aabenraa

Dybbøl-Posten

Sønderborg

Tønder Amtstidende

Tønder

Ét blad, blot med forskellig titel

MARKEDSFORTEGNELSE

1967

Haderslev amt

Haderslev, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg. Hver mandag grisemarked.

Aabenraa amt

Hellevad, 3. maj og 11. okt. marked med heste og levekvæg.
Kliplev, 13. april og 14. sept. marked med heste og levekvæg.
Aabenraa, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg. 7. febr., 18. juli og 12. dec. heste.

Sønderborg amt

Sønderborg, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.
Skovby (Als), 22. sept. heste.

Tønder amt

Arnum, 8. maj og 4. okt. marked med heste og levekvæg.
Løgumkloster, 15. aug. heste.
Skærbæk, hver onsdag marked med heste og slagtekvæg. Anden og fjerde fredag hver måned levekvæg.
Tønder, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.

Ribe amt

Brørup, hver mandag eksportmarked for heste og slagtekvæg. 18. jan., 15. febr., 15. marts, 5., 12. og 26. april, 24. maj, 19. juli, 16. august, 6. og 20. september, 4., 18. og 25. oktober, 1. og 15. november, 6. og 20. december levekvæg. 8. marts, 3. maj og 27. september heste og levekvæg.
Bække, 10. maj og 22. september heste.
Esbjerg, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg.
Grindsted, 9. marts, 27. april, 11. maj, 28. juni, 22. juli, 7. september, 10. okt. og 18. nov. heste. Hver mandag marked for heste og slagtekvæg. Torvedag samt grisemarked hver torsdag.
Ribe, 10. marts, 14. april, 5. maj, 4. august, 8. sept., 13. og 27. okt. og 10. nov. marked med heste og levekvæg. Hver mandag marked for slagtekvæg.
Varde, hver torsdag i april og okt. og hver første og tredje torsdag i de øvrige måneder marked med heste og levekvæg. Torvedag hver torsdag.
Vejen, 19. april, 30. juni og 13. sept. heste.
Vorbasse, 8. april, 20. juli og 9. okt. heste.
Ølgod, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Tønder

Tønder Mejeri ^{A/S}

v/ Chr. Petersen

anbefaler alle mejeriprodukter

Tønder Kafferisteri ^{A/S}

Tlf. 223 17 . Tønder . Tlf. 223 18

Tønder Andelsslagteri

Tønder . Telefon 22356 22357

J. N. Jepsen, Storegade 5, Tønder

Telefon 223 41

BØGER . PAPIR . KUNST

Alt i skøn- og faglitteratur

JOHS. THOMSENS EFTF.

Indeh. Peter Christensen

Tlf. 2 14 50

privat 2 14 51

Tønder

Trælast . Bygningsartikler
Støbegods

Kul . Brændselsolier

Altid gode, rene olier
fra eget elektrisk tankanlæg

Ringkøbing amt

Herning, hver tirsdag eksportmarked for slagtekvæg. Torvedag hver tirsdag og lørdag, grisemarked hver torsdag.

Holstebro, hver mandag eksportmarked for slagtekvæg. Hver torsdag marked for levekvæg og grisemarked; 13. jan., 10. febr., 17. marts, 14. april, 3. maj, 8. juni, 28. juli, 14. sept., 13. okt. og 17. nov. heste samt levekvæg.

Lemvig, hver torsdag marked for heste og slagtekvæg.

Skjern, hver onsdag marked for heste og slagtekvæg. Hver lørdag marked for levekvæg.

Ulfborg, 30. aug. heste og levekvæg.

Vinderup, 25. april og 4. okt. heste.

Er De ikke medlem af

Sprogforeningen

— *så indmeld Dem!*

Dette sker ved et postkort,
der adresseres til

SPROGFORENINGEN

»Folkehjem« - Aabenraa

Telefon (046) 2 11 50

Medlemsbidraget er 2 kr. årligt - Livsvarigt medlemskab 50 kr.

Postgirokonto 134 63

Bankkonto:

Den Nordslesvigske Folkebank, Aabenraa

Andelsbanken, Aabenraa

Den Danske Landmandsbank

Aktieselskab

Tønder afdeling

Vestergade 31 . Telefon 2 21 22

AKSEL MICHELSEN

Telefon Tønder 2 11 11*

KUL og TRÆLAST, BYGNINGSARTIKLER, STØBEGODS
Formbrændselsfabrik - ORA brændselsolier - Cementfabrik

TH. LAURSENS Bogtrykkeri

Jernbanegade 8 . Tønder . Telefon 2 15 50

BOGTRYK . OFFSET . BOGBIND

Rømo

Alfred Schmidt

Kongsmark . Telefon Rømo 5 52 10

KOLONIAL . ISENKRAM . TEKSTILVARER

Kaffe i bedste kvaliteter . Fineste vine

TURISTVARER

Stort udvalg i vellagrede tobaksvarer

Vejle amt

Egtved, 1. maj og 5. okt. heste.

Give, hver tirsdag marked med slagtekvæg.

Jelling, 26. sept. heste.

Kolding, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Vejle, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg; 2. febr. 6. og 27. april og 28. sept. heste.

Skanderborg amt

Hammel, grisemarked hver torsdag, hvis helligdag søgnedagen før.

Horsens, hver onsdag eksportmarked med slagtekvæg, hver lørdag marked med levekvæg, 11. jan., 1. og 22. febr., 8. og 22. marts, 5. og 24. april, 9. juni, 25. juli og 22. sept. heste. Torvedag hver onsdag og lørdag; grisemarked hver lørdag.

Salten, 23. juni heste.

Silkeborg, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg.

Skanderborg, torvedag hver fredag; grisemarked hver tirsdag.

Tørring, 27. febr., 7. april, 2. maj, 19. juli, 4. okt. og 6. dec. heste.

Aarhus amt

Aarhus, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg på kvægtorvet. Hver fredag marked med levekvæg.

Odense amt

Ejby, 8. marts og 27. sept. heste.

Odense, hver mandag (eller hvis helligdag, påfølgende tirsdag) eksportmarked med heste og slagtekvæg; 27. juni (St. Knud) heste; hver fredag med levekvæg.

Svendborg amt

Egeskov, 20. sept. heste.

Faaborg, 23. febr., 8. juni og 5. okt. heste.

Svendborg, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg; 18. jan., 15. febr., 15. marts, 17. maj, 19. juli, 18. okt. og 15. nov. heste.

Haus o så køjt

æ Rummelpot

Kvæg- og hestemarkeder i Sydslesvig 1967

Husum amt

Bredsted (magerkvæg) 21-28. april; 5-12-19-26. maj; 29. sept.; 6-13-20-27. okt.; 3-10-17-24. nov. – om fredagen afholdes grise-marked (falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet om lørdagen).

Fjølde (Viöl) (kvæg og heste) 18. april; 18. sept.

Husum (hornkvæg) 4-11-18-25. jan.; 1-8-15-22. febr.; 1-8-15-22-29. marts; 6-13. dec.; (magerkvæg og får) 5-12-19-26. april 3-10-17-24-31. maj; 7. juni; 5-12-19-26. okt.; 2-9-16-23-30. nov.; (slagtekvæg) 28. juni; 5-12-19-26. juli; 2-9-16-23-30. aug.; 6-13-20-27. sept.; 4-11-18-25. okt.; 1-8-15-21-29. nov. – om torsdagen afholdes grise-marked (falder denne dag på en helligdag afholdes grisemarkedet om onsdagen).

Langhorn (kvæg og får) 29. april; 21. okt.; (heste) 26. aug. (2 dage).

Løgumkloster

ENHVER HUSMODERS ØNSKE er at få vasket hos

CENTRALVASKERIET

LØGUMKLOSTER . Telefon 43647

HURTIGT . BEHAGELIGT . ØKONOMISK

De kender vognen - den kommer overalt!

HANDELSBANKEN

- altid med i billedet

LØGUMKLOSTER . Telefon 435 18
Kontor i Bedsted Lø . Telefon 471 37

Flensborg amt

Eggebæk (kvæg) 8-16. maj; 2-30. okt.

Flensborg, hver mandag formiddag afholdes grisemarked (falder denne dag på en helligdag, afholdes markedet den efterfølgende hverdag).

Slesvig amt

Frederiksstad (heste) 21. juli; 12. sept.

Slesvig (heste og føl) 8. sept. (Om lørdagen afholdes grisemarked, dog ikke, hvis denne dag falder på en helligdag).

Sønderbrarup (heste) 31. juli.

Sønder Stabel (kvæg) 7. okt.

Ejdersted amt

Tønning (magerkvæg) 3-10-17-24. april; 8-22-29. maj; 5-12-19. juni; (kvæg) 21-28. juni; 5-12-19-26. juli; 2-9-16-23-30. aug.; 6-13-20-27. sept.; 4-11-18-25. okt.; 1-8-15. nov.; (heste og kvæg) 21. april (3 dage); (heste) 18. aug. (3 dage). - Der afholdes grisemarked mandag formiddag (falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet på den forudgående lørdag).

Rensborg nærreamt

Rensborg (hornkvæg og heste) 9. jan. og 28. marts; (Rotenhöferhornkvæg og heste) 24. april; (magerkvæg) 2. maj; (hornkvæg og heste) 26. juni og 25. sept.; (Rotenhöferhornkvæg og heste) 23. okt.; (magerkvæg) 30. okt.; (Nutzvieh, heste, hornkvæg, får og svin) hver mandag (falder denne mandag på en helligdag, afholdes markedet på den efterfølgende hverdag, tirsdag); om torsdagen afholdes småkræmarked, særlig grise og fjerkræ (falder denne torsdag på en helligdag, afholdes småkræmarkedet på den forudgående hverdag, onsdag).

Sydtønder amt

Læk (grise) 2-9-16-23-30. jan.; 6-13-20-27. febr.; (grise og får) 6-13-20-28. marts; (heste) 13. marts; (grise og får) 3-10-17-24. april; (heste) 24. april; (grise og får) 2-8-16-22-29. maj; (heste) 8-22. maj; (grise og får) 5-12-19-28. juni; (grise) 3-10-17-24-31. juli; (magerkvæg og grise) 7-14-21-28. aug.; (heste) 7-28. aug.; (magerkvæg og grise) 4-11-18-25. sept.; (heste) 11. sept.; (magerkvæg og grise) 2-9-16-23-30. okt.; (heste) 2-16. okt.; (magerkvæg og grise) 6-13-20-27. nov.; (heste) 6. nov.; (grise) 4-11-18-27. dec.

Nibøl (grise) 3-10-17-24-31. jan.; 7-14-21-28. febr.; 7-14-21-28. marts; 4-11-18-25. april; (får) 11-18-25. april; (grise, får og magerkvæg) 2-9-16-23-30. maj; (grise og får) 6-13-20-27. juni; (heste) 11-12. juni; (heste og føl) 12-13. juni; (grise 4-11-18-25. juli; (slagtekvæg) 18-25. juli; (grise og slagtekvæg) 1-8-15-22-29. aug.; 5-12-19-26. sept.; 3-10-17-24-31. okt.; (heste) 17. okt.; (grise, får, lam og slagtekvæg) 7-14-21-28. nov.; (grise) 5-12-19. dec.

Vyk/Før (kvæg) 21. okt.

Krammarkeder i Sydslesvig 1967

Bredsted 19-20-21. maj; 15-16-17. sept.
Egernfærde 19-20-21. marts (f. m. 18. marts); 18-19-20. juni (f. m. 17. juni); 24-25-26. sept. (f. m. 23. sept.).
Flensborg 31. marts; 1-2-3-4. april; 15-16-17-18-19. sept.
Frederiksstad 21-22-23. juli.
Garding 15-16. juni.
Husum 25-26-27-28-29. maj; 21-22-23-24. sept.
Kappel 21-22. maj; 5-6. nov.
Langhorn 26-27. aug.
Læk 7-8. maj (f. m. 6. maj); 8-9. okt. (f. m. 7. okt.).
Nibøl 10-11-12. juni.
Rensborg 7-8-9-10. april; 23-24-25-26. juni; 22-23-24-25. sept.
Satrup 8-9-10. sept.
Slesvig 28-29-30. april og 1. maj; 2-3-4-5-6-7-8-9-10. sept.
Svabsted 19. sept.
Sørup 2-3-4. juni.
Sønder Brarup 29-30-31. juli og 1. aug. (f. m. 28. juli).
Sønder Stabel 7. okt.
Tønning 21-22-23. april; 18-19-20. aug.
Fjolde (Viöl) 18. april; 18. sept.
Vesterland/Sild 22-23-24-25. sept.
Vyk/Før 14-15-16. okt.
(f. m. = formarked).

HEJMDALS BOGTRYKKERI

Rådhusgade - Aabenraa - Tlf. (046) 2 31 32

TRYKSAGER

af enhver art — store og små —
til ethvert formål

Reklameaviser o. lign. i store oplag
udføres i rotationstryk

Tilbud uden forbindende

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

Telefon *51211

UDSALG I

GRAASTEN
Telefon 5 1655

TINGLEV
Telefon 4 40 07

PADBORG
Telefon 7 33 03

